Namaz u ISLAMU

TREĆE DOPUNJENO I DORAĐENO IZDANJE

1426.god.po H./ 2005 god.

Priprema:
Elvedin Borozan (Ebu-Isa) i Balkan Ummu-Isa

Saradnici:
Abdullah Klopić, Salih Kurdi, Salim Kehonjić

Šerijatski saradnici i konsultanti:
Nusret Imamović i Ismet Purdić

Šerijatska recenzija:
Hfz.mr.Muhammed Fadil Porča

Lektura:
Remzija Hurić Bećirević

DTP:
Hamza Mutevelić

Grafička obrada:
Ajdin Hodžić

Adresa izdavača:
Mesdžid Tewhid
1120 Wien, Murlingengasse 61, Austrija
Tel.++43 1 81 22 346, Fax.++43 1 81 77 988
e-mail: ummet@ummet.at

WWW.UMMET.AT

Tiraž: *2000 primjeraka*

U ime Allaha Milostivog Samilosnog

UVOD PRVOM IZDANJU

Hvala i zahvala Uzvišenom Allahu, dželle še'nuhu, Koji sve u mjeri stvori i odredi, Koji mu'mine Pravim putem uputi, a kafirima bolnu kaznu priredi.

Neka su salavat i selam na Njegovog resuli ekrema, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji vjerno dostavi Allahovu poslanicu i emanet predade i ummet posavjetova i na Allahovom putu se bori sve do preseljenja na ahiret. Neka ga Uzvišeni Allah, subhanehu ve teala., obaspe svojom milošću i podari mu najljepše što će ikome dati. Neka su mir i spas na njegovu porodicu, ashabe i na iskrene sljedbenike do Sudnjeg dana.

Osnova vjere Islama jeste akida, čisto i izvorno uvjerenje koje se očituje u šehadetu, koji se pored izgovaranja riječima pokazuje i na djelima. Prvo, temeljno i najvažnije djelo gdje se potvrđuje šehadet jeste namaz koji vodi u svako dobro i odvraća od svakog zla, veza je između čovjeka i njegovog Uzvišenog Gospodara, čisti ljude od grijeha, granica je između vjerovanja i nevjerovanja, jača mu'mina, garant je Allahove zaštite i za koga će se prvo polagati račun na Sudnjem danu i prema kome će se određivati i ostala ljudska djela.

Namaz je naređen i narodima prije nas, s tim što su se prema njemu neodgovorno ponijeli, poveli se za svojim strastima i propast doživjeli. Uspjeh i napredak ovoga ummeta ovisi o njegovoj primjeni Islama i najodgovornijem odnosu prema ovim uzvišenim emanetima koji su nam povjereni, a jedan od najvažnijih jeste namaz.

U proteklom periodu mnogi se nisu upoznali sa izvornom Allahovom vjerom, te je nisu ni primjenjivali. Kod mnogih je još uvijek prisutno uvjerenje da se musliman može biti po naciji, porijeklu ili pukom pripisivanju muslimanima, bez znanja, uvjerenja i pokornosti Allahu, subhanehu ve teala. Zato je danas potrebno jedno svestrano i temeljito osvješćenje muslimana, počevši od akide, ispravnog islamskog vjerovanja, preko namaza i svih drugih principa, propisa i djelatnosti, tako da vjera obuhvati sve pore našeg života, privatnog i javnog, porodičnog i društvenog, sve dok Allahova Riječ ne bude gornja i dok se propisi ove vjere ne počnu primjenjivati na svim nivoima društva.

Naša obaveza prema Uzvišenom Stvoritelju jeste da u Njega vjerujemo, u Njegovoj jednoći i jedinstvenosti, da Mu budemo uvijek u pokornosti u skladu sa Njegovom voljom i željom. Jer sve što je odredio i propisao zasnovano je na savršenoj mudrosti i znanju u korist ljudima.

Zato je potrebno ispravni i izvorni Islam dostaviti i proširiti među širokim masama i učiniti ga pristupačnim svima na lahak i jednostavan način, daleko od isprazníh filozofija i neosnovanog teoretisanja i pretpostavki.

U tom smislu urađena je sa Allahovom, subhanehu ve teala, pomoću i ova knjiga koja ima za cilj da na jednom mjestu u kratkim crtama objedini, na temelju jasnih dokaza iz Kur'ana i Sunneta, osnovno što je potrebno da poznaje svaki musliman o namazu i njegovim propisima.

Moglo bi se dosta pisati o ovoj tematici i opet govor o namazu ne bi bio do kraja iscrpljen.

Molimo Allaha, subhanehu ve teala., da primi ovo skromno djelo i da u njemu dadne svoj bereket i blagoslov kako bi korist od njega došla do što šireg kruga ljudi.

Nijjet nam je pisati i o drugim oblastima iz Islama ovim načinom i sve s ciljem olakšanja i shvatanja i rada po propisima Allahove vjere.

Šer. rec.

UVOD DRUGOM IZDANJU

Uz pomoć Allaha, subhanehu ve teala., štampamo drugo izdanje knjige **"Namaz u Islamu"** u jednom relativno kratkom periodu od vremena prvog izdanja.

Razlog tome je velika potreba i potražnja knjige, ubrzo nakon njene pojave. Činjenica je, da nam je već odavno potrebna knjiga o namazu koja u sebi objedinjava jednostavnost pristupa materiji, spominjanje dokaza i sažetost u okvirima pokušaja da se obuhvati i svestrano obradi jedna široka i razgranata tema.

Ovo drugo izdanje je dorađeno i prošireno novim naslovima u vezi sa namazom, hadisima su spomenuti izvori i stepen, te su uvrštena nužna pojašnjenja za kojima se osjetila potreba. Uveliko su se uključila u ovaj odgovoran i naporan rad dvojica svršenika fakulteta šerijata iz Emirata i to Nusret Imamović i Ismet Purdić, na čemu im činimo dovu Allahu, subhanehu ve teala., za svako dobro i dalji uspjeh i napredak.

Ovom prilikom je ukazano, pored izvora korištene literature, i na ono što je propušteno da se spomene u prvom izdanju, a to je korištenje knjige svršenika Jordanskog Univerziteta, Safeta Kuduzovića "Svojstva Poslanikovog namaza" u pripremi teksta.

Nadamo se da će i ovo drugo izdanje naići na lijep prijem kod zainteresovanih i da će ostvariti svoj cilj, a to je upoznavanje ibadeta Allahu, subhanehu ve teala, kroz svjetlo Kur'ana, Sunneta i riječi ehlisunnetske uleme.

Neka nam je Allah, subhanehu ve teala, svima na pomoći.

UVOD TREĆEM IZDANJU

Pred nama je treće dopunjeno i dorađeno izdanje **"Namaza u Islamu"**. Postoji veliko interesovanje, sa Allahovom pomoću, za ovim djelom, na čemu smo zahvalni Uzvišenom Stvoritelju i što nas posebno raduje. Izražena je želja da se prevede na albanski i njemački jezik, pa bi smo voljeli da i ovi prijevodi što prije ugledaju svjetlo dana. I pored uloženog truda i nastojanja svjesni smo činjenice da ljudski rad nije savršen, tako da će nam dobro doći svaki bratski savjet i primjedba, jer nam je želja afirmacija i prezentovanje izvornih islamskih propisa, bez primjesa uvedenih običaja, bidata, pretpostavki i neosnovanih mišljenja. Na ovaj način se olakšava pristup Islamu i njegovim savršenim propisima.

Ova knjiga je korisna kako onima koji se po prvi put susreću sa namazom u praksi, tako i onima koji već odavno praktikuju Islam klanjajući, tako da će kroz nju ponoviti naučeno, saznati novo i ispraviti netačno. Nakon čitanja **"Namaza u Islamu"** mnogi su se osjetili jačim i privrženijim pristupu namazu, saznavši pojedinosti u pogledu istog.

AKIDA - OSNOVA SVAKOG RADA

VJEROVANJE U ALLAHA, DŽELE ŠE'NUHU

"Mi nismo stvorili nebesa i Zemlju i ono što je između njih da bismo se igrali, Mi smo ih stvorili s ciljem, ali većina ne zna." *(Ed-Duhan, 38.-39.)*

"Mi nismo uzalud stvorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici." *(Sad, 27.)*

"A Allah je nebesa i Zemlju mudro stvorio i zato da bi svaki čovjek bio nagrađen ili kažnjen prema onome što je zaslužio; nikome neće biti učinjena nepravda." *(El-Džasije, 22.)*

Mu'min potvrđuje i prihvaća da ima Jednog i Jedinog Stvoritelja, Sveznajućeg i Mudrog Gospodara, Boga Kojem se pokorava i Koji ga je stvorio nakon što nije bio ništa i nije mu bilo spomena. Stvorio ga je od kapi sjemena, uobličio ga i uljepšao njegov izgled, a zatim mu prilagodio uslove za život na Zemlji, kao što je to uradio s njegovim (pra)ocem i (pra)majkom.

Mu'minov iman u njegovog Gospodara i Stvoritelja počiva na nepobitnim dokazima, očevidnim činjenicama, jasnim i vizuelnim znakovima, koji se nalaze u svim dijelovima prostranog univerzuma, poduprtim vahjom (Objavom) od Allaha, džele še'nuhu, koji nam je dostavljen putem iskrenih poslanika.

“Mi ćemo im pokazati Naše dokaze u svemirskim prostranstvima, a i u njima samim, da bi im postalo sasvim jasno, da je on (Kur’an) istina.” *(Fussilet, 53.)*

Kada čovjek spozna svoga Uzvišenog Stvoritelja i s Njime uspostavi kontakt (namazom, ibadetom), uvidjet će da je on vlasništvo samo svoga Stvoritelja, da je samo On taj koji zaslužuje da Mu se ibadet čini, da Mu se bude pokorno i potčinjeno. Ovim se vjernik oslobađa potčinjenosti, osim Allahu, džele še’nuhu:

“O ljudi, ibadet činite Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni.” *(El-Bekare, 21.)*

Vjernik zna svrhu svog postojanja i svoju ulogu na Zemlji, kao i djela kojima je zadovoljan njegov Gospodar, a kloni se onoga što srdi njegovog Stvoritelja. On zna šta slijedi poslije smrti. Vjernik zna svog Stvoritelja i Poslanika svoga Stvoritelja. Nevjernika okružuju tmina i neznanje i on luta.

“Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju – zaštitnici su šejtani i oni ih odvode od svjetla u tmine; oni su stanovnici Džehennema, oni u njemu vječno ostaju.” *(El-Bekare, 257)*

Nevjernik ne vjeruje u svog Stvoritelja pored očiglednih znakova na Zemlji i na nebu. On ne vjeruje u poslanike pored jasnih argumenata i dokaza o njihovoj iskrenosti.

“A na Dan kada ih On pozove i upita: 'Šta ste odgovorili poslanicima?' Toga dana oni neće znati šta će odgovoriti pa se neće međusobno ni raspitivati.” *(El-Kasas,65.- 66.)*

Takvog ćeš vidjeti kako robuje raznim idolima i kako je pokoran tagutima (silnicima) i lažljivcima, bez ikakvog osnova ili dokaza.

"Doista od onih koji ne vjeruju, i umru a nevjernici su, niti od jednog neće biti primljeno blago da se njime otkupi, makar ga, koliko ovaj svijet bilo! Njima pripada kazna bolna, i njima neće niko u pomoć priteći." *(Ali-Imran, 91.)*

Nevjernik zna za blagodati koje lično posjeduje u sebi, kao što su: vid, sluh, razum, zdravlje i život; blagodati kojima se koristi na Zemlji, kao što su: biljke, životinje, voda, zrak, različiti resursi u prirodi i rude; te blagodati na nebu od kojih ima koristi, kao što su Sunce, Mjesec, smjena dana i noći, on zna da sve ove blagodati, skrivene i vidljive, nije on za sebe stvorio. On zna da postoji Tvorac i Gospodar tih blagodati i svjesno zaboravlja i ne vidi dobrotu svoga Stvoritelja, a te blagodati koristi u javnom ispoljavanju nevjerovanja i griješenja.

"Allah je Stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite; i daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom; i daje vam od svega onoga što od Njega zamolite, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. – Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan." *(Ibrahim, 32.-34.)*

To je nevjerovanje, laž, prikrivanje istine i zabluda. Nevjernik luta tminama najvećeg neznanja, ne spoznajući svoga Stvoritelja!! On ne zna ni zašto ga je stvorio! Ne zna zašto ga je doveo na ovaj svijet!

“Zar je onaj koji zna da je istina ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga kao onaj koji je *slijep? A pouku samo razumom obdareni primaju.”* *(Er-Ra’d, 19.)*

Nevjernik zna samo za dunjalučki život i samo zna za svoje interese i užitke, koji usmjeravaju njegova djela i određuju njegove odnose s drugim ljudima.

“Sve što vam je darovano samo su naslade i ukrasi u životu na ovom svijetu; a ono što je u Allaha bolje je i trajno je. Zašto se ne opametite?” *(El-Kasas, 60.)*

“Život na ovom svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je život, kad bi samo oni znali.” *(El-Ankebut, 64.)*

Između takvog čovjeka i njegovog Gospodara prekinuta je veza zbog njegovog nevjerovanja u poslanstvo Vjerovjesnika i zbog negiranja vjerovanja u ahiret.

Postoje mnogi dokazi koji upućuju na Allaha i Njegovu jednoću i savršenost.

Ovdje ćemo navesti samo tri, a to su:

RAZUM;
OSJEĆAJ;
FITRA (ČISTA, NEISKVARENA PRIRODA).

RAZUM

Imam Ibn-Kesir spominje da je Harun er-Rešid došao imamu Maliku i pitao ga:

„O Ebu-Abdullah, šta je dokaz Allahove jednoće?“ Imam Malik je odgovorio: „Čudim ti se Harune, zar različitost zvukova i glasova i mnoštvo oblika i stvorenja ne svjedoče o Gospodaru svjetova?!“

Prenosi se da je jedna grupa nevjernika došla iz Indije, želeći razgovarati sa islamskim učenjakom Ebu-Hanifom, radijallahu anhu, o postojanju Allaha džele še’nuhu. Ebu-Hanife je bio vrlo oštrouman alim, te im je obećao da se nađu poslije dan ili dva, pa su mu došli.

Pitali su: “Šta ti kažeš?” Odgovorio je: “Vidio sam veliku lađu kako siječe valove Tigrisa bez kormilara, natovarena teškim teretom. Nakon izvjesnog vremena lađa se sama zaustavila na obali, a sve stvari su se iskrcale na obalu bez ičije pomoći.“

“O tome razmišljaš?“ upitaše. Reče: “Da.” Odgovoriše: “Ti onda nemaš ni trunke razuma! Da li je normalno da dođe brod bez vodiča, usidri se i otplovi?! To je neshvatljivo.” Ebu-Hanife, r.h., reče: “To ne shvatate, a shvatate da su ova nebesa bez stubova, Sunce, Mjesec, zvijezde, planine, drveće, životinje i ljudi, svi bez Stvoritelja!”

Kako to shvatate i prihvatate?!“ Uvidjeli su da ih je on nadmudrio svojim razumom.

Ako čovjek razmisli, vidjet će da mu je Allah, Koji ga je stvorio, dao sredstva pomoću kojih može izučavati razne vrste vjerskih i dunjalučkih znanosti, bez kojih nije u stanju steći bilo šta od nauke:

„Allah vas je izveo iz utroba vaših majki a da ništa niste znali, pa vam je dao sluh, vid i srce, ne biste li bili zahvalni.“ *(En-Nahl, 78.)*

Logički principi

Ono što ne postoji ništa ne može stvoriti

Ako nešto ne postoji, ono nije u stanju ništa stvoriti jer samo po sebi ne postoji.

Ono što je postalo ništa ne može stvoriti

Ako razmišljamo o stvorenjima koja svakodnevno dolaze na svijet kao što su čovjek, životinje, biljke i ako razmišljamo o svim pojavama u svijetu postojanja kao što su: vjetrovi, kiše, noć, dan i posmatramo neprekidno skladno i precizno kretanje Sunca, Mjeseca i zvijezda, te ako razmislimo o svemu ovome i ostalim mudro usklađenim promjenama koje se događaju svakog trenutka u svijetu postojanja, naš razum svakog momenta čvrsto zaključuje da sve ovo nije stvoreno bez Stvoritelja već su to stvorenja Uzvišenog Allaha Koji postoji:

„Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni stvoritelji? Ili, jesu li oni stvorili nebesa i Zemlju? Ne, nego su oni bez čvrstog uvjerenja.“ *(Et-Tur, 35.-36.)*

„Na nebesima i na Zemlji zaista postoje dokazi za one koji vjeruju. U stvaranju vas i životinja koje je razasuo, dokazi su za ljude koji su čvrsto uvjereni. I smjena noći i dana i kiša koju Allah s neba spušta da pomoću nje Zemlju, nakon mrtvila njezina oživi i promjena vjetrova – dokazi su za ljude koji imaju pameti. To su Allahovi dokazi koje ti kao istinu navodimo, pa u kakav ćete govor, poslije Allaha i Njegovih dokaza,vjerovati.?“ *(El-Džasije, 3.)*

Ako razmislimo o stvorenjima, Allahovi dokazi u njima će nam ukazati na neka svojstva Uzvišenog Allaha.

Poznato ti je da hrana koju jedemo ne čuje, ne vidi, ne kreće se, ne diše, ne spava i ne budi se, a kada hrana uđe u tvoje tjelo, postaje živo tijelo, koje se odlikuje prethodnim svojstvima. Isti je slučaj sa hranom životinja. Također, sastojci vode, zemljane prašine i vazduha kojim se hrane biljke, ne razvijaju se, ne daju plodove, ne dišu i ne hrane se, a kada uđu u tijelo biljke preobražavaju se u žive i raznovrsne biljke.

Ovaj životni proces koji se svakodnevno i u svakom momentu odvija u svakom tijelu biljki, životinja i ljudi, svjedoči da su oni stvorenja Onoga Koji je jedino u stanju darovati život.

Čovjek je pokušavao stvoriti život pa je svaki njegov pokušaj završavao otvorenim neuspjehom, tako da su istraživači sa istoka i zapada javno priznali svoju nemoć u pogledu stvaranja života.

Zaista, ljudi su nemoćni povratiti nešto ako bi im mušica uzela, jer i današnja nauka je potvrdila da što god mušica uzme ona to pokvasi pljuvačkom i automatski ga preobrazi u nešto sasvim drugo (prije nego što proguta, ona to svari), što je više nemoguće povratiti.

Istinu je rekao Uzvišeni Allah u Kur'anu:

„O ljudi, evo jednog primjera, pa ga poslušajte: - Oni kojima se vi mimo Allaha obraćate, ne mogu ni mušicu stvoriti, makar se radi nje svi sakupili. A ako bi im mušica nešto uzela, oni to od nje ne bi mogli izbaviti. Slab je onaj koji traži, a i ono što se traži! Oni ne poznaju Allaha kako treba, a Allah je zaista moćan i silan!“ *(El-Hadždž. 73.-74.)*

Život koji je dat i koji se svakodnevno pojavljuje u živim bićima ne može nastati bez vječno Živog i Uzvišenog Allaha.

„Njemu pripada vlast na nebesima i na Zemlji, oživljava i usmrćuje i On je svemu kadar.” *(El-Hadid, 2.)*

„I osloni se na Vječno Živog Koji ne umire”! *(El-Furkan,58.)*

Na isto pitanje koje se tiče postojanje Allaha, džele še'nuhu, imam Ahmed IbnHanbel je odgovorio tako što je uzeo jaje i rekao:

„Vidite ovo jaje! Što se tiče njegove vanjštine, ono je srebrene boje, a što se tiče njegove unutrašnjosti, ono je žuto kao zlato, a kada se ono naleže iz njega izađe životinja koja čuje i vidi. Zar to nije dokaz o postojanju Onoga Koji sve čuje i vidi i Koji sve zna?“

Ako razmislimo o zamecima u utrobi stvorenja, vidjet ćemo da su oči stvorene još u matericama majki, gdje vlada potpuna tama, mada znamo da oči vide samo na svjetlosti, što nam potvrđuje da Onaj koji stvara oči zna da će iz materice izaći na svijet u kome je svjetlost.

Također nam je poznato da krila kod ptica nastaju u jajetu, što nam potvrđuje da Allah, Stvoritelj nebesa i Zemlje, zna da će te ptice letjeti u zraku, pa im zato i stvara krila prije njihovog rođenja.

„A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj Koji sve potanko zna, Koji je o svemu obaviješten.“ *(El-Mulk, 14.)*

„Da znate da je Allah svemu kadar i da Allah sa svojim znanjem sve obuhvata.“ *(Et-Talak, 12.)*

Kada je čovjek bio obavijen tamom u materici niko od stvorenja mu nije mogao bilo čime pomoći, vodom ili hranom, pa čak ni otac ni majka u čijoj je utrobi stvoren i oblikovan.

Međutim, milost Allaha, dželle še'nuhu, Onoga Koji daje neizmjernu opskrbu, putem pupčane vrpce mu je osigurao gotovu i svarenu hranu kao opskrbu.

Kada dijete dolazi na svijet i kada se presiječe pupčana vrpca, Allah, džele še'nuhu, hranu tom djetetu izvodi iz majčinih grudi i nadahnjuje ga na koji će način tu hranu sisati, mada još uvijek ne vidi, ne čuje i ne razmišlja.

Zatim, Allah, dželle še'nuhu, opskrbljuje čovjeka voćem i povrćem koje dobiva hranu iz vode, zemljanje prašine i vazduha. Allah je potčinio Sunce da koristi biljkama da bi se upotpunila proizvodnja hrane koja je potrebna čovjeku i životinjama.

Ovo nam jasno ukazuje na to da hrane ne bi bilo da Allah ne daje pitku vodu, plodnu zemlju za usjeve, pogodnu klimu i druge odgovarajuće uvjete, potrebne za proizvodnju hrane od biljaka.

„Neka čovjek pogleda u svoju hranu! Mi obilnu kišu prolivamo, zatim na zemlji pukotine prosijecamo i činimo da iz nje žito izrasta, i grožđe i povrće, i masline i palme, i bašče guste, i voće i bilje, na uživanje vama i stoci vašoj.“ *(Abese, 24.-32.)*

„Ili ko je taj koji će vas nahraniti, ako On hranu Svoju uskrati? Ali oni su uporni u bahatosti i u bježanju od istine.“ *(El-Mulk, 21.)*

Onaj koji te je sačuvao od mnogih opasnosti u vrijeme dok si oblikovan u majčinom stomaku, isti je onaj koji čuva tako osjetljivi mozak u čvrsto povezanom i sigurnom kavezu lobanje.

On kostima čela čuva isto tako osjetljive oči, nosnom je košću zaštitio nosni otvor, a srce i pluća je smjestio i čuva ih u sigurnom grudnom košu.

To je onaj koji ti čuva život, osigurava ti uvjete života kao što su: hrana, voda, vazduh, svjetlost, toplota i drugo.

On te nije zadužio da unosiš zrak u pluća, ili da ga ispuštaš u snu i kad si budan. Da te je zadužio, ti ne bi mogao učiniti ništa

drugo osim unošenja i ispuštanje zraka dok si budan, jer ako te, recimo, osvoji san, disanje bi prestalo i došla bi smrt.

Cjelokupno postojanje samo po sebi predstavlja svojevrsnu potvrdu da je to djelo Jednog i Jedinog Allaha, džele še'nuhu
Ti vidiš da tvoja ishrana zavisi od rada želuca i crijeva. Ljekari kažu da rad crijeva zavisi od rada krvotoka, a uloga krvi zavisi od zraka i disanja. Čist zrak za disanje zavisi od rada biljaka, koji opet zavisi od sunčeve svjetlosti, a sunčeva svjetlost zavisi od drugih zvijezda i nebeskih tijela.

Činjenica da postojanje i funkcija želuca ovisi o postojanju i funkciji tijela dovoljno jasno govori da su sva ta stvorenja djelo jednog Gospodara.

Allah, dželle še'nuhu, kaže:

"Allah nije uzeo sebi sina i s Njim nema drugog božanstva! Inače, svaki bi bog s onim što je stvorio – radio šta bi htio, i jedni bi se nad drugim nadmetali. Hvaljen neka je Allah, Koji je daleko od onoga što oni iznose." *(El-Mu'minun, 91.)*

"Kada bi na njima /nebesima i Zemlji/, bilo božanstava osim Allaha, propali bi. Pa neka je slavljen, Gospodar Arša iznad onoga što mu oni pripisuju ." *(El-Enbija', 22.)*

Znači, nije moguće da nešto slučajno postoji, tj. da je nastalo slučajno. Dakle, neophodno je da imaju svog stvoritelja. Pa ko je on? – **On je Allah, subhanehu ve te'ala!**

„***Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni stvoritelji? I jesu li oni stvorili nebesa i Zemlju? Ne, nego su oni bez čvrstog uvjerenja.***" *(Et-Tur, 35.-36.)*

Upitan je jedan beduin: "Kako si spoznao svog Gospodara?" Odgovorio je: "Trag na putu upućuje da je neko

prolazio, a izmet ukazuje na devu. Nebesa puna zvjezdanih puteva i Zemlja sa širokim stazama, i more sa ogromnim talasima, zar ne upućuju na Onoga Koji sve čuje i sve zna?!”

OSJEĆAJ

Ne sumnjam u postojanje onoga što osjećam svojim čulima. To je prihvaćena, opće poznata razumska istina.
Postoje stvari koje nismo vidjeli niti osjetili, ali čvrsto vjerujemo u njihovo postojanje, kao što čvrsto vjerujemo u postojanje onoga što vidimo i osjećamo.

Čvrsto smo uvjereni u postojanje Indije i Brazila, a nismo ih posjetili niti vidjeli.

Kako se može biti uvjeren u postojanje nečega, a nije se osjetilo svojim čulima?

Čvrsto uvjerenje postiže se putem čula i promatranjem i putem svjedočenja prenosilaca kojima vjerujemo, tj. putem vjerodostojnih vijesti.

Koliki je domet spoznaje koju dosežu čula? Jesu li ona u stanju dokučiti sve što postoji?

Ne vidim mrave kad se kreće na udaljenosti od tri milje iako mrav postoji, niti vidim bakterije i mikroorganizme u čaši čiste vode iako se u čaši nalaze milioni tih bakterija.

Isto tako, ne vidim elektrone koji kruže u sredini atoma, kao što kruže zvijezde na nebeskom svodu.

Čula dakle, od svjetova nad kojima im je vlast dana, otkrivaju samo jedan njihov dio.

Zar ne postoji mogućnost da između svijeta boja nad kojim bdije oko i svijeta glasova nad kojim bdije uho, postoji i jedan drugi svijet koji u osnovi ne poznajem, jer ne posjedujem čulo za njegovu spoznaju?

Ima li iko pravo da porekne ono što ne vidi?

Čovjek koji je slijep od rođenja u mogućnosti je da sluhom spozna da je more plavo a livada zelena, ali nije u mogućnosti dokučiti šta je to plavetnilo ili zelenilo.

Gluh čovjek putem obrazovanja sazna da se melodije sastoje od stihova, taktova, skala i nota. Međutim, nije u stanju osjetiti pravi smisao melodije.

Da li onaj koji je slijep ima pravo negirati postojanje zelenila, a onaj koji je gluh negirati stvarnost melodije, zato što je ne osjećaju?

Kada oko ugleda štapić u čaši vode, razum se ne zavarava onim što je oko vidjelo, jer zna da je štap prav.
Kad oko vidi pjesak u pustinji kao vodu, razum zna da je to fatamorgana (varka) i da nije voda nego pijesak.
Razum je dakle postao sudija i taj njegov sud je dalekosežan.

Međutim, da li on sudi o svemu i je li domet njegovog rasuđivanja beskonačan?

Poznato je da razum nije u stanju dokučiti ništa dok se ne ograniči s dvije stvari: vremenom i prostorom, tako da ono što nije ograničeno vremenom i prostorom razum sam po sebi nije u stanju dokučiti.

Kada bi ti profesor historije rekao: “Počeo je rat između Arapa i Perzijanaca. Međutim, nije počeo prije Islama, niti poslije, niti u bilo kojem vremenu, ali je, uistinu, počeo!”- ne bi to shvatio niti mu povjerovao, niti ćeš to prihvatiti.

Kada bi ti profesor geografije rekao: “Postoji grad koji nije u ravnici, niti na brdu, niti na kopnu, niti na moru; nije na Zemlji, niti na nebesima, niti u bilo kojem prostoru, međutim – on postoji!” – ne bi to shvatio, prihvatio, niti mu povjerovao.

Dakle, razum ne donosi sud, osim u granicama vremena i prostora, tako da ono što je van tih granica kao pitanje duše i Allahovog, dželle še’nuhu, određenja, Njegove Uzvišenosti i atributa, razum o njima ne donosi sud.

Razum je ograničen i ne donosi sud o neograničenom, niti je u stanju da ga shvati.

Predstavi sebi vječnost vjernika u Džennetu! Vjernički razum je uvjeren da je to istina i taj jekin (uvjerenje) mu je došao putem vijesti Iskrenog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Međutim, pogledaj da li tvoj razum shvaća vječnost?

Razmisli o njoj, pa ćeš vidjeti kako zamišljaš njihov boravak u Džennetu, stoljeće ili dva stoljeća, stotinu, milion ili hiljadu miliona stoljeća, a zatim ćeš ustanoviti da tvoj razum postaje nemoćan i pita se: “ Šta poslije toga?” On time želi odrediti granicu. Nije u stanju shvatiti beskonačnost.

Njemački filozof Kant napisao je knjigu u kojoj potvrđuje da razum nije u stanju donositi sud, osim u svijetu materije.

FITRA (Priroda čovjeka)

Puno ljudi čija fitra nije iskrivljena grijesima, kufrom i ateističkim ideologijama, vjeruju u postojanje jedinog Allaha, dželle še’nuhu, pa čak i životinje.

Svi ljudi, i vjernici i nevjernici, kada ih zadesi velika nesreća – udarac sudbine, od kojeg gube strpljenje i ne nalaze mu lijeka, ne traže spasa i zaštitu ni od koga od poznatih stvorenja, nego traže pomoć i utočište kod Snage koja je iza tih stvorenja. Snaga koju ne vide, ali koju u dušama i srcima, i svakim živcem osjećaju kao Njeno postojanje, Njenu veličinu i uzvišenost.

Ovo se dešava velikom broju učenika u danima ispita, kao i mnogim bolesnicima kad se bolovi pojačaju i ljekar postane nemoćan. Svi se vraćaju svome Gospodaru i posvećuju se Njegovom obožavanju, ibadetu.

Jeste li se ikada zapitali šta je uzrok tome i njemu sličnom? Kako otkrivamo da se svako ko padne u poteškoću vraća Allahu, dželle še’nuhu?

Svi se sjećamo prošlog rata i onoga prije njega kako su se ljudi okretali vjeri, tražeći utočište kod Allaha, dželle še’nuhu. Komandiri i zapovjednici su se upućivali prema džamijama i pozivali vojsku na namaz.

U jednom časopisu objavljen je interesantan članak nekog mladića padobranca (u vrijeme kada su padobranci i slijetanje bili nešto novo), koji opisuje svoj događaj, pa kaže da je odrastao u kući u kojoj niko nije spominjao Boga, niti Mu se molio, klanjao… Učio je u školama u kojima nije bilo časova vjeronauke niti pobožnog učitelja, odgojen je materijalističkim (laičkim) odgojem. Međutim, kad se prvi put spuštao padobranom, vidjevši samoga sebe kako pada i prije nego se padobran otvorio, počeo je govoriti: „O Bože, o Gospodaru!“, iz srca se molio, čudeći se otkuda mu je došlo ovo vjerovanje?!

Međutim, u tome nema nikakvog čuda, jer je vjerovanje u svemoć Allaha, dželle še'nuhu, nešto što je skriveno u svakoj duši. To je priroda, jedan od osnovnih ljudskih nagona.

Ovu ljudsku prirodu (nagon) ponekad prekriju strasti, želje, požude i materijalne potrebe, pa kada je potresu strahote, opasnosti i nedaće, zbaci sa sebe taj prekrivač i pojavi se. Zbog toga se onaj koji ne vjeruje naziva kafirom, a kafir na arapskom jeziku znači: „onaj koji pokriva".

Anatol Frans, poznati francuski pisac, nevjernik, povodom svog ateizma i nevjerovanja, rekao je: „Čovjek postane vjernik kada se kao rezultat mokraćne analize ustanovi da ima šećernu bolest (u vremenu kada inzulin još nije bio poznat)..."

Jednoj pobožnoj bogobojaznoj muslimanki je rečeno: „Taj i taj je naveo hiljadu dokaza o postojanju Allaha dželle še'nuhu!" Ona se nasmijala i rekla: „Kada bi sam putovao pustinjom, pa ti se okliznula noga i pao u bunar iz kojeg nisi u stanju izaći, šta bi radio?" Njen sugovornik joj je odgovorio: „Dozivao bih: - O Bože!!!" " To je dokaz!" – dodala je ona.

Vjerovanje u Allaha, dželle še'nuhu, je u dubini svakog čovjeka. To je istina koju mi muslimani poznajemo, jer nas je Allah, dželle še'nuhu, obavijestio da je vjerovanje (iman) priroda (nagon) s kojom je stvorio ljude.

Nemoguće je da čovjek živi i umre ne razmišljajući o Gospodaru ovog svemira. Međutim, možda mu je razum bio „kratak", pa nije stigao do istinskog Božanstva, nego je obožavao druge mimo Njega, smatrajući da je to bog ili da približava Bogu.

Mušrici plemena Kurejš su obožavali Hubela, Lata i Uzza-a, kamenje i kipove. Hubel je kip od crvene školjke koji je Amr Ibn Luhajj donio iz Sirije, iz Hame.

Rekli su mu da je velik i moćan bog, pa kad ga je ponio na devi, pao je na putu i polomila mu se ruka, te su mu napravili

ruku od zlata. Bog kome se polomila ruka! No, i pored toga su ga obožavali!

Obožavali su ga u časovima sigurnosti, pa kada bi zaplovili morem i valovi se uzburkali, najavljujući avet potopa, nisu govorili: „O Hubele!“ , nego su dozivali: „O, Allahu!“

Ovo su neke osnove koje nas podsjećaju na Allahovu, subhanehu ve teala, veličinu, jednoću i jedinstvenost i Njegovo pravo, a našu neprikosnovenu obavezu da Mu činimo ibadet onako kako nam je to On, subhanehu ve teala, propisao i da Mu budemo u pokornosti kako Uzvišeni zahtijeva.

Namaz je jedan od znakova imana i temelj pokornosti kojom su odlikovani iskreni i pravi vjernici nad nevjernicima.

PRIPREMA ZA NAMAZ

ČIŠĆENJE

Čistoća je propisana Kur'anom i Sunnetom. Uzvišeni Allah kaže:

"... a ako ste džunupi, onda se okupajte!" *(El-Maide, 6.)*

"... i haljine svoje očisti!" *(El-Muddessir, 4.)*

"Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste." *(El-Bekare, 222.)*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
"Namaz neće biti primljen bez (prethodne) čistoće."[1]
"Čistoća je dio imana."[2]

Čistoća se ostvaruje uklanjanjem nečistoća čistećom vodom sa odjeće klanjača, tijela i mjesta gdje se klanja i da se bude pod abdestom ili gusulom, a u slučaju da nema vode, pod tejemmumom.

---

[1] Muslim, 224; Et-Tirmizi, 1; i Ibn-Madže, 272.
[2] Muslim, 223.

ČIME SE POSTIŽE ČISTOĆA?

Čistoća se postiže sa dvije stvari:

1. Prirodnom vodom

Ona ima sve prirodne osobine tako da sa njom nije pomiješano bilo šta što se u njoj obično ne nalazi, svejedno bilo to nečisto ili čisto. U takvu vodu se ubrajaju:bunarska voda, voda sa izvora, kišnica, riječna voda, otopina snijega i morska slana voda.
U tom smislu, Uzvišeni kaže:

"I Mi s neba čistu vodu spuštamo." *(El-Furkan, 48.)*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Voda je čista, osim ako se uprlja nečim nečistim pa promijeni miris, okus i boju."[3]

2. Čistom površinom zemlje

Tj. čistim zemljinim tlom u vidu praha, pijeska, kamena i slanače (onog što se računa kao zemlja), jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čistom zemljom musliman bi se mogao čistiti i kad ne bi imao vode deset godina. Kada nađe vodu, neka se njom opere."[4]

---

[3] Ibn-Madže, 521; Bejhaki, *Es-sunenul-kubra*, 1/260. Albani kaze da je daif, *Daiiful-džami'i*, 5899. Ulema se složila da je njegovo značenje ispravno.
Tuhfetul -ešraf, 4/164

[4]Hadis je sahih. Sahihul- džami'i, 3861; Ebu-Davud, 357; Et-Tirmizi, 124.

Osnovno čisćenje se ostvaruje uklanjanjem fizičke prljavštine (materije koje su sa šerijatskog stanovišta nečiste) čistom vodom sa odjeće, tijela i mjesta gdje se klanja.

Vjersko čišćenje od apstraktne nečistoće (tj. onog što je tako šerijatski definisano), (džunupluk, vršenje velike i male nužde...) postiže se uzimanjem abdesta ili kupanjem.

VRSTE VODA

Ovdje treba napomenuti da sa šerijatskog stanovišta imamo više vrsta voda:

1. čista voda (tahuur), a to je izvorska voda, kišnica, tekuća voda, otopina od snijega, stajaća voda, bunarska i morska slana voda. Sva ulema je suglasna (idžma'a) da su ovo čiste vode i da se njima postiže šerijatska čistoća – taharet, čak i onda kada promijeni svoj miris zbog dugog stojanja ili zbog proticanja preko čistih materija kao što je zemlja, prašina, blato, lišće itd.

Isto tako, ako se čista voda pomiješa sa uljem ili nečim sličnim što se u njoj neće rastvoriti, ona ostaje i dalje upotrebljiva za šerijatsko čisćenje. Propis je isti i kada se pomiješa sa malim količinama čistih tvari, kao što su tečni mirisi.

U čiste (tahuur) vode spada i voda korištena za:

a) otklanjanje fizičke nečistoće ako time ne promijeni svoje osobine.

b) voda korištena za abdest i gusul.

2. nečista voda (nedžis), a to je svaka voda koja promijeni jednu od svojih osobina (ukus, miris i boju) zbog miješanja sa nečistim materijama sa šerijatskog stanovišta, kao što je voda korištena u odstranjivanju fizičke nečistoće i time promijenila neku od svojih osobina, npr.: pranje dječije garderobe od mokraće i izmeta.

3. čista, ali ne i čisteća voda (tahir) a to je voda koja se pomiješa sa čistim tvarima koje prevladaju njene osobine do te mjere da se više ne zove vodom, kao čaj, kahva, sok itd. Međutim, ispravno mišljenje je da su samo dvije vrste vode, a ova treća vrsta ona u osnovi i nije više voda, te ju je i suvišno ubrajati u vodu.

Neki učenjaci pod ovu vrstu ubrajaju i korištenu vodu pri abdestu ili kupanju, što je neispravno mišljenje jer čistoća i nečistoća su šerijatski propisi koji se ne mogu ustanoviti bez dokaza, a u svjetlu dokaza nalazimo samo dvije prve vrste vode.

Kada nečista voda postaje čista:

Prema jačem (radžih) mišljenju islamske uleme, što je stav imama Ahmeda, da nečista voda postaje čista kada nestane onih osobina zbog kojih smo je ocijenili kao nečistu, bilo odlijevanjem dijela zaprljane vode ili dodavanjem velike količine čiste vode, ili da promjena ukusa, mirisa ili boje nestane sama ili filtriranjem bez obzira da li se radilo o velikoj ili maloj količini vode, jer uspostavljanje šerijatskog propisa zavisi od njegovog uzroka. Zbog toga kažemo da je voda nečista kada je prisutan uzrok njene nečistoće, tj. promjena ukusa, mirisa ili boje

prljavštinom, kao što kažemo da je voda kad te promjene nestane.[5]

Šta se smatra nečistim?

Nečistim se smatra sve što izađe iz dva ljudska otvora: izmet, mokraća, mezija, vedija i sl; zatim mokraća, balega i izmet svih životinja čije je meso zabranjeno jesti; zatim krv, gnoj i ono što se povrati u slučaju da toga ima puno, te sve od uginulih životinja, osim kože ako se uzme i uštavi i tako očisti, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaka koža je čista ako se uštavi."[6]

Koža životinja čije je meso zabranjeno jesti nije dozvoljena ni nakon što se uštavi, jer je njena osnova nečista, dok koža uginulih životinja čije se meso u osnovi može jesti da je zaklano na propisan način, čista je ako se uštavi.

Sperma je u osnovi čista, iako je od stvari koje je potrebno odstraniti. Njen izlazak povod je nužnosti kupanja. Ona se može odstraniti sa odjeće pranjem vodom ili suhim istiranjem[7]

---

[5], Abdu-Rahman b. Nasir es-Sa'dii, Nejlul-fikhi bi akrebit-turuki ve ejseril-esbabi str.13-20

[6] Muslim, 366 ; Ebu-Davud, 4123; Et-Tirmizi, 1728.

[7] Fetve Stalne komisije, 5/281.

ABDEST

(Abdest je obavezno, Šerijatom ograničeno i propisano čišćenje poslije posebnih uzroka.)

PROPISANOST I VRIJEDNOST ABDESTA

Propisanost abdesta

Abdest je propisan Kur'anom i Sunnetom. Uzvišeni Allah kaže:

"O vjernici, kad hoćete namaz obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka. *(El-Maide, 6.)*

U tom smislu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nikome od vas, sa izgubljenim abdestom namaz neće biti primljen sve dok ponovo ne uzme abdest."[8]

Vrijednost abdesta

Kolika je vrijednost biti pod abdestom najbolje potvrđuju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Hoćete li da vam kažem čime Allah briše grijehe i uzdiže položaje?" Rekli su:

---

[8] Buhari, 135.

”Hoćemo, Allahov Poslaniče!” Odgovorio je: “Uzimanjem abdesta tačno onako kako je propisan, mnoštvom koraka na putu do džamije i iščekivanjem namaza, jednog iza drugog. To vam je kao stražarenje.”[9]

Prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada rob musliman, ” ili (je kazao) “mu’min (ovdje je dilema kod ravije), uzimajući abdest opere svoje lice vodom, sa vodom ili posljednjom kapljicom vode sa njegovog lica nestane svaki grijeh koji je počinio gledajući svojim okom, a kada opere ruke, sa vodom ili posljednjom kapljicom vode nestane svaki grijeh koji je počinio svojim rukama, tako da ostane potpuno čist od grijeha.”[10]

O FARZOVIMA I SUNNETIMA ABDESTA

Farzovi abdesta su:

1. nijjet srcem;
2. oprati cijelo lice;
3. oprati ruke do iza lakata;
4. potrati glavu od čela do potiljka;
5. oprati noge do iznad članaka;
6. prilikom pranja pridržavati se redoslijeda i uzastopnosti.
7. uzastopnost pri uzimanju abdesta.[11]

---

[9] Muslim, 251.

[10] Muslim, 244.

[11] Što znači ne prekidati uzimanje abdesta tako da se prethodni dio tijela koji je opran ne osuši, Ibn Kudame, El-Mugni, I/192

Sunneti abdesta su:

1. izgovoriti Bismillah pri početku abdesta;
2. ruke oprati tri puta;
3. oprati zube misvakom;
4. dobro izaprati usta i nos;
5. provući prste kroz bradu;
6. sve što se pere oprati dva ili tri puta, (dok pranje jedan ili dva puta zadovoljava);
7. potrati unutrašnju i vanjsku stranu ušnih školjki;
8. pri pranju ruku i nogu protrljati između prstiju. ;
9. prilikom pranja ruku i nogu, prvo oprati desnu pa onda lijevu stranu;
10. poslije uzetog abdesta proučiti dovu.

KAKO SE UZIMA ABDEST?

1. Nijjet

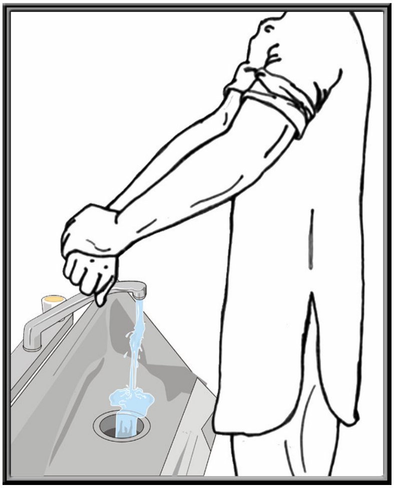
Kada želiš uzeti abdest, **zanijeti ga srcem**, jer se djela vrednuju prema nijjetu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Djela su prema namjerama."[12]

Nijjet se ne izgovara riječima, jer to nije od sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već je to (novotarija) bid'at koga se dužnost kloniti.

[12] Buhari,1 ; i Muslim, 1907.

2. Izgovoriti Bismillah

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Nema abdesta onaj ko prilikom njegovog uzimanja nije spomenuo Allahovo ime.“[13] Ako bi čovjek iz zaborava ispustio izgovor „bismille“, abdest bi bio valjan.

Imam Ahmed kao stručnjak hadisa kaže: “O ovom poglavlju nije ništa pouzdano preneseno.” “Šejh Usejmin zaključuje da je “bismilla” na početku abdesta u ovom slučaju sunnet, a da se utvrdi pouzdanost predaje o ovoj temi, bilo bi izgovaranje, bismille’ obavezno”[14]

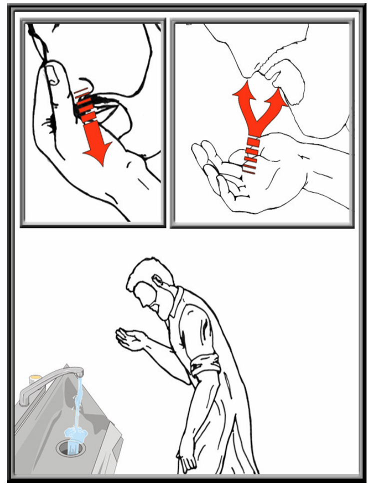
Stalna komisija za fetve međutim kaže da je hadis prenesen preko više puteva koji jačaju jedni druge, te je po njima izgovaranje “bismille“ vadžib. Allah, dželle še’nuhu najbolje zna.[15]

3. Oprati šake tri puta vodom, prvo desnu pa lijevu

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Kada uzimate abdest, počnite sa vašom desnom stranom.“[16]

---

[13] Ebu _Davud, 101; Ibn –Madže, 397; Ahmed, 9/202; a Ibn -Hadžer ga ocjenjuje kao daif, *Bulugul-Meram*, 48.
[14] Šejh Usejmin, Fetava erkanil-Islam, str. 215.216.
[15] Fetve stalne komisije, 5/219
[16] Hadis je sahih. Ebu- Davud, 4141; Ibn- Madže, 402; Ahmed, 2/354.

Od Ebu - Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je kazao: “Vidio sam Aliju, radijallahu anhu, kada je uzimao abdest.

Prao je šake sve dotle dok bi postale čiste... Na kraju je rekao: ‘Želio sam da vam pokažem kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest.’ ” [17]

4. Izaprati usta (desnom rukom) **i nos** (lijevom rukom) tri puta vodom, uzimajući vodu za usta i za nos iz desne šake odjednom.

Prilikom čišćenja nosa uvući vodu u nos, a zatim izbaciti iz nosa koristeći pri tome lijevu šaku.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Kada uzimaš abdest, dobro isperi usta.” [18]

Isto tako kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,: “Upotpuni abdest i istrljaj između prstiju i dobro isperi nos ako ne postiš.”[19]

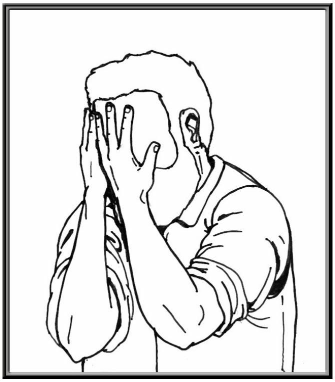
5. Oprati lice tri puta od uha do uha i od korijena kose na čelu do vrha brade, i provući prste kroz bradu.

Uzvišeni Allah kaže:
“... operite lica svoja…“ *(El-Maide, 6.)*

---

[17] Hadis je sahih. Ebu- Davud, 101; Et -Tirmizi, 48 .
[18] Ebu- Davud, 144; Bejhaki, 1/52; *Nasbur-raje, 1/16.*
[19] Ebu -Davud, 142; Tirmizi, 788; i kaže da je hasen-sahih, Ibn -Huzejme, 150; Ibn -Hibban, 1084.

Treba provući prste kroz bradu, jer je Ammar Ibn Jasir, onome ko se začudio što to čini, rekao: "Šta mi smeta da to i ja radim kada sam vidio da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provlači prste kroz svoju bradu.?!"[20]

6. Oprati tri puta ruke od vrhova prstiju do iza laktova, desnu pa lijevu. Uzvišeni Allah kaže:

"... i ruke svoje do iza lakata..." *(El-Maide, 6.)*

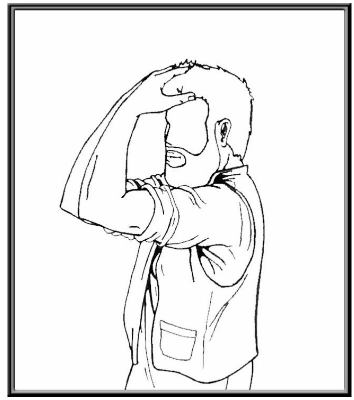

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Moji sljedbenici će od tragova abdesta na Sudnjem danu doći sa bijelim oznakama na čelu i bijelim rukama i nogama. Zato, ko je od vas u stanju prati i više od onoga što se pere za abdest, neka pere."[21]

7. Potrati (mesh) glavu vlažnom rukom jedanput, počevši sprijeda nazad i obratno.

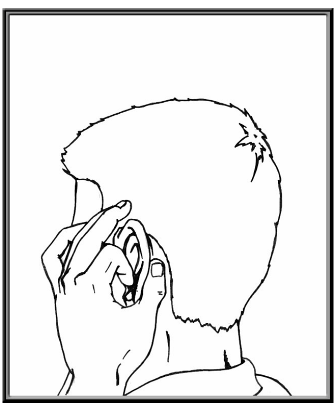
Uzvišeni Allah kaže: ***"... i glave svoje potarite..."*** *(El-Maide, 6.)*

[20] Hadis je sahih. –*Sahih.u-Tirmizi, 29.*
[21] Buhari, 136; i Muslim, 246.

Prilikom potiranja glave mokrom rukom prvo početi sa prednjom stranom, jer u hadisu stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim rukama potrao glavu tako što je počeo sprijeda glave i povukao ih do potiljka, a zatim ih vratio nazad.“[22]

Što se tiče potiranja vrata, ne postoji ni jedan vjerodostojan hadis da je to Poslanik sallallahu alejhi ve sellem činio, tako da se ne smije ni raditi. Postoje dva neprihvatljiva hadisa o potiranju vrata. Prvi prenosi imam Ahmed u kojem se kaže da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, potirao glavu toliko da je dostigao prostor između ušiju na zadnjem dijelu glave i dio vrata ispod toga. Čak i ako bi se prihvatio ovaj hadis, vrat se ne potire posebno, nego je to samo u cilju većeg obuhvatanja prilikom potiranja glave. U drugom hadisu se kaže : “Potiranje vrata je osiguranje od okova .” Međutim, Nevevi za ovaj hadis kaže da je mevdu (lažan), a neka ulema kaže da je daif.[23]

8. Potrati uši jednim kažiprstom unutrašnjost i palcem vanjski dio.

[22] Buhari, 185; i Muslim, 235.
[23] Pogledaj “ Nejlul-Evtar”, 1/194

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao je uši tako što bi kažiprste stavio u uši, a palčeve iza ušiju.“[24]

Ruke se ne kvase posebno za potiranje ušiju već se istom vodom od mesha glave potiru i uši.

Prenosi se od Ebu- Umame, radijallahu anhu, da je kazao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je abdest, pa je umio lice tri puta, oprao ruke (iznad laktova) tri puta i potrao glavu, a potom rekao:'Uši su dio glave.'[25]

9. Oprati noge tri puta od vrhova prstiju do iza članaka, desnu pa lijevu.

Uzvišeni Allah kaže:

“... i noge svoje do iza članaka...“
(El-Maide, 6.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Kada uzimaš abdest, istrljaj između prstiju.“[26]

Sunnet je da se to čini malim prstom lijeve ruke.

Prenosi se od El-Mustevreda Ibn Šeddada, radijallahu anhu, da je rekao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pere prste nogu malim prstom njegove ruke.“ [27]

---

24 Hadis je sahih. Ebu- Davud, 135.
25 Hadis je sahih. Et -Tirmizi, 37.
26 Hadis je sahih. Et- Tirmizi, 38 ; Ibn- Madže, 448.
27 Hadis je sahih. Et -Tirmizi, 40 ; Ibn- Madže, 446.

Poslije uzetog abdesta proučiti:

«أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».
- «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ».

"Ešhedu en la ilahe ilallahu vahdehu la šerike lehu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu. Allahummedž'alni minet-tevvabine vedž'alni minel-mutetahhirine." (Svjedočim da nema Boga osim jednog jedinog Allaha, koji nema nikakva sudruga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Allahu, učini me od onih koji se kaju i učini me od onih koji se čiste.) [28]

Allahov Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko lijepo i propisno uzme abdest, a zatim prouči: „Ešhedu en la ilahe illallah... i Allahummedž'alni minet-tevvabine... otvorit će mu se svih osam džennetskih kapija da uđe na koja god bude htio."[29]

ŠTA ĆE POKVARITI ABDEST

1. Sve što izađe na analne otvore (prednji i zadnji): mokraća, izmet, vjetar, zatim sperma, vedijja i mezija (Vedijja je sluz /sekret prostate/ koja se ponekada pojavljuje poslije napornog mokrenja, a mezija je sluz koja kod muškarca i kod žene izlazi prilikom nadražaja i nije potrebno iza njih se kupati, ali

[28]Muslim bilježi prvi dio dove, 234, dok drugi dio dove, koja je sahih, bilježi Et- Tirmizi, 55 i Ibn-Madže, 470.

[29] Muslim, 234 ; Et -Tirmizi, 55 ; Ibn -Madže, 470

je potrebno oprati tragove vedijje i mezijje sa tjela i odjeće jer su nečisti. Ako se posumnja u puštanje vjetra, to ne utiče na valjanost abdesta osim u slučaju da se čuje zvuk ili osjeti miris.

2. Duboki san pri kome se izgubi svijest, osim u slučaju da se zaspi u takvom položaju, pri kome uopće nije moguće da čovjek izgubi abdest. Prenosi se od Enesa Ibn Malika gdje kaže da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iščekivali jaciju, pa bi im glave popadale (pridrijemali bi), a zatim bi klanjali i ne bi se abdestili."[30] Ispravno je da samo duboki san kvari abdest, a granica između dubokog i lahkog sna je buđenje prilikom ispuštanja vjetra ili ako bi mu ispalo nešto što drži u ruci i to se primijeti, a Allah najbolje zna.

3. Gubljenje svijesti bez obzira da li se radilo o padanju u nesvijest, pijanstvu ili ludilu, jer osoba kojoj je svijest poremećena nije sigurna da nije izgubila abdest.

4. Dodirivanje polnog organa direktno dlanom ili prstima ruke, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka onaj ko dodirne svoj polni organ ne klanja sve dok ponovo ne uzme abdest."[26]

5. Strastveno dodirivanje žene prema jačem (radžih) mišljenju je da ne kvari abdest ukoliko ne dođe do izlučivanja mezijja zbog uzbuđivanja. Dokaz za ovaj stav je hadis Aiše, radijallahu anha, da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio, a poslije nije uzimao abdest.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je kazala da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio jednu od svojih žena pa je izašao na namaz i nije se abdestio. Urve Ibn Zubejr

---

[25] Hadis je sahih. Ebu -Davud, 200.

[26] Hadis je sahih. Et –Tirmizi ; 82, Ibn -Madže, 479.

(njen sestrić) je rekao: ”Ko je ta ako nisi ti”? Pa se ona, radijallahu anha, nasmijala.[27]

MEKRUHI ABDESTA

1. Pranje dijelova tijela više od tri puta, jer se prenosi da je neki beduin došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga o abdestu, što mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pokazao, preporučio po tri puta, a onda je rekao:”Ovo je abdest, pa ko nešto na ovo doda, loše je postupio i zulum počinio.”[28]

2. Prosipanje vode, jer kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored Sa'da, radijallahu anhu, dok je uzimao abdest rekao mu je: ”Ne rasipaj (vodu)!” Sa'd je pitao: ”Zar i u vodi ima rasipništva?” Odgovorio je: „Da, čak i da je ispred tebe rijeka.”[29]

KADA JE MUSTEHAB (PREPORUČENO) PROMIJENITI ABDEST

1. Kada se ne može kontrolisati mokraća i vjetar i većinu svoga vremena ima nagon za mokrenjem i puštanjem vjetra, mustehab (lijepo) mu je za svaki namaz promijeniti abdest.

[27] Hadis je sahih. Ebu- Davud, 189.
[28] Hadis je hasen-sahih. Ebu -Davud, 135; Ibn- Madže, 422; En- Nesai, 140 .
[29] Hadis je da´if, Ibn –Madže, 425.

2. Onome ko je ogasulio i spremio umrlog ili ga nosio, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko okupa umrlog, neka uzme gusul, a ko ga ponese, neka uzme abdest!”[30]

Ovaj hadis ukazuje na to da je kupanje u tom slučaju vadžib. Međutim, iz riječi Ibn Omera vidi se da ashabi to nisu tako razumjeli, nego su to smatrali mustehabom, lijepim i preporučljivim što dokazuje sljedeći hadis: ”Niste se dužni okupati kada okupate svoje umrle, jer oni nisu nečisti. Dovoljno vam je da operete ruke.”[31] Od Ibn Omera, radijallahu anhu, se prenosi: ”Kupali smo mrtvace, neki od nas su se nakon toga kupali a neki nisu.”[32]

3. Prije spavanja, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Bera Ibn Azibu rekao: ”Kada pođeš u postelju uzmi abdest isto onako kao što ga uzimaš za namaz. ” [33]

SAHIBI UZUR

Ko bude imao neki uzur (smetnju), (nemogućnost držanje mokraće, nekontrolisan izlazak vjetra ili istihazu), da bi bio čist za namaz mora ispuniti slijedeće uvjete:

---

[30] Ebu -Davud, 3161; Et-Tirmizi, 993 i Albani u Ahkamul-dženaiz, str. 53.-54. Za hadis kaže da je hasen.
[31] El- Bejhaki, 3/398 i El -Hakim, 1/396 i kaže da je sahih po kriteijima Buharije, a Zehebi je to potvrdio.
[32] Hadis je sahih. Ed- Darekutni, 191.
[33] Buhari, 247 ; Muslim, 2710.

- oprati mokraću ili krv nakon nastupanja namaskog vremena
- zaštititi se krpom koja će spriječiti odlijevanje krvi, ili zamotati polni organ nečim što će spriječiti izlazak mokraće
- kad nastupi namasko vrijeme uzeti abdest za dotični namaz, a potom ne obraćati pažnju hoće li nešto isteći ili se ispustiti
- s jednim abdestom može se klanjati samo jedan farz-namaz i više sunneta. Ako se desi da bude između dva pojavljivanja mokraće ili krvi toliko vremena da se može očistiti, uzeti abdest i obaviti namaz, onda je sahibi uzur dužan u tom vremenu očistiti se i klanjati.

U tom smislu, treba napomenuti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ženu koja poslije menstruacije ima istihazu rekao: ”Ostavljat će namaz u danima dok joj traje uobičajena menstruacija. Nakon toga će se okupati i za svaki će namaz uzimati abdest, a postit će i klanjat će.”[34]

[34] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 126 i Ibn- Madže, 625.

MESH

MESH PO MESTVAMA, OBUĆI, ČARAPAMA

Mesh po mestvama, obući, čarapama, i cipelama propisan je Kur'anom i Sunnetom. Kur'anom je propisan u ranije citiranom ajetu o abdestu (El-Maide, 6.), gdje su noge spomenute nakon potiranja glave, tako da se po jednom mutevatir kiraetu tekst ajeta može razumjeti i u značenju**:**

"...a glave svoje i noge svoje do iza članaka potarite!

Od Safvana Ibn Assala se prenosi: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao nam je kada smo na putu da ne skidamo svoje mestve tri dana i tri noći, osim ako se odžunupimo, a ne u slučaju velike i male nužde i spavanja."[31]

Od Mugire Ibn Šu'beta, radijallahu anhu, prenosi se da je opisujući abdest Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:"Bio sam na putu sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je obavio prirodnu potrebu, potom se abdestio. Polijevao sam mu vodu, te je oprao lice i ruke, a zatim potrao po glavi i mestvama." [32]

Od ashaba Mugire Ibn Šu'beta, radijallahu anhu, također se prenosi da je rekao: "Abdestio se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je potrao po svojim čarapama i nanulama." [33]

---

[31]Hadis je hasen. Et- Tirmizi, 96.

[32] Buhari, 206 i Muslim, 274.

[33] Hadis je sahih. Et- Tirmizi i Ibn -Madže, 559.

UVJETI ZA MESH

1. Da se obuju mestve, cipele ili čarape na noge dok je čovjek pod abdestom. Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, upućene Mugiri Ibn Šu'betu, kad mu je ovaj htio pomoći da skine obuću kako bi oprao noge pri uzimanju abdesta: "Ostavi ih, obukao sam ih na čiste noge, te je potrao po njima."[34]

2. Da su dovoljno duboke, tako da pokrivaju cijelu površinu noge koja se pere prilikom uzimanja abdesta.

3. Allahov Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem,ograničio je dužinu (valjanosti uzimanja mesha po obući, mestvama ili čarapama) na tri dana i noći za putnika, a na dan i noć za onoga ko je u svome mjestu. Alija, radijallahu anhu, je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ograničio je mesh na tri dana i noći za putnika, a dan i noć za onoga ko nije putnik."[35] To se računa od trenutka kada je prvi put učinjen mesh, a ne od vremena kada je uzet abdest za njega.

4. Da se obuća (mestve, čarape), poslije uzimanja mesha ne skida. Ako se skine, noge se moraju oprati, u suprotnom, abdest će biti pokvaren.

Napomena: U nuždi, zbog hladnoće ili putovanja, umjesto mesha po glavi dozvoljeno je uzeti mesh po turbanu i kiki (pramenovima kose koji padaju na čelo), jer Muslim bilježi predaju u kojoj se kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimajući abdest, kada je jedne prilike bio na putu potrao pramenove kose i turban.[36]

---

[34] Buhari, 206 i Muslim, 274.
[35] Muslim, 276;
[36] Buhari, 205 i Muslim, 274.

Vezano za mesh po obući, pokrivaču glave kao što je turban i sl., potrebno je naglasiti da isti propisi važe i za ženu i za muškarca.
Od majke pravovjernih Ummu-Selleme prenosi se da je činila mesh po pokrivaču svoje glave. [37]

Ibn-Tejmijje u djelu "Velike fetve" kaže:
"Ummu- Selleme je potirala po pokrivaču svoje glave, a ona to ne bi činila bez Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dozvole."[38]

KAKO SE UZIMA MESH ?

Mesh se uzima s gornje strane obuće, potirući od prsta prema zglobu, i to samo jedanput.

Od Alije, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: "Kada bi vjera bila po logici, potiranje s donje strane mestava bilo bi prioritetnije od gornjeg. Međutim, vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da potire s gornje strane." [39]

Ovo znači da se vjera uzima po onome što je Uzvišeni propisao, a ne po zaključcima i pretpostavkama.

---

37 Svojstva Poslanikovog namaza str. 32.
38 Ibid.
39 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 162.

GUSUL- KUPANJE

(Gusul je Šerijatom propisano čišćenje od džunupluka, hajda (hajza) i nifasa, koje uz nijjet srcem obuhvata sapiranje čitavog tijela vodom.)

PROPISANOST GUSULA

Gusul (kupanje) je propisan Kur'anom i Sunnetom. Uzvišeni Allah kaže:

"A ako ste džunupi, onda se okupajte!" *(El-Maide, 6.)*

„... i kada ste džunupi – osim ako ste u prolazu - sve dok se ne okupate." *(En-Nisa, 43.)*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kada se dva spolna organa dodirnu, obavezno je kupanje (gusul)."[40] Tj. kada glava muškog polnog organa nestane u ženskom makar ne izašla sperma ili kada se mjesta obrezivanja kod muškarca i žene dodirnu.[41]

Gusul-(kupanje) je obavezno u slijedećim slučajevima:

1. Kada je neko džunup, tj.kada iz njega izađe sjeme, radilo se o muškarcima ili ženama u snu ili javi, te nakon spolnog

---

[40] Hadis je sahih, Et-Tirmizi, 108 i Ibn- Madže, 608.
[41] Stalna komisija za fetve, 5/314.

odnosa ili dodira spolnih organa, bez obzira da li je došlo do polucije (izlaska sperme) ili nije. Pod polucijom se podrazumijeva izlazak sperme sa osjećajem slasti bez obzira da li se to desilo u snu ili na javi, muškarcu ili ženi, jer Uzvišeni kaže:

„A ako ste džunupi, onda se okupajte!“ *(El-Maide, 6.)*

Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Kada sjedne između njena četiri kraka, i mjesta obrezivanja se dodirnu, kupanje postaje obavezno.”[42]

En-Nevevi u komentaru ovaga hadisa kaže: ”Svi učenjaci se slažu da ono što obavezuje kupanje jeste ulazak glave od ispravnog muškog polnog organa, toliko da se ona ne vidi.”[43]

2. Nakon prestanka hajza ili nifasa (kod žene), jer je Uzvišeni rekao:

“Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju. A kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio.“ *(El-Bekare, 222.)*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Sačekaj onoliko koliko ti je ranije trajao hajz (menstruacija), pa se onda okupaj!“ [44]

3. Prilikom primanja Islama, jer se osoba koja je ranije bila nevjernik, pa nakon toga primila Islam, dužna okupati. Dokaz za to je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Sumami el-Hanefiju da se okupa kada je ovaj primio

---

[42] Muslim, 349.

[43] Sahihul-Muslim bi šerhi En Nevevi, 4/35.

[44] Buhari, 325 i Muslim, 334.

Islam. [45] Stalna komisija za fetve kaže da je propis onome ko primi Islam da se okupa, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Kajs Ibn Asimu naredio kada je primio Islam.[46]

4. Nakon smrti, jer kada umre musliman dužnost ga je okupati. Dokaz za to je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je umrla kćerka Zejneba, radijallahu anhu, naredio da se okupa.[47]

KADA JE PREPORUČENO (MUSTEHAB) OKUPATI SE

1. Kupanje petkom radi džume, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kupanje petkom je dužnost svake punoljetne osobe." [48]

2. Kupanje prije oblačenja ihrama za hadždž ili umru, jer je to praktikovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i drugima naredio da praktikuju. Prenosi Haridže Ibn Zejd Ibn Sabit od svoga oca da je vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se okupao radi oblačenja ihrama.[49]

3. Kupanje prije ulaska u Mekku i radi obavljanja vukufa (boravka na Arefatu), jer je to činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Od Ibn -Omera, radijallahu anhu, prenosi se da nije ulazio u Mekku a da ne bi konačio kod bunara Zi Tuva, a

---

45 Buhari, 4372 i Muslim, 1764.
46 Ahmed, 5/61; Ebu-Davud, 1/98; Et-Tirmizi, 2/502-503; *Fetve Stalne komisije, 5/344*
47 Buhari, 1254 i Muslim, 939.
48 Buhari 877 i Muslim, 844.
49 Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 830 .

kada bi osvanuo okupao bi se i spomenuo da je to sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[50]

4. Kupanje nakon opremanja mrtvaca, jer je, kako se vidi iz ranije citiranog hadisa, preporučeno okupati se onom ko je spremio mrtvaca.

O FARZOVIMA, SUNNETIMA I MEKRUHIMA GUSULA

Farzovi gusula:

1. Nijjet, tj. srcem odlučiti da se (zbog neke od navedenih stvari) uzme gusul, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao :“Djela se cijene prema namjerama, i svakom pripada ono što je naumio.“[51]

2. Cijelo tijelo oprati vodom, tako što će se trljati ona mjesta koja je moguće trljati, a saprati ona koja se ne mogu dohvatiti i istrljati i to toliko sve dok se ne bude sigurno da je cijelo tijelo oprano. Od Ummu- Selleme se prenosi da je rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,: “Ja sam žena koja čvrsto veže pletenice kose, pa hoću li ih rasplitati prilikom kupanja od hajza i džunupluka? “ Odgovorio je: ”Ne, dovoljno je da se poliješ po glavi tri puta, a zatim sapereš čitavo tijelo i time se očistiš.”[52]

3. Posebno voditi računa da se pokvasi koža između prstiju, ispod kose, pupak itd.

---

[50] Buhari, 1498.
[51] Buhari, 1 i Muslim, 1907.
[52] Muslim, 330.

Sunneti gusula:

1. početi sa *bismillom,* jer je propisano njom početi svako važno djelo
2. na početku oprati ruke prije nego što se zamoče u posudu sa vodom
3. početi prvo sa uklanjanjem nečistoće
4. dijelove tijela koji se peru prilikom uzimanja abdest oprati prije ostalih dijelova tijela
5. dobro izaprati usta, nos i unutrašnjost ušnih školjki
6. pri završetku oprati noge

Od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da mu je njegova tetka Mejmuna rekla: “Primakla sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu za kupanje, pa je oprao šake dva ili tri puta, a tek onda je počeo zahvaćati šakom iz posude, polijevajući desnom rukom svoje stidno mjesto a perući ga lijevom. Zatim je lijevu šaku dobro istrljao o zemlju, a iza toga se abdestio kao što se abdesti za namaz. Potom je sa tri šake vode polio svoju glavu, a onda oprao ostalo tijelo. Po završetku se pomjerio ustranu i oprao noge.”

Mekruhi gusula su:

1. rasipati vodu. Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao se sa jednom mjericom vode (četiri pune pregršti)
2. Kupati se na nečistom mjestu, jer postoji bojazan da se čovjek ne uprlja
3. Kupati se bez zastora ili zaklona na otvorenom, jer se od Mejmune radijallahu anha, prenosi da je rekla: “Pripremila

sam vodu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zaklonila ga, pa se (tako) kupao.“ [53] Ummu Hani bint Ebi Talib, radijallahu anhu, je rekla: ”Otišla sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kad je oslobođena Mekka, i zatekla sam ga da se kupa, a Fatima ga je zaklanjala zastorom.”[54]

To znači: da kupanje bez zastora ili zaklona nije bilo mekruh (pokuđeno), ne bi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaklanjala Mejmuna. U tom smislu su i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Uzvišeni Allah je stidljiv i sakriven i kao takav voli stidljivost. Zato, kada se neko od vas kupa, neka se zastre i zakloni.“[55]

4. Kupati se u stajaćoj vodi koja miruje i ne teče, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neka se nipošto niko od vas, kao džunup, ne kupa u stajaćoj vodi!“ [56] Kategorička zabrana kupanja u stajaćoj vodi u ovom slučaju je bliža haramu nego mekruhu, zbog štete koja se uzrokuje tim činom, zatim što zabrana ukazuje na haram osim, ako je drugi dokaz izvodi iz harama u mekruh, a čega ovdje nema. Allah, subhanehu ve teala, najbolje zna.

---

53 Buhari 281.
54 Buhari, 280.
55 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 4012.
56 Muslim, 273.

KAKO SE UZIMA GUSUL?

Onaj ko uzima gusul:

1. Prvo će proučiti *bismillu*

2. Odlučiti da gusul uzima radi uklanjanja džunupluka (velikog hadesa, nečistoće)

3. Zatim će tri puta oprati šake

4. Zatim će oko prirodnih otvora velike i male nužde, pranjem odstaniti nečistoću

5. Potom će uzeti abdest kao što se uzima i za namaz, s tim što može noge oprati odmah, uzimajući abdest, ili njihovo pranje odložiti za kasnije, na kraju uzimanja gusula

6. Nakon toga, proći će prstima kroz kosu i politi je vodom, i to tako da se prstima dohvati sami korijen kose. (Ovo se odnosi samo na muškarca, za razliku od žene kojoj je dovoljno da se samo po glavi polije sa tri pregršti vode, tako da voda dođe do korijena kose

7. Žena ne mora raspletati pletenicu, jer je Ummu Selleme rekla: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, ja sam žena koja čvrsto steže pletenice. Moram li ih, kada se kupam radi džunupluka, raspletati?' rekao mi je: 'Ne, ne moraš. Dovoljno ti je da se po glavi poliješ sa tri pregršti vode.'[57]

8. Zatim će zajedno sa ušima sa tri polijevanja vodom oprati cijelu glavu

---

[57] Muslim, 330.

9. Potom će odozgo prema dolje saprati prvo desnu a zatim lijevu stranu tijela, vodeći računa da se operu i manje pristupačna mjesta kao što su pupak, ispod pazuha, ispod koljena itd.

U tom smislu, od Aiše, radijallahu anha, prenosi se i da je rekla: "Kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi uzimanja gusula, zbog džunupluka, htio okupati, on bi prvo oprao šake prije nego što ih zamoči u posudu s vodom. Nakon toga bi oprao svoje stidno mjesto, a potom uzeo abdest kao što se uzima abdest za namaz. Zatim bi vodom nakvasio kosu, zatim oprao glavu tri puta , a potom saprao ostali dio tijela." [58]

ŠTA JE DŽUNUP OSOBI ZABRANJENO?

1. Učiti Kur'an, osim *istiaze (euzubillahimine* i slično). Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je učio Kur'an u svakoj situaciji, osim kada je bio džunup." [59]

2. Ulaziti u džamiju, osim onom ko je prinuđen da kroz nju samo prođe, jer u riječima Uzvišenog stoji:

... i kada ste džunupi-osim ako ste u prolazu. *(En-Nisa, 43.)*

3. Klanjati, bez obzira da li se radi o farzu ili nafili, jer u riječima Uzvišenog stoji:

---

[58] Buhari, 248 i Muslim, 316.

[59] Et-Tirmizi, Hakim ga ubraja u sahih rivajete sa čime se slaže Zehebi..

...pijani nikako namaz ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate, i kada ste džunupi - osim ako ste u prolazu, sve dok se ne okupate. *(En-Nisa, 43.)*

Ako čovjek ne može doći do vode ili je ne može koristiti zbog bolesti ili prijeke potrebe za njom tada će uzeti tejemmum i klanjati, jer namaz ne smije propustiti.

4. Direktno dodirivati Mushaf, jer Uzvišeni kaže:

"On je, zaista, Kur'an plemeniti u Knjizi brižljivo čuvanoj - dodirnut ga smiju samo oni koji su čisti." *(El-Vakia',77.-79.)*

Što neki komentatori kažu da se odnosi na čiste od džunupluka i drugih nečistoća a Kur'an se ovdje spominje u značenju Mushafa. [60] Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne dodiruj Kur'an, osim ako si čist." [61] Šejh Usejmin navodi ovaj hadis kao dokaz uopštenoj zabrani dodirivanja mushafa kada je čovjek džunup i kada je bez abdesta.[62]

---

60 Vidi Tefsir Ibn – Kesir skraćeno izdanje, 1420h. – 2000g. str. 1336

61 Ed-Darekutni, 1/121; Hakim, 3/485. Ibn-Hadžer ga je u *Telhisu*, 1/198, ocijenio slabim. Ovaj hadis se prenosi u sličnim verzijama kod Malika u „Muvettau" i Ebu Davuda u „Merasilu", tako da je ojačan sa više predanja. Ibn Kesir u svom Tefsiru kaže da bi se ovo tumačenje trebalo prihvatiti.

62 Fetava Erkanil-Islam, str. 242.

TEJEMMUM

(Tejemmum je propisana radnja kojom se osoba, u slučaju da nema vode za abdest ili gusul, ili je ima ali je ne može koristiti zbog bolesti ili zime, ili mu je potrebna za piće, priprema za namaz i ostale ibadete u kojima je uslovljeno šerijatsko čišćenje.)

PROPISANOST TEJEMMUMA

Tejemmum je propisan Kur'anom i Sunnetom. Uzvišeni kaže:

"A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite." *(En-Nisa, 43.)*

Tejemmum je propisan onome ko nema ili ne može koristiti vodu za abdest ili gusul iz opravdanog razloga. Koristi se za obavljanje svih vrsta ibadeta za koje je potrebno šerijatsko čišćenje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Zemljina površina muslimanu može poslužiti za čišćenje makar do vode ne došao ni za deset godina."[63]

---

[63] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 333 i Et-Tirmizi, 124.

KOME JE PROPISAN TEJEMMUM

Tejemmum je propisan onome ko ostane bez vode i ko je ni nakon traženja ne nađe kako bi njome uzeo abdest. Isto tako, tejemmum je propisan i onome ko ima vodu, ali je zbog bolesti ili ne smije upotrijebiti, ili se boji da mu voda ne pogorša bolest, ili ne odgodi ozdravljenje. Onaj kome je bolestan neki od dijelova koje treba oprati pri abdestu, te ga zbog te bolesti ne može oprati, neće uzimati tejemmum, nego će uzeti abdest, a po bolesnom dijelu tijela koji ne smije kvasiti, ućinit će mesh.

To isto važi i za onoga ko se ne može kretati i nema nikoga ko bi mu dodao vodu. Ako čovjek ima samo malo vode koju koristi za piće, u tom slučaju je neće upotrebljavati za abdest, već će uzeti tejemmum, jer je očuvanje zdravlja i života preče, i zato što abdest ima zamjenu, a život nema.

KAKO SE UZIMA TEJEMMUM?

1. Kada neko hoće uzeti tejemmum prvo će proučiti *bismillu*

2. Srcem će odlučiti da uzimanjem tejemmuma želi obaviti ono što mu je prije njegova uzimanja bilo zabranjeno

3. Zatim će dlanovima dotaknuti površinu zemlje, prašinu, pijesak, kamen, slano tlo i sl. Lijepo je poslije toga od prašine malo otresti ruke

4. Onda rukama jedanput potrati lice. Od Ammara Ibn Jasira, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: ”Vjerovjesnik,

sallallahu alejhi ve sellem, me poslao zbog nekog posla. Odžunupio sam se i pošto nisam imao vode ja sam legao sam na zemlju i valjao se kao što se valja životinja. Kada sam se vratio ispričao sam to Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. pa on reče: "Bilo bi ti dovoljno ovako, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dotakao svojim dlanovima zemlju, a zatim je puhno u njih, pa je potrao sa njima svoje lice i šake."[64] Što se tiče hadisa o potiranju do laktova oni su veoma slabi, tako da se ne mogu uzeti za dokaz.

ŠTA KVARI TEJEMMUM?

1. Budući da je tejemmum zamjena za abdest, sve što kvari abdest, kvari i tejemmum

2. Osim toga, tejemmum će onome ko je ostao bez vode pokvariti i njen dolazak prije nego što je klanjao ili prije nego što je završio namaz. Što se tiče onoga ko je već klanjao sa tejemmumom, pa poslije došao do vode, namaz obavljen sa tejemmumom mu je ispravan i nije potrebno da ga ponavlja sa abdestom, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte u istom danu dva puta klanjati (isti) namaz."[65]

Ovo se odnosi na slučaj kada ne postoji razlog da se namaz ponovi, jer će onaj ko je, npr. klanjao neki namaz sam pa mu se poslije toga pruži prilika da ga klanja u džema'tu, ponovo klanjati zajedno s njima, s tim što će mu se – kao što stoji u drugome hadisu - taj namaz (u džema'tu) računati kao nafila. Osim toga, ovo je dokaz da onaj ko klanja namaz sa

---

[64] Buhari, 347 i Muslim, 368.

[65] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 579; En Nesai, 760 i Ahmed, 1/415.

tejemmumom ne treba ga ponavljati kada dođe do vode, jer je postupio shodno šerijatskim propisima i time je skinuo obavezu sa sebe.

PONAŠANJE PRILIKOM OBAVLJANJA NUŽDE

Prilikom obavljanja nužde treba se pridržavati slijedećih pravila (adaba):

1. Kada se pođe u nužnik ne nositi sa sobom ništa na čemu ima napisana riječ Allah ili ajeti iz Kur'ana, jer se prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten na kome je bilo ugravirano Muhammed Allahov poslanik i da ga je, kada bi htio ući u zahod, skidao.[66]

2. Pri ulasku u zahod zakoračiti lijevom nogom i to nakon što se prouči:

- « [بِسْمِ اللّهِ] اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ».

" Bismillah! Allahumme inni euzu bike minel-hubusi vel-habaisi."
(U ime Allaha! Allahu, utječem Ti se od nečisti i prljavštine ili od muških i ženskih džina). Buhari navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije ulaska u zahod učio navedenu dovu.[67] Ovako treba da postupe i muško i žensko.

3. Prilikom obavljanja nužde treba šutjeti. Prenosi se od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je prošao neki čovjek pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on,

---

66 Hadis je hasen. Et-Tirmizi, 1746.

67 Buhari, 142 i Muslim, 375

obavljao potrebu (nuždu) i nazvao mu selam na što mu Poslanik ne odgovori.[68] Ovaj hadis ukazuje na pokuđenost spominjanja Allahovog imena u stanju obavljanja nužde, pa makar se radilo o vadžibu kao što je uzvraćanje na selam. Musliman ne zaslužuje odgovor u ovom stanju.[69]

4. Da poštuje kiblu tako što joj se neće okretati ni sprijeda ni leđima nego će se okrenuti tako da mu ona bude s desne ili lijeve strane, osim u slučaju kad je zaklonjen od kible nečim u neposrednoj blizini. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nemojte se pri obavljanju velike i male nužde okretati prednjom i zadnjom stranom prema kibli."[70]

5. Da bez nužde ne mokri stojeći, jer postoji mogućnost prskanja mokraćom. Od Aiše, radijallahu anhu, prenosi se da je kazala: "Ko vam bude pričao da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem. mokrio stojeći, nemojte mu vjerovati. On je mokrio samo klečeći."[71] Od Huzejfe, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je došao do smetljišta i mokrio stojeći. Donio sam mu vodu, potom se od njega udaljio. On me zovnuo da stojim iza njegovih leđa kako bih ga zaklonio. Kada je završio, uzeo je abdest potirući po mestvama."[72] Učenjaci smatraju da je Aiša, radijallahu anhu, u pravu sa njene tačke gledišta, zato što ona prenosi ono što je ona vidjela u kući, dok se iz Huzejfinog hadisa vidi da je to bilo vani, gdje su bili samo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i on. Različito postupanje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje da je dozvoljeno mokrenje i na jedan i na drugi

---

68 Muslim, 370 i Et-Tirmizi, 90
69 Nejlul-Evtar, 99. str
70 Buhari, 144 i Muslim, 264.
71 Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 12.
72 Buhari, 224 i Muslim, 273.

način, pod uslovom da smo sigurni da se nećemo uprskati mokraćom. Neki učenjaci smatraju da je ipak bolje čučnuti prilikom mokrenja i to iz najmanje dva razloga:

- manja je mogućnost da se pri mokrenju onečistimo
- pošto nevjernici uglavnom mokre stojeći, bilo bi dobro da se i u tome razlikujemo od njih

6. Da se očisti lijevom rukom poslije nužde, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Neka niko od vas dok mokri desnom rukom ne dodiruje svoj polni organ i neka se poslije nužde ne briše desnom rukom.“[73] U drugom hadisu se od Aiše, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Deset stvari su urođena svojstva (fitra): podrezivanje brkova, puštanje brade, upotreba misvaka, čišćenja nosa vodom, podrezivanje nokata, pranje nogu između prstiju, čupanje dlaka ispod pazuha, uklanjanje dlaka sa stidnih mjesta, pranje vodom poslije nužde.“ [74]

7. Da iz zahoda izlazi desnom nogom, izgovarajući :

- «غُفْرَانَكَ».

„Gufraneke“ (Tvoj oprost tražim - Allahu.)[75]

---

[73] Buhari, 153 i Muslim, 268.
[74] Muslim, 261.
[75] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 30 i Et-Tirmizi, 7.

N A M A Z

(Svrha i cilj bivstvovanja insana-čovjeka na dunjaluku je svekoliko praktično iskazivanje pokornosti Allahu, dželle še'nuhu, kroz razne oblike ibadeta.)

ZNAČENJE NAMAZA

Uzvišeni Allah kaže:

"Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi ibadet čine. *(Ez-Zarijat, 56.)*

Ibadet je zajedničko ime za sve ono što voli Uzvišeni Allah i čime je zadovoljan od tajnih i javnih djela i riječi. Može biti tajan u srcu, kao što su ljubav, strah, poniznost Allahu i sl. i javan jezikom kao što su zikr, dova, učenje Kur'ana, upućivanje na dobro i odvraćanje od zla i dr. Može biti vanjskim organima kao što je namaz, post, zekat, hadždž, džihad, klanje žrtve Allahu, dželle še'nuhu i dr.

Namaz zauzima centralno mjesto u tom ibadetu. Zgrada vjere ne može stajati bez namaskog stuba.

Prenosi se od Abdullaha Ibn Omera, radijallahu anhu, da je rekao: „Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: „Islam je izgrađen na pet stvari: svjedočenju da nema Boga osim Allaha, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik,

obavljanju namaza, davanju zekata, hodočašću Kabe i postu mjeseca ramazana.“[76]
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također kaže.:
„Glava svih stvari je Islam, a njegov stub je namaz...“[77]

Islam se temelji na pet temelja-ruknova. Ostali ruknovi, osim namaza, ne moraju uvijek i u svakoj prilici biti prisutni u praksi svakog muslimana. Naime, ima muslimana koji su siromašni i nisu dužni ići na hadždž, dijeliti zekat… Ima ih bolesnih, iznemoglih, putnika i sl., a ne moraju u tim (ne)prilikama postiti itd. Dakle, ti ruknovi Islama ne moraju biti uvijek u njihovoj praksi nego kad se ispune uvjeti za izvršavanje. Svi muslimani nisu u mogućnosti da ih obavljaju i imaju šerijatsko opravdanje za to.

Od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, također se prenosi da je rekao: “Šta mislite da je ispred kuće nekog od vas rijeka, pa da se u njoj okupa svaki dan pet puta, da li bi ostalo od nečistoće išta na njemu?“

Kažu: “Ne bi,” Poslanik kaže: “To je primjer pet namaza, Allah njima briše grijehe.”[78]

Namaz je posebna vrsta ibadeta koji počinje tekbirom a završava selamom. Riječ salat (namaz) jezički označava dovu.

Namaz je stub vjere i prvi ibadet kojim je Allah obavezao svoje robove. U početku je bilo propisano po dva rekata, da bi tokom Miradža (uzdignuća Allahova poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iznad sedam nebesa) Uzvišeni Allah, u direktnom obraćanju svom Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem, propisao pet namaza. Enes, radijallahu anhu, prenosi:

---

[76] Buhari, 8 i Muslim, 16.
[77] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 2616, i Ibn-Madže, 3973.
[78] Buhari, 528 i Muslim, 667.

“U noći Miradža Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, propisano je pedeset (dnevnih) namaza. Zatim je to smanjeno do granice od pet dnevnih namaza. Onda je oglašeno (od strane Allaha, dželle še’nuhu): 'Muhammede, ja ne poričem ono što kažem! Imat ćeš nagradu za ovih pet kao za pedeset.'” [79]

Svi muslimani su suglasni da onaj ko ostavlja namaz, zanijekavši njegovu obaveznost, postaje nevjernik. Međutim, ko priznaje njegovu obaveznost, ali ga izostavlja zbog zauzetosti ili lijenosti, prema mišljenju jednog dijela učenjaka, ne prestaje biti vjernik, ali postaje veliki griješnik i dužan je da se pokaje.

Neki ashabi, kao i neki kasniji učenjaci, smatraju da prestaje biti musliman onaj ko namjerno izostavi namaz ukoliko prođe cjelokupno namasko vrijeme.

Uzvišeni Allah o ovakvima kaže:

”A njih (prave vjernike) zamijeniše zli potomci, koji namaz ostaviše, i za požudama pođoše, oni će sigurno ružnu završnicu imati.” *(Merjem, 59.)*

Uzvišeni, također, kaže:

”Teško se klanjačima, koji su nemarni prema svome namazu, koji se samo pretvaraju.” *(El-Ma’un, 4-6.)*

Uzvišeni Allah, govoreći o ovim nesretnicima kaže:

“Šta vas je dovelo u Sekar (Džehennem). Rekoše: Klanjači nismo bili...” *(El-Muddessir, 42.-43.)*

Onaj ko ostavi namaz i kao takav dođe pred Allaha, dželle še’nuhu, bit će u društvu Faraona, Hamana, i Ubejja Ibn Halefa

---

[79] Buhari, 349 i Muslim, 163.

(Ahmed, Ibn-Hibban), a oni su najgora stvorenja koja je Allah, dželle še’nuhu, stvorio.

Upozoravajući na opasnost ostavljanja namaza, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ono što razdvaja roba od širka i kufra jeste ostavljanje namaza.”[80]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao:

“Ugovor između nas i njih je namaz, pa ko ga ostavi nevjernik je.”[81]

Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kaže da ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu smatrali nijedno djelo koje se ostavi kufrom (nevjerstvom), osim namaza.[82]

Prenosi se da je Omer, radijallahu anhu, na samrtnim mukama, nakon što je izboden nožem, pozvan da klanja sabah-namaz, pa je rekao: ”Nema udjela u Islamu onaj ko napusti namaz,” pa je klanjao a krv je curila iz njegovih rana.[83]

Također, prvo za šta će čovjek polagati račun je namaz. Ako prođe taj ispit uspio je, a ako mu namaz ne bude ispravan, upropašten je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Prvo za što će rob polagati račun na Sudnjem danu je namaz, pa ako bude valjan bit će valjana i ostala djela, a ako ne bude valjan neće biti valjana ni ostala djela.”[84]

---

80 Muslim, 82.
81 Hadis je sahih, Et-Tirmizi, 2621; Ibn-Madže.
82 Svojstva Poslanikovog namaza str. 9
83 Ibid.
84 Hadis je sahih. *Mudžmiuz-zevaid*, 1/291.-292.

Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Prvo za šta će od djela svaki Allahov rob na Sudnjem danu račun polagati jeste njegov namaz. Ukoliko mu bude dobar, on se spasio i uspio, a ukoliko mu on bude loš, on je izgubio i propao je.[85]

Međutim, ukoliko mu neki farz bude manjkav, Uzvišeni Gospodar će reći:’Vidite ima li moj rob kakvih dobrovoljnih namaza, pa će se njima nadomjestiti manjkavost kod farzova?' ”Potom će se na isti način postupiti i sa ostalim njegovim djelima.”[86]

Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na smrtnim mukama savjetovao svoje ashabe, rekavši: “Namaz, namaz“ tj. čuvajte dobro svoje namaze, jer šta je muslimanu preostalo od vjere ako ostavi namaz?!

Namaz je posljednje što će ostati od vjere. Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,: ”Kidat će se halke Islama, jedna po jedna, pa kada se god koja prekine ljudi će se hvatati za slijedeću, prvo što će se izgubiti je hilafet, a zadnje što će ostati od vjere je namaz.” [87]

U predajama koja govore o noći Isra’a i propisivanju namaza, spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se te noći kroz nebeske sfere, vidio način ahiretskog kažnjavanja onih koji su ostavljali namaz.

Ebu-Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“... da je (u noći Isra’a) došao do jedne skupine ljudi. Glave im se razbijaju udarcem kamenčine, pa kad god se razbiju budu povraćene u prvobitno stanje. Ta kazna se konstantno ponavlja.

---

[85] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 413.

[86]Hadis je sahih. Et -Tirmizi, 413 i Ibn –Madže, 1425.

[87] Svojstva Poslanikovog namaza str. 9.

Poslanik,a.s., je upitao: 'Džibrile, ko su ovi?' Odgovorio je: 'To su oni kojima je bilo teško saginjati glavu i klanjati namaz...' [88]

Namaz kojim nas je Uzvišeni Allah zadužio sastoji se od pet namaza u toku dana i noći i to u tačno određeno vrijeme. Uzvišeni Allah kaže:

"Vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju." *(En-Nisa', 103.)*

Sabah, podne i ikindija – namazi su na početku, u sredini i pri kraju dana, dok su akšam i jacija u prvim časovima noći. Kaže Uzvišeni:

"I obavljaj namaz početkom i krajem dana i u prvim časovima noći." *(Hud, 114.)*

Uzvišeni Allah, također kaže:

„Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je, zaista, teško, osim poslušnim, koji su uvjereni da će pred Gospodara svoga stati i da će se Njemu vratiti.“ (El-Bekare, 46.)

I kaže:

„Redovno namaz obavljajte, naročito onaj srednji, i pred Allahom ponizno stojte. “ *(El-Bekare, 238.)*

Ikindija je prema mišljenju većine mufessira srednji namaz koji se spominje u Kur´anu.

Upitao je neki čovjek Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.:

"Koja je islamska naredba Allahu najdraža? "

[88] Bašča namaza, str. 12.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori:: “Namaz u svom vremenu. Ko napusti namaz taj nema ni vjere. Namaz je glavni stub vjere. “ [89]

KAKO DOŽIVJETI NAMAZ ?

Poznato nam je da su prve generacije ispravnih muslimana u pravom smislu doživljavali namaz, davali namazu život, a tek onda su njihova srca osjetila pravu slast, oči bi im bile sretne i u namazu bi osjetili pravo zadovoljstvo.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Od dunjalučkih stvari su mi dragi miris i žene, a sreća i radost moga oka i moje zadovoljstvo jesu u namazu.“[90]

Namaz obavljen na pravi način predstavlja život jednog srca, tj. ono bez čega srce vjernika ne može živjeti.

Život namaza jeste, ustvari, „bogobojaznost“ koju čovjek nosi u svome srcu.

Prenosi se od Huzejfe Ibn Jemana, radijallahu anhu, da je rekao:

„Čuvajte se licemjerne bogobojaznosti“. Pa su ga upitali: „Šta je to licemjerna bogobojaznost?“ Odgovorio im je: „Da vidiš tijelo kako je bogobojazno, a srce nije bogobojazno.“

---

[89] Buhari, 528 i Muslim, 80, a tekst hadisa kod Buharije je ovakav: ”Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najdraže Allahu? Rekao je: ‘Namaz, u njegovo vrijeme!’ Pa koje onda? Rekao je: ‘ Dobročinstvo prema roditeljima!’ Pa koje onda? Reče: 'Džihad na Allahovom putu!'

[90]Hadis je sahih. En- Nesai, 3939.

Prenosi se od Omera, radijallahu anhu, da je vidio čovjeka kako je oborio vrat u namazu, pa mu je rekao: „O vlasniče vrata, (O ti koji si oborio vrat), podigni svoju glavu, jer bogobojaznost nije u vratu, već je u srcu.“

Prenosi se od Sehla Ibn S`ada, radijallahu anhu, da je rekao: „Onaj čije se srce bude istinski bojalo, njemu se šejtan neće moći primaći.“

Ibn-Kajjim el-Dževzi, poznati učenjak, o načinu na koji će čovjek doživjeti svoj namaz i kako će to postići i osjetiti kaže:

Potpuna prisutnost srca u namazu tj. da srce bude čisto, da ga ništa ne zapošljava mimo namaza, postiže se tako da sva briga bude o potpunoj prisutnosi u namazu i kako će obaviti svoj namaz. Uspjeh u ovome zavisi od jačine imana u ahiret i čovjekove nezaokupljenosti ovim svijetom.

Čim primijetiš da ti srce nije prisutno u namazu, da ne možeš postići pravu prisutnost srca u namazu, znaj da je razlog tome slabost tvog imana, i ti se potrudi da ga pojačaš.

Da čovjek razumije i razmišlja o onome što uči u namazu. Možda srce ponekad bude prisutno samo u izgovoru (a to nije dovoljno već je potrebno da se obaziremo na značenja onoga što izgovaramo).

Veličanje Allaha, dželle še'nuhu, srcem i tijelom, potpuni osjećaj prisutnosti tog veličanja u srcu čovjeka i neprestani strah od Allaha, dželle še'nuhu

To se postiže:

1. Spoznajom Allahove Uzvišenosti i Moći

2. Da čovjek spozna kako je duša učinjena robom Allahu, dželle še'nuhu, te da je Allah, dželle še'nuhu, taj Koji je tu dušu stvorio.

Iz ove dvije spoznaje nastat će druge dvije, a to su: nemoć pred Allahom, dželle še'nuhu, potpuno predavanje Allahu, dželle še'nuhu, i bogobojaznost.

Od onoga što će prouzrokovati da se čovjek poboji Allaha, dželle še'nuhu, kako treba, jeste nada u Allahovu milost i oprost.

Zbog toga svaki čovjek mora imati dvoje pri obavljanju namaza:

- da obavljenim namazom želi nagradu od Allaha, dželle še'nuhu, i gledanje u Allahovo lice, koja je jedna od najvećih nagrada za vjernika
- da se boji Allaha dželle še'nuhu i da ne bude od onih koji će biti nemarni prema svome namazu.

„Teško klanjačima koji su nemarni prema svom namazu.“ *(El-Ma'un, .4-5.)*

Ovi ljudi nisu napustili namaz, već nisu obavljali vadžibe (dužnosti) namaza, kao što je bogobojaznost srca, smirenost i ispravnog činjenja svakog pokreta u namazu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Najveći je kradljivac onaj koji krade od svoga namaza". "Božiji Poslaniče, - povikaše prisutni - "kako čovjek može krasti od namaza? " On odgovori:

"Ako ne upotpunjuje ruku, ili sedždu, ili tesbih između ruku'a i sedžde".[91]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čovjeku, koji je ušao u džamiju i klanjao dva rekata, a zatim mu nazvao selam rekao: "Vrati se i ponovo klanjaj, jer nisi klanjao! "

[91] Ahmed, 5/210.

Nakon trećeg upozorenja dotični čovjek je rekao: "Tako mi Onoga Koji te sa Istinom poslao, ja ne znam bolje, pa pouči me"! Tada mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Kada stupiš u namaz izgovori tekbir, onda prouči iz Kur'ana ono što ti je lahko. " (Po drugoj verziji: "Onda prouči iz Kur'ana ono što hoćeš.") Zatim se sagni na ruku` dok se potpuno ne smiriš, tada se podigni dok se na stajanju potpuno ne ispraviš, zatim se spusti na sedždu dok se na njoj ne smiriš i onda se podigni na sjedenje tako da se potpuno smiriš. Tako radi u cijelom svom namazu!" [92]

Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Buharijinom i Muslimovom "Sahihu" navodi se da bi toliko dugo stajao na kijamu u noćnom namazu da bi mu noge znale oteći, pa je upitan zašto to čini kada su mu unaprijed oprošteni i raniji i kasniji grijesi, odgovorio je: "Zar da ne budem rob zahvalni?!"[93]

Mnogo je, nažalost, džahila (neznalica), koji se nadaju da će zaslužiti visoke položaje u Džennetu, uživanje u njegovim blagodatima i vječni boravak, a da prethodno, (tj. dok su na dunjaluku) nisu nastojali da se približe Uzvišenom Allahu i da steknu Njegovu naklonost, izvršavajući pokorno Njegove zapovjedi kojima ih je zadužio, i kloneći se Njegovih zabrana, da bi se vatre sačuvali.

Takvi zaboravljaju da Allah, dželle še'nuhu, žestoko kažnjava, kao što kaže u Kur'anu:

„Kazna Njegova neće zaobići narod grješni." *(El-En'am, 147.)*

Onaj ko se i pored upornoga griješenja nada oprostu jeste svojevrsni prkosnik.

---

[92] Buhari, 6251 i Muslim, 397.

[93] Buhari, 1130 i Muslim, 2820.

El-Hasan je često imao običaj reći: „Neke su ljude zavele puste želje za oprostom do te mjere da su i umrli, a da se nikada nisu iskreno pokajali, govoreći: “Ja o svome Gospodaru imam najljepše mišljenje,“ a laže, jer da je o Njemu imao lijepo mišljenje, slušao bi Ga i radio dobra djela.“

Od Ebu -Bekra el-Muzenija prenosi se da je rekao: “Ako hoćeš da ti namaz bude valjan i da od njega imaš koristi, onda, kada pođeš klanjati, pomisli: “Možda više neću imati priliku da klanjam!”

NAMASKI ŠARTOVI

Šartovi (uslovi) za obaveznost namaza su slijedeći:

1. Da je musliman

2. Da je pametan, jer luda osoba nije dužna klanjati. Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Odgovornost je skinuta sa tri osobe: sa onoga ko spava dok se ne probudi, sa djeteta dok ne postane punodobno i sa lude osobe dok ne dođe pameti." [94]

3. Da je punodoban, jer djetetu dok ne postane punodobno namaz nije obavezan. To ne znači da će ga propuštati i prema njemu se nestrasno odnositi. Stoga obaveza namaza postaje sa punoljetstvom tako da će o namazu od tog vremena biti pitan, ali ako ga bude obavljao kako treba prije toga imat će nagradu za to. Dijete treba navikavati da klanja i prije nego što postane punodobno, jer je Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tražite od svoje djece da klanjaju kada napune sedam godina, a od deset ih na namaz – ako je potrebno- nagonite i batinama, i razdvojite ih u postelji."[95]

4. Da žena nije sa hajzom i nifasom, jer takva žena ne klanja dok joj ne prestane hajz i nifas, kao što stoji u hadisu u kome Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kada ti se pojavi hajz, prestani klanjati!"[96]

---

[94] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1423; En Nesai, 3432 i Ibn- Madže, 2041.

[95] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 495 i Et-Tirmizi, 407.

[96] Buhari, 306 i Muslim, 333.

Šartovi (uslovi) za ispravnost namaza su slijedeći:

1. Iskren nijjet (namjera) da se klanja u ime Allaha, subhanehu ve te'ala

2. Da je osoba čista od malog i velikog hadesa (nečistoće), tj. da je sa abdestom ili gusulom kada je potrebno, te da joj je čisto tijelo, odjeća i mjesto gdje klanja od materijalnih vidova nečistoće. Dokaz za to su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,: "Allah neće primiti namaz obavljen bez (propisne) čistoće." [97]

3. Da je osoba propisno obučena, tako da su joj pokriveni svi stidni dijelovi tijela. U tom smislu Uzvišeni kaže:

"O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete da namaz obavite!" *(El-Ea'raf, 31.)*

4. Spoznaja da je nastupilo namasko vrijeme, jer namaz se ne može klanjati prije nego što nastupi njegovo vrijeme, kao što stoji u riječima Uzvišenog**:** ***"... vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju"*** *(En-Nisa', 103.)*

5. Da se okrene prema kibli, jer Allah, subhanehu ve teala, kaže:

"… i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite." *(El-Bekare, 150.)*

---

[97] Muslim, 224; Ibn-Madze, 272 i Et-Tirmizi, 1.

NAMASKI VAKTOVI

Kaže Uzvišeni Allah: ***”... vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju.”*** *(En-Nisa', 103.)*

tj. kada nastupi njegovo određeno vrijeme.

U tom smislu prenosi se da je Džibril, alejhis-selam, došao i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, podučio namaskim vremenima, rekavši mu: ”Ustani i klanjaj!” Kada je sunce prešlo malo preko polovine neba ustao je i klanjao podne. Zatim mu je došao kada je nastupila ikindija i rekao mu: ”Ustani i klanjaj!” Ustao je i klanjao ikindiju kada je sjena predmeta postala onoliko koliki su i oni sami. Zatim mu je došao kada je nastupio akšam i rekao: ”Ustani i klanjaj!”

Ustao je i klanjao akšam kada je sunce zašlo. Zatim mu je došao kada je nastupila jacija i rekao mu: ”Ustani i klanjaj!” Ustao je i klanjao jaciju kada je nestalo tragova crvenila na nebu. Zatim mu je došao kada je nastupilo sabahsko vrijeme, u sami osvit zore, (kada je klanjao sabah), zatim, ponovo sutradan u podne i rekao mu: ”Ustani i klanjaj!” Ustao je i klanjao podne kada je sjena predmeta onolika koliki su i sami oni. Zatim mu je došao kada je nastupila ikindija i rekao mu: ”Ustani i klanjaj!” Ustao je i klanjao ikindiju kada je sjena predmeta postala duplo veća od njih samih. Zatim mu je došao u akšam – u isto vrijeme kao i prethodni dan – zatim u jacijsko doba iza ponoći ili kada je bila prošla polovina noći ili je rekao trećina noći, pa je tada klanjao jaciju. Zatim mu je došao kada se bilo dobro razvidilo i rekao mu: ”Ustani i klanjaj!” Ustao je i klanjao sabah, a zatim mu rekao: ”Između ove dvije granice je vrijeme namaza.” [98]

[98] Hadis je hasen-sahih. Ebu- Davud, 393 i Et- Tirmizi, 149.

EZAN

(Ezan je najava početka namaskog vremena za to posebno namijenjenim riječima.)

Proučiti ezan je pritvrđeni sunnet. Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Kada nastupi vrijeme namaza, neka neko od vas prouči ezan i neka najstariji među vama bude imam!” [99]

Proučiti ezan je sunnet i za musafira (putnika) i za onoga ko živi daleko od naseljenih mjesta. Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Kada se zadesiš sa stadom ili u pustinji i tamo budeš učio ezan za namaz, dobro podigni glas, jer glas mujezina neće čuti niko od ljudi ni od džina niti bilo ko drugi a da mu za to neće biti svjedok na Sudnjem danu.” [100]

Prema onome kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio Abdullaha ibn Zejda, riječi ezana su:

Allahu ekber! Allahu ekber! Allahu ekber! Allahu ekber!

Ešhedu en la ilahe illallah! Ešhedu en la ilahe illallah!

Ešhedu enne Muhammeden resulullah!
Ešhedu enne Muhammeden resulullah!

Hajje ‘ales-salah! Hajje ‘ales-salah!

---

[99] Buhari, 628 i Muslim, 674.
[100] Buhari, 609.

Hajje 'alel-felah! Hajje 'alel-felah!

Allahu ekber!Allahu ekber!

La ilahe illallah! [101]

Napomena:

U ezanu za sabah–namaz poslije riječi: Hajje 'alel-felah!, doda se još: **Es-salatu hajrun mine-n-nevm! Es-selatu hajrun minen-nevm!** (Bolje je klanjati nego spavati.)

DOVA POSLIJE EZANA

Za mujezinom se ponavljaju riječi ezana osim kada mujezin uči „hajje 'ales-salah„ i „hajje 'alel-felah", uči se „La havle ve la kuvvete illa billah"(Nema snage ni moći osim sa Allahom.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kada čujete mujezina, ponavljajte za njim ono što on izgovara, a zatim na mene donosite salavat, jer ko na mene donese jedan salavat, na njega će Allah donijeti deset. Potom zamolite Allaha da mi podari „El-Vesile" mjesto u Džennetu koje će pripasti samo jednom od Allahovih robova, a ja se nadam da ću to biti ja, jer onaj ko za mene bude molio „El-Vesile", zaslužio je moj šefa'at."[102]

Dova poslije ezana glasi:

[101] Hadis je hasen- sahih. Ebu-Davud, 499 i Et-Tirmizi, 189.

[102] Buhari, 611, 614 i Muslim.

اللَّهُمَّ رَبَّ هذهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ ، والصَّلاَةِ الْقَائِمَةِ،
آتِ مُحَمَّداً الْوَسِيلَةَ والْفَضِيلَةَ، وابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذي وَعَدْتَهُ،

ALLĀHUMME RABBE HAZIHID-DA'VETIT-TAMMETI VES-SALATIL-KAIMETI ĀTI MUHAMMEDENIL-VESSĪLETE VEL-FADĪLETE VEB-ASHU MEKĀMEN MAHMUDENIL-LEZI VE'AT TEHU.

(Moj Allahu, Gospodaru ovog potpunog poziva i namaza koji se upravo uspostavlja podari Muhammedu, (sallallahu alejhi ve sellem), Vesilet i svako dobro i proživi ga na pohvalnom mjestu koje si mu obećao.)

Između ezana i ikameta treba što više učiti dove, jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Dova između ezana i ikameta se ne odbija." [103]

O EZANU NOĆU

Dva su ezana kod sabaha i to prvi za sehur a drugi za namaz.

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bilal uči ezan noću, pa jedite i pijte sve dok ne čujete ezan Ibn -Ummi-Mektuma"[104]

Bilal je učio ezan noću, tj. pred sehur da bi se svijet probudio. Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio da se jelo ne prekida kad se čuje Bilalov ezan, sve do ezana Ibn Ummi Mektuma. Ovo je jedan od zapostavljenih sunneta koje bi kod nas trebalo oživjeti.

---

103 Hadis je sahih. Ebu- Davud, 521 i Et-Tirmizi, 212.

104 Buhari, 117 i Muslim, 1092.

IKAMET

Ikamet je obavezni sunnet za svaki od pet dnevnih farz-namaza, bez obzira da li se taj namaz klanja na vrijeme ili naklanjava. U tom smislu su i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Nema te trojice koja zajedno žive – svejedno, bilo u naseljenom mjestu, ili pustinji – pa ne klanjaju u džematu, a da ih šejtan neće savladati. Zato se držite džemata, jer vuk jede ovce odvojene od stada.” [105]

S druge strane, od Enesa, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,: ”Bilalu je naređeno da riječi ezana izgovara parno, a ikamet neparno.” [106]

U hadisu koji prenosi Abdullah Ibn Zejd, radijallahu anhu, ashab koji je usnio poznati san o ezanu, stoji da riječi ikameta glase:

Allahu ekber!Allahu ekber!

Eššhedu en la ilahe illallah!

Eššhedu enne Muhammeden resulullah!

Hajje ‘ales-salah!

Hajje ‘alel-felah!

Kad kametis-salatu! Kad kametis-salah!

Allahu ekber!Allahu ekber!

La ilahe illallah![107]

105 Hadis je hasen. Ebu-Davud, 547; En -Nesai, 847; Ibn -Hibban, 2098.
106 Buhari, 605 i Muslim, 378.
107 Hadis je hasen-sahih. Ebu-Davud, 449 i Et-Tirmizi, 189.

NAČIN KLANJANJA NAMAZA PO SUNNETU
ALLAHOVOG POSLANIKA, sallallahu alejhi ve sellem

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže.: „Klanjajte kako mene vidite da klanjam!“ [108]

1. Da bi namaz bio primljen potrebno je ispravno uzeti abdest na način kako ga je naredio Allah, dželle še'nuhu:

„O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka operite. A ako ste džunupi, onda se okupajte, a ako ste bolesni ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat svoju upotpuni, da b ste bili zahvalni.“
(El Maide, 6.)

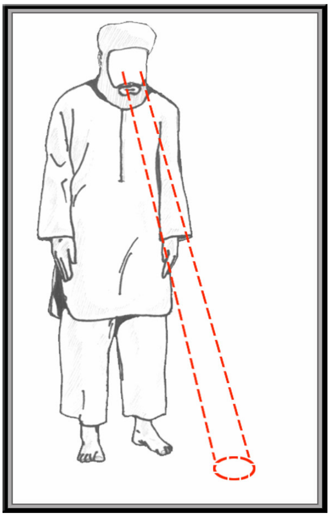
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
„Allah neće primiti namaz obavljen bez (propisne) čistoće.“ [109]

---

[108] Buhari, 631.
[109] Muslim, 224; Et-Tirmizi, 1 i Ibn-Madze, 272.

2. Okretanje klanjača kibli

Kibla je pravac, ma gdje bili. Cijelim tijelom se okrećemo kibli namjeravajući klanjanje namaza. Uzvišeni kaže:

"... i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite." *(El-Bekare, 150.)*

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u podužem hadisu kaže: "... kada ustaneš da klanjaš upotpuni abdest, usmjeri se prema kibli, a potom donesi tekbir." [110]

Kada se nalazimo kod Ka'be i vidimo je, nužno je da se tačno okrenemo prema njoj. Kada smo dalje i ne vidimo je očima, onda ćemo se okrenuti u pravcu Ka'be.

3. Nijjet

Nijjet je namjera srca i ne izgovara se jezikom, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nijjetio riječima, a niti ashabi. On kaže: "Djela se cijene prema namjeri." [111] Šejhul Islam ibn-Tejmijje kaže: "Nijjet za abdest, gusul, tejemmum, namaz, hadždž, zekat, iskupnine i ostale ibadete, ne donosi se riječima

[110] Buhari, 6251 i Muslim, 397.
[111] Buhari 1, Muslim, 1907.

već srcem po konsenzusu islamskih učenjaka. Nijjet riječima je uvedena stvar u vjeru. Tako nešto nije nam preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od njegovih ashaba.

Uprkos tome, ummet je danas uveliko iskušan ovom ružnom novotarijom.“[112]

Ibn-Kajjim kaže: ”Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom stupanja u namaz okrenuo se prema kibli i podigao ruke u visini ušiju,[113] okrećući dlanove sa raširenim prstima prema kibli, izgovarajući: ‚Allahu Ekber, ’ a nije izgovarao nijjet u smislu: Nevejtu en usallije…,Nanijetio sam da klanjam tako i tako, ’ okrećući se prema kibli, četiri rekata farza tog i tog, obavljajući ih radi Allaha, kao imam ili pristajući za ovim imamom! Nije izgovarao nijednu jedinu riječ od svega ovoga u svim njegovim namazima, od prvog do posljednjeg. Ashabi, radijallahu anhu, brižno su prenijeli od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve njegove pokrete, zadržavanja i položaje u namazu, i podrhtavanje njegove brade (prilikom učenja), pa čak da je samo jednom dok je klanjao držao u naručju svoju unuku Umamu. Sve su to prenijeli i ništa nisu previdjeli niti zanemarili, pa kako da se onda desi da čitava ta skupina ashaba, koji su tako pomno pratili i prenosili sve detalje od prvog do posljednjeg, ostave ovaj važan detalj, koji je simbol ulaska u namaz, a da ga ne spomenu. Tako mi Allaha, da je ijedna riječ prenesena od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ovome (izgovaranju nijjeta) ashabi bi, bili prvi koji bi se za njom poveli i žurno se odazvali. ”[114]

Veliki hanefijski učenjak, Ibn-Ebil-`Izz, kaže: “Imami četiri fikhsko-pravne škole su složni da se nijjet donosi srcem i nije nam od njih preneseno da su tražili da se nijjeti riječima.“

[112] Vidi; Svojstva Poslanikovog namaza, str.17.
[113] Muslim, 391
[114] Es-salatu ve hukmu tarikiha, str. 267.-268.

Šejh Ibn-Baz tvrdi slijedeće: "Izgovaranje nijeta riječima je novotarija, a sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućuje da se nijjet donosi srcem.

Nema pouzdanih dokaza od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od ashaba, niti od imama (prvih generacija) da su izgovarali nijjet riječima."[115]

4. Pregrada (perda)

Sunnet je postaviti perdu „sutru" ispred sebe kada se klanja, radilo se o imamu ili onom koji sam klanja. U hadisu od Ebu-Se'ida el-Hudrija stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude klanjao, neka klanja prema perdi (pregradi) i neka joj se približi. Neka ne dozvoli nikome da prođe između njega i pregrade, a ako pokuša uprkos tome, neka mu zabrani koristeći silu, zaista je to šejtan." [116]

Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pridavali su veliku pažnju korištenju zastora. Tako Enes, radijallahu anhu, kaže: "Nakon što bi mujezin završio sa akšamskim ezanom, ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ustali bi tražeći stubove po mesdžidu da klanjaju usmjereni prema njima."[117]

[115]Vidi: Svojstva Poslanikovog namaza; str.17.
[116] Buhari, 509 i Muslim, 505.
[117] Buhari, 837 i Muslim, 625.

Pregrada imama je ujedno pregrada onima iza njega. Znači, nema prepreke za prolazak ispred safova ljudi u džematu kada postoji potreba za tim.

5. Izgovaranje početnog tekbira „ALLAHU EKBER“

Dokaz za to su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,: “Ključ namaza je čistoća (tj. biti pod abdestom). Namaz počinje sa izgovaranjem tekbira (čime postaje zabranjeno sve što nije u vezi sa namazom), a završava se predavanjem selama (čime ponovo postaje dozvoljeno ono što je klanjaču dok klanja bilo zabranjeno)“ [118] Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:“Nije ispravan namaz onoga ko se propisno ne abdesti, a potom ne kaže Allahu ekber.“[119]

Pogled klanjača treba biti usmjeren prema mjestu gdje se obavlja sedžda. Dokaz za to je hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha. Jedne prilike Aiša, radijallahu anha, pitala je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o okretanju (glave) u namazu, pa joj je odgovorio: “To je krađa kojom šejtan krade od namaza klanjača.“[120]

---

118 Hadis je hasen-sahih. Et-Tirmizi, 3 i Ibn-Madže, 276.
119 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 857.
120 Buhari, 751 i Ebu-Davud, 910.

6. Podizanje ruku prilikom tekbira

Okrenutih dlanova prema kibli treba dići ruke u visini ramena ili ušiju prilikom izgovaranja početnog tekbira i tekbira za ruku‘ (pregibanja), te prilikom vraćanja sa ruku’a i kod ustajanja sa prvog sjedenja. U tom smislu se od Ibn-Omera, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: “Kada bi stao da klanja, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao bi ruke u visini ramena, a zatim izgovorio: **Allahu ekber!**
Kada bi htio sageti se na ruku‘, opet bi ih isto tako podigao. To bi učinio i kada bi digao glavu sa ruku’a, izgovorivši**: “Semi‘Allahu limen hamideh! Rabbena ve lekel-hamd!**[121]

Dizao bi ruke ispružene, (tj. nije spajao prste niti ih je puno razdvajao).[122]

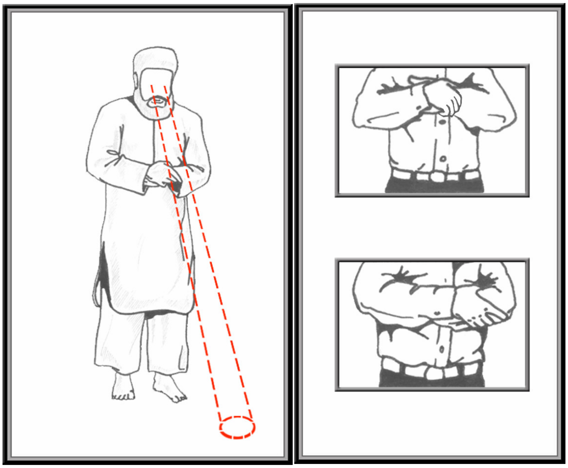
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad bi dizao ruke u visini ramena,[123] ponekada u visini svojih ušiju,[124] tako da bi mu dlanovi bili u pravcu kible, a prsti nisu sakupljeni, niti rašireni. Ovdje treba ukazati na jednu nepravilnu pojavu; naime, pojedini klanjači, nakon dizanja ruku pri početnom tekbiru, spuste svoje ruke, pa ih potom stave jednu po drugoj. Ovo nema osnove u Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve

121 Buhari, 735 i Muslim, 390.
122 Hadis je sahih. Et-tirmizi, 240.
123 Buhari, 735 i Muslim, 390.
124 Muslim, 391.

sellem, već ih treba staviti jednu po drugoj odmah nakon dizanja.[125]

Početni tekbir, dizanje ruku stupanja u namaz, je temeljni dio namaza (rukn) bez koga nije ispravan, dok je sunnet dizanje ruku pri odlasku na ruku´, vraćanju sa njega i ustajanju sa prvog sjedenja.

7. Vezanje ruku na kijamu

Klanjač na kijamu (stajanju) u visini prsa drži svezane ruke, i to tako da desna dođe preko lijeve. Od Vaila Ibn Hudžra, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: "...vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je stavio desnu ruku po lijevoj na prsa."[126]

U tom smislu se od Sehla, radijallahu anhu prenosi da je rekao: "Ljudima je bilo naređeno da u namazu desnom rukom obuhvate podlakticu lijeve ruke i tako klanjaju." [127]

[125] Svojstva Poslanikovog namaza, str. 70.
[126] Muslim, 401 i Ibn-Madže, 810.
[127] Buhari, 740.

Od Ibn-Mesu’uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio je pored mene i vidio je da sam stavio lijevu preko desne, pa mi je Allahov Poslanik uzeo i desnu stavio preko lijeve.“[128]

8. Proučiti dovu na početku namaza

Sunnet je učiti dove pri početku namaza. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da nakon početnog tekbira uči ovu dovu:

- «اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ، كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ، بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ».

„ALLAHUMME BAID BEJNI VE BEJNE HATAJAJE KEMA BA`ATE BEJNEL - MEŠRIKI VEL - MAGRIB, ALLAHUMME NEKKINI MIN HATAJAJE KEMA JUNEKKAS – SEVBUL - EBJEDU MINED - DENES, ALLAHUMMEGSILNI MIN HATAJAJE BI S-SELDŽI VE-MAI VEL-BERED.“ (Allahu moj, odmakni me od mojih grijeha na razdaljinu kolika je od istoka do zapada. Moj Allahu, očisti me od mojih grijeha kao što se očisti bijela odjeća od prljavštine. Gospodaru moj, operi me od grijeha snijegom, kišom i ledom.)[129]

---

[128] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 811.
[129] Buhari, 744 i Muslim, 598.

Od Aiše, radijallahu anhu, i Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svoj namaz počinjao riječima:

- «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

SUBHANEKELLAHUMME VE BIHAMDIKE VE TEBAREKE-SMUKE VE TE'ALA DŽEDDUKE VE LA ILAHE GAJRUKE." (Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga osim Tebe.)[130]

9. Učenje euze i bismille

Na prvom rekatu svakog namaza u sebi proučiti *euzubillu,* jer se navodi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi prije učenja Kur'ana proučio: **EUZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM.** (Utječem se Allahu od prokletog šejtana)

Dokaz za to su riječi Allaha, dželle še'nuhu:

"Kada hoćeš da učiš Kur'an, zatraži kod Allaha zaštitu od šejtana prokletog." *(En-Nahl, 98.)*

Potom bi proučio *bismillu*: **BISMILLAHIR-RAHMANIR-RAHIM** (U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.)

[130] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 243 i Ibn-Madže, 806.

10. Proučiti suru El El-Fatihu

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ (١)
اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ اَلْعَالَمِينَ (٢)
اَلْرَّحْمَنِ الْرَّحِيمِ (٣) مَالِكِ يَوْمِ الْدِّينِ (٤)
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (٥) اهْدِنَا الْصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ (٦) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلاَ الْضَالِّينَ (٧)

EL-HAMDU LILLAHI RABBIL – ĀLEMĪN. ER - RAHMĀNĪR-RAHIM. MĀLIKI JEVMID-DĪN. IJJĀKE NA'BUDU VE IJJAKE NESTE'IN. IHDINES-SIRĀTAL MUSTEKĪM. SIRĀTALLEZINE EN'AMTE 'ALEJHIM GAJRIL-MAGDUBI 'ALEJHIM VELED-DĀLLĪN. ĀMIN! (Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Milostivom, Samilosnom, Vladaru Dana sudnjeg. Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo. Uputi nas na pravi put, na put onih kojima Si blagodat Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali. Uslišaj, Allahu!)

Proučiti suru El-Fatihu, jer prenosi se od Ubade Ibn Samita, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve

sellem, rekao: “Ne vrijedi namaz onome ko ne prouči El-Fatihu u njemu.”[131]

Izuzetak od ovoga čini samo muktedija (onaj ko klanja za imamom) i to na onim namazima u kojima imam uči naglas. Ovo zato što je riječima Uzvišenog:

”A kada se uči Kur’an, vi ga slušajte i šutite!” *(El-Ea’raf, 204.)*

Naređeno da se šuti i sluša učenje imama. U tom smislu su i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Kada imam donese tekbir, donesite ga i vi, a kada uči šutite (i slušajte njegovo učenje)!”[132]

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, također se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike, nakon što je završio sa jednim od namaza u kome je učio naglas, upitao: ”Da li je neko učio istovremeno sa mnom?” Pa je jedan od ashaba rekao: ”Da, ja o Allahov Poslaniče.” A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ”Pomislih, ko to želi da se natječe sa mnom u učenju.” Ibn-Šihab Zuhri kaže: ”Kada su to čuli, prestali su učiti zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na namazima u kojima je učio naglas.”[133]

11. Poslije proučene El-Fatihe, izgovoriti *Amin!*

Amin znači uslišaj (Bože) i izgovara se nakon proučene El-Fatihe. Naime, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Kada imam

---

[131] Buhari, 756 i Muslim, 394.
[132] Muslim, 40; Ebu-Davud, 604 i Ibn-Madže, 847.
[133] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 726 i Et-Tirmizi, 312.

kaže amin recite i vi. Onaj čije se amin poklopi sa aminovanjem meleka, bit će mu oprošteni prošli grijesi."[134]

Ovo se odnosi na izgovor riječi amin u namazima kada imam uči naglas, a što se tiče namaza u kojima imam uči u sebi, islamski učenjaci su složni da se amin ne izgovara naglas.

Aiša, radijallahu anha, također, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ni na čemu vam židovi ne zavide kao na nazivanju selama i izgovaranju "amiin" u namazu."[135]

Prenosi da je Abdullah Ibn Zubejr zajedno sa muktedijama izgovarao "amiin" povišenim tonom, tako da je mesdžid odzvanjao. [136]

Imam Kurtubi kaže: "Moliti se Allahu, dželle še'nuhu, tihim glasom je bolje, zbog eventualnog rijaa (pretvaranja) koje bi se moglo pojaviti. Međutim, samo prisustvovanje namazu u džematu javni je oblik ispoljavanja ibadeta. Također, učenje imama u namazu (pretežno) biva naglas, samim tim i drugi dio El-Fatihe, koji je dova, pa je sasvim logično da i amin, kao kraj te dove ima isti hukm (propis), tj. da se izgovara naglas."[137]

12. Učenje Kur'ana poslije El-Fatihe

Poslije proučene El-Fatihe na prva dva rekata sabaha, podne, ikindije, akšama i jacije treba proučiti još nekoliko ajeta iz Kur'ana, tj. najmanje tri koliko sadrži najkraća sura, ili više ajeta, suru ili više njih.

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je ušao neki čovjek i klanjao, potom prišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve

[134] Buhari, 781 i Muslim, 410.

[135]Hadis je sahih. Ibn-Madže, 856.

[136] Buhari, poglavlje: "Imam izgovara ,amin' naglas, prije hadisa br. 78.

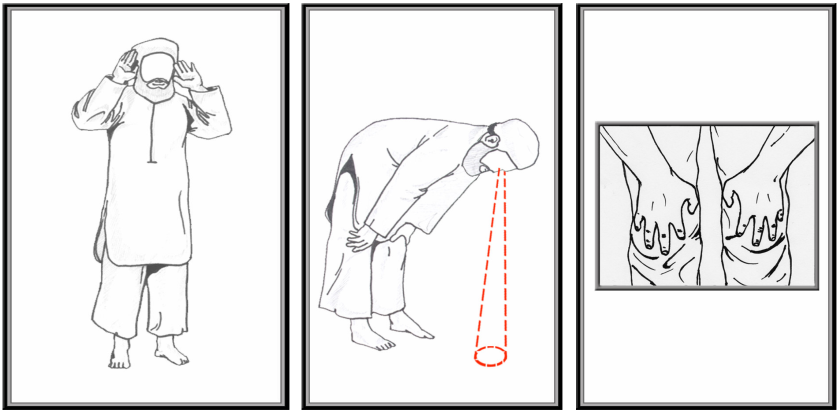
[137] Vidi: Svojstva Poslanikovog namaza, str.105.

sellem, nazvao mu selam. On mu uzvrati na selam i reče: Vrati se i klanjaj, jer ti, uistinu, nisi klanjao... ” Tako je uradio tri puta, a onda mu čovjek reče: ”Tako mi Onoga Koji te je sa istinom poslao, ja ne znam bolje od ovoga, pa me poući. ” On reče: ”Kada stupiš u namaz izgovori tekbir zatim prouči nešto iz Kur’ana ...” [138]

“Poslanik je uvijek ulazio u namaz želeći da ga odulji, ali bi ga nekad skratio kada bi čuo plač djece.”[139]

13. Ruku’

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi potom donio tekbir i učinio ruku’, stavivši svoje ruke na koljena raširenih prstiju.

Prenosi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi stavio ruke na koljena, raširio bi prste... [140]

[138] Buhari, 6251 i Muslim, 397.
[139] Buhari, 707 i Muslim, 470.
[140] Muslim, 534.

obuhvativši njima svoja koljena... [141]i potpuno poravnao leđa na ruku'...[142], tako kada bi se posulo vode po njegovim leđima , ne bi curila s njih...[143]

Glavu ne bi spuštao niti bi je dizao iznad ravnine leđa, već bi je držao u istoj ravnini. [144]

Pogled klanjača na rukuu treba biti usmjeren u mjesto sedžde.[145]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, laktove bi raširio u stranu. [146]

Imam Tirmizi kaže: ”Izbor islamskih učenjaka je da se ruke (laktovi) razmaknu na rukuu i sedždi.”

Šejh Muhammed Usejmin, r.h., kaže da se ruke na ruku’ razmiču u stranu, ali pod uslovom da se time ne ometaju drugi klanjači.(Ovo se odnosi na namaz u džem'atu.)[147]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je potpuno smirenje na ruku’u i njegovo upotpunjavanje.

Dokaz za to nam je hadis kojeg prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, o čovjeku kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio tri puta da ponovi namaz, a potom mu rekao:

”Upotpuni svoj abdest prije namaza, potom se okreni prema kibli i donesi tekbir, potom prouči šta znaš iz Kur’ana, zatim donesi tekbir i učini ruku’, stavivši ruke na koljena i ostani na njemu dok se potpuno ne smiriš. Potom se uspravi i reci: “Semi’ Allahu limen hamideh“ i ostani u tom položaju dok se svaka kost ne vrati na svoje mjesto, potom se spusti na sedždu donoseći tekbir. Smiri svoje čelo na zemlji, potom donesi tekbir i digni glavu sa sedžde, te se potpuno smiri u tom položaju.” Tako

---

[141]Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 260.

[142] Buhari, 828 .

[143] Ibn-Madže, 872.

[144] Muslim, 498.

[145] Stalne komisije za fetve, 7/23.

[146] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 260.

[147] Vidi: Svojstva Poslanikovog namaza, str.129.

je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao namaz sve do kraja, a potom rekao: ”Nije potpun namaz onoga ko ne učini tako.” [148]

Smiriti se, dakle, na ruku’u i reći:

- «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» ثَلاثَ مَرَّاتٍ.

„SUBHANE RABBIJEL-'AZIM“ (Slavljen je moj veliki Gospodar.) ponoviti tri ili više puta. Vadžib (dužnost) je jedanput, a tri puta je najmanja potpunost.

Od Huzejfe, radijallahu anhu se prenosi da je klanjao sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je na ruku’u izgovarao: ”Subhane Rabbijel-'Azim” a na sedždi: ”Subhane Rabbijel-Ea’la.”[149]

14. Vraćanje sa rukua

Potom bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispravio stojeći i rekao:

- «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ».

Semi’Allahu limen hamideh! (Allah čuje onoga ko Mu zahvaljuje!)[150]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
”...a kada se podigne sa rukua, ispravi se tako da se svaki pršljen vrati u svoj

[148] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 858.
[149] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 262 i Muslim, 772 sa (nešto) podužim tekstom.
[150] Buhari, 795 i Muslim, 391.

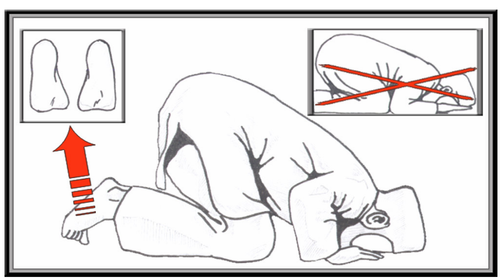
položaj."[151]
Nakon što bi izgovorio semi'Allahu limen hamideh, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi rekao:

. «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ».

Rabbena ve lekel-hamd, hamden kesiren tajjiben mubareken fihi ! ("Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada svaka hvala, mnogom lijepom blagoslovljenom hvalom!") [152]

Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Imama treba slijediti, pa ne odstupajte od toga. Kada učini ruku', učinite i vi, a kada kaže „Semi' Allahu limen hamideh," recite „Allahumme rabbena lekel-hamd", a kada učini sedždu, učinite je i vi. Ako bude klanjao sjedeći, klanjajte i vi sjedeći. Dobro poravnajte i popravite safove, zaista, poravnavanje safova upotpunjava namaz."[153]

15. Spustiti se na sedždu

Pri položaju sedžde treba da se dotiče tlo sa sedam dijelova tijela, a to su: čelo s nosom, dlanovi ruku, koljena i prsti nogu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je

[151] Buhari, 828.
[152] Buhari, 799.
[153] Buhari, 722 i Muslim, 414.

rekao: "Naređeno mi je da činim sedždu sa sedam dijelova tijela."[154]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,. kaže: "Ruke čine sedždu isto kao i lice, pa kada budete htjeli učiniti sedždu spustite svoje ruke, a kada se budete vraćali dignite svoje ruke."[155]

Potom bi skupio ručne prste, jedan do drugoga ...[156] okrenuvši ih u pravcu kible...[157] a njegove ruke (dlanovi) bili bi paralelni sa ramenima.[158]

Svoje čelo i nos pritisnuo bi dobro na zemlju.[159] Koljena bi razmaknuo jedno od drugog. Ne bi naslanjao stomak na natkoljenice,[160] a nožne prste bi usmjerio prema kibli.[161]

Hafiz Ibn Hadžer kaže: 'Sunnet je skupiti nožne prste, jer ako bi se raširili jedan od drugog, tada neki prste ne bi bili usmjereni prema kibli."[162] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavio bi stopala dok bi činio sedždu.'[163]

Ruke bi razmaknuo od tijela, tako da se jasno vidjela bjelina ispod pazuha,[164] a jagnje bi moglo proći ispod razmaknutih ruku.[165]

Prakticiranje ovog sunneta ponekada je otežano u džematu, i tada nije pogrešno ne činiti tako.

---

154 Buhari, 812 i Muslim, 490.
155 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 892.
156 Hakim, 1/227.
157 El-Bejhaki, 2/113.
158 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 734.
159 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 734.
160 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 735.
161 Buhari, 828.
162 Vidi : Svojstva Poslanikovog namaza, str.145.
163 Ibid.
164 Buhari, 495 i Muslim, 235.
165 Muslim, 497 i Ebu-Davud, 898.

Neki klanjači dok čine sedždu spuštaju svoje ruke (laktove) na tlo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je zabranio rekavši: ” Ispružite se dok činite sedždu i nemojte spuštati svoje laktove na tle oponašajući tako psa.”[166] Hadis aludira na to da se trbuh odvoji od natkoljenica. [167] Također je rekao: ”Kada činite sedždu, spustite dlanove, a dignite laktove.” [168]

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: ”Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se sjedi u položaju kao što čuči pas i da se čovjek na tlo oslanja laktovima kao što čine krvoločne zvijeri.” [169] U ovom hadisu stoji da je Resul, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se sjedi kao što sjedi šejtan, a to je da razmakne stopala pored kukova i sjedne na zemlju između njih, dok je spuštanje laktova na zemlju i oslanjanje na njih zabranjen položaj na sedždi.

Na sedždi proučiti:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى» ثَلاَثَ مَرَّاتٍ.

„SUBHANE RABBIJEL E’ALA.“ (Neka Si slavljen, moj najuzvišeniji Gospodaru),[170] ponavljajući tri i više puta. Mustehab (lijepo) je uz to dodati:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي».

„SUBHANEKELLAHUMME RABBENA VE BIHAMDIKE, ALLAHUMME GFIR LI“ (Tebi slava pripada, Gospodaru naš. Molim Te hvaljenošću Tvojom, oprosti mi.)[171]

---

[166] Buhari, 822 i Muslim, 493.
[167] Nevevijin komentar Muslimovog Sahiha 4/175-176.
[168] Muslim, 494.
[169] Ibid, 498.
[170] Muslim, 772 i Et-Tirmizi, 262.
[171] Buhari, 794 i Muslim, 484.

Na sedždi se obratiti Allahu, dželle še'nuhu, sa dovom. U tom smislu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:"Doista mi je zabranjeno da učim Kur'an na ruku'u i na sedždi." [172]
"Rob je najbliži Allahu kad je na sedždi. " [173]

16. Sjedenje između dvije sedžde

Potom bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, digao svoju glavu sa sedžde, donoseći tekbir.[174]

Poučavajući čovjeka namazu rekao je: "... potom izgovori tekbir i digni glavu sa sedžde." [175] "... nije potpun namaz onoga ko tako ne uradi..."[176]

Nakon toga bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na svoju lijevu nogu, a povio bi prste desne noge, usmjerivši ih prema kibli.[177]

U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, Sunnetu navodi se i drugi način sjedenja između dvije sedžde, tako da prsti obje noge budu povijeni i usmjereni prema kibli (dok stopala ostaju uspravljena i spojena kao za vrijeme sedžde), a klanjač sjedne na poleđinu svojih peta. Kada je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, upitan o sjedenju između dvije sedžde na ovakav način,

---

[172] Muslim, 479.
[173] Muslim, 482.
[174] Buhari, 789.
[175] Buhari, 6251 i Muslim, 397.
[176] Hadis je sahih.. Ebu-Davud, 858.
[177] Buhari, 828 i Muslim, 498.

rekao je: ”To je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, Sunnet.”[178]

Nakon što bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, digao sa prve sedžde u sjedeći položaj, rekao bi:

«رَبِّ اغْفِرْ لِي».

“RABBI-GFIR LI (3 puta).” (Gospodaru moj, oprosti mi.)[179]

Možemo i proučiti:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَاجْبُرْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي، وَارْفَعْنِي».

ALLAHUMME - GFIR LI, VERHAMNI, VE - HDINI, VE DŽBURNI,[180] VE ’AFINI, VERZUKNI, VERF’ANI”[181] (Allahu moj, oprosti mi i smiluj mi se. Uputi me i učini zadovoljnim (bogatim). Sačuvaj me i nafaku mi daj. Uzdigni me.)

17. Obaviti i drugu sedždu izgovarajući tekbir i učiniti je kao i prvu.

18. Dići glavu sa sedžde uz tekbir

Iza toga kratko sjesti kao na sjedenju između dvije sedžde. Ovo se zove sjedenje predaha i mustehab je po najispravnijem

---

[178] Muslim, 536.
[179] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 898.
[180] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 284.
[181] Hadis je hasen. Ebu-Davud, 850.

mišljenju uleme. Ako se izostavi nema greške. Na njemu nema ni zikra ni dove.

Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se ”...a kada bi digao svoju glavu sa druge sedžde, sjeo bi (nakratko), potom bi se oslonio na zemlju i ustao.”[182]

19. Ustajanje na drugi rekat

”…Potom bi se oslonio na zemlju i ustao.”[183]
Ako klanjač ustane ne oslanjajući se rukama na zemlju, ispravno je postupio, inšaAllah, jer je takav način dizanja prenesen od Alije, Ibn- Mesuda, Ibn-Omera, Ibn-Zubjera i drugih ashaba radijallahu anhum.[184]

20. Proučiti El-Fatihu i poslije nje što je u mogućnosti iz Kur’ana, te obaviti drugi rekat kao i prvi.

Nije dozvoljeno onom ko klanja za imamom da ga pretiče, jer je Resul, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio da to ne činimo, a mekruh (pokuđeno) je činiti pokrete istovremeno sa imamom. Sunnet je da sve radnje obavljamo nakon što ih obavi imam, tačnije, da ih činimo nakon što imam izgovori riječi (kao, npr. tekbir), jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
”Imam treba da se slijedi”[185] “... i ne dižite se prije njega.” [186]

---

[182] Buhari, 824.
[183] Ibid.
[184] Vidi : Svojstva Poslanikovog namaza, str.153.
[185] Buhari, 689 i Muslim, 614.

“Kada klanjate poravnajte safove, zatim neka vam jedan od vas imami i kada donese tekbir i vi ga donesite. Kada izgovori: ’gajril magdubi alejhim veled-dalin,’ recite: ‘amin’, Allah će vas voljeti. Kada izgovori tekbir i ode na ruku’ i vi donesite tekbir i učinite ruku. Zaista imam čini ruku prije vas i podiže se sa rukua prije vas...” [187]

21. Tešehud (prvo sjedenje u namazu)

Nakon obavljenog drugog rekata sjesti i obaviti tešehhud, onako kako se prenosi da je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. To je sjedenje pri kome se sjedi na ispruženom stopalu lijeve noge, pri čemu se stopalo desne noge drži uspravno.

Pri tome se dlan lijeve ruke, ispruženih prstiju, drži na koljenu lijeve noge, a prsti desne ruke, osim kažiprsta, drže stisnutim.

Ispruženim kažiprstom desne ruke pokazuje se dok se uči et-tehijjatu, jer se od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da bi, kada bi sjeo na tešehhud, desnu ruku stavio na stegno desne noge, a lijevu na

[186] Muslim, 415.
[187] Muslim,404.

stegno lijeve i pri tome pokazivao kažiprstom desne ruke. [188]

U drugim, sahih predajama, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spojio vrh palca sa vrhom srednjeg prsta, načinivši halku. Pokazivao je kažiprstom, a pogled mu je bio usmjeren u njega tako da mu pogled ne bi prelazio kažiprst.[189]

Ponekad bi digao svoj kažiprst i pomjerao ga, doveći njime.[190]

Od Ibn-Omera se prenosi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok bi klanjao pokazivao prstom i u njega gledao. Dodaje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ”Zaista je ovo (pomjeranje prsta pri dovi na tešehhudu) za šejtana teže od udaranja željezom.”[191]

Imam Kurtubi kaže: ” Pravnici su se razišli da li se pomjera prst ili se pokazuje njime. Oba načina su prenesena ispravnim putevima od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te se može tako i prakticirati.”[192]

Na osnovu ovih predaja vidimo grešku klanjača koji poviju svoj kažiprst više ili manje dok pokazuju u pravcu kible, a neki i kruže njime. Ovaj postupak nije utemeljen u vjerodostojnom Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovdje treba napomenuti da pomjeranje prsta ne bude nekontrolisano i prebrzo jer je to, kako kaže šejh Muhammed Ibn Usejmin, r.h., igranje u namazu koje nema svoje osnove, a hadis Resula, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Njime je činio dovu,” tj. pomjerao ga je u skladu s učenjem.

---

[188] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 989 i Muslim, 579.

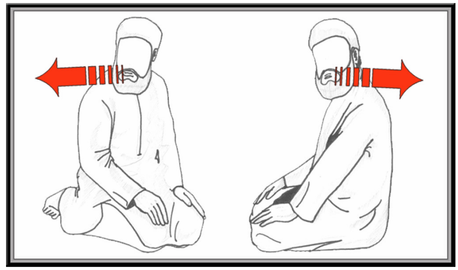
[189] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 912 i Ebu-Davud, 957

[190] Ebu-Davud, 957

[191] Ahmed, 4/3 i Abdul-Ganijj el-Makdisijj, u *Es-sunen*, 2/12 – sa Hadis je hasen. senedom. Albani, ga također, ocjenjuje kao Hadis je hasen., *Sifatus-salati'*, str. 124.

[192] Vidi Svojstva Poslanikovog namaza str. 154.

Ukoliko se radi o namazu sa dva rekata, kao što je sabah, na tom sjedenju će poslije et-tehijatu proučiti i salavate sa dovom, a nakon toga predati selam okrećući se prvo na desnu, a zatim na lijevu stranu, izgovarajući:

”**Es-selamu alejkum ve rahmetullah**” pri svakom okretanju glave.
Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,: ”Ključ namaza je čistoća, počinje sa tekbirom, a završava sa selamom.”[193]

Tešehhud Ibn-Mes`uda, radijallahu anhu, kojem ga je poučio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, glasi:

- التَّحِيَّاتُ لِلَّه، والصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

“ET-TEHIJJATU LILLAHI VES-SALAVĀTU VET-TAJJIBATU. ESSELAMU ALEJKE EJJUHEN-NEBIJJU VE RAHMETU-LLAHI VE BEREKĀTUHU.
ES-SELAMU ALEJNA VE ALA `IBADILLĀHIS-SĀLIHĪN.

[193] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 238.

EŠHEDU EN LĀ ILAHE ILLALLĀH VE EŠHEDU ENNE MUHAMMEDEN ABDUHU VE RESULUH. (Najljepša počast Allahu, blagoslovi i dobra; Selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova Milost i Njegove blagodati. Mir nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.)[194]

Ukoliko se, pak, radi o namazu sa više od dva rekata, kao što su podne, ikindija, akšam i jacija, na (prvom) sjedenju će proučiti samo et-tehijjatu, nakon koga će, izgovarajući tekbir (Allahu ekber!) ustati i dižući ruke do visine ramena ili ušiju, nastaviti sa klanjanjem preostalih rekata, na isti način na koji je klanjao i prva dva, samo što poslije El-Fatihe na kijamu neće više ništa učiti iz Kur'ana .

Nakon toga, sjest će na posljednje (drugo) sjedenje i to tako što će stopalo lijeve noge podbaciti ispod stegna desne noge, a stopalo desne noge držati uspravnim i tako sjedne na tlo. Na tom sjedenju će prvo proučiti et-tehijjatu, zatim salavate i dovu:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"ALLĀHUMME SALLI 'ALĀ MUHAMMED.
VE 'ALĀ ALI MUHAMMED. KEMA SALLEJTE 'ALĀ IBRAHIM.
VE 'ALĀ ALI IBRAHĪM INNEKE HAMĪDUMMEDŽID.

---

[194] Buhari, 4798 i Muslim, 406.

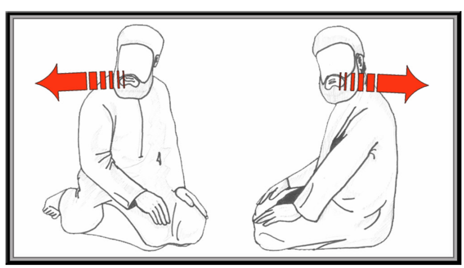
ALLAHUMME BĀRIK ‘ALĀ MUHAMMED. VE ‘ALĀ ALI MUHAMMED. KEMA BĀREKTE ‘ALA IBRAHIM. VE ‘ALĀ ALI IBRAHĪM, INNEKE HAMIDUMMEDŽID”. (Allahu moj, smiluj se Muhammedu i njegovom potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu i njegovom potomstvu. Zaista, Ti si Hvaljen i Slavan. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda i njegovo potomstvo, kao što si blagoslovio Ibrahima i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljen i Slavan.)

Nakon salavata treba proučiti dovu. Ebu - Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Kada budete na tešehhudu, utječite se Allahu od četiri stvari:

- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ».

“ĀLLAHUMME INNĪ E’ŪZU BIKE MIN AZĀBI DŽEHENNEM, VE MIN AZĀBIL-KABR, VE MIN FITNETIL-MAHJĀ VEL-MEMĀT, VE MIN ŠERRI FITNETIL-MESĪHID-DEDŽDŽĀL”
(Allahu, prizivam Te da me sačuvaš od kazne Džehennema i od kaburske kazne, od ovosvjetskih i onosvjetskih kušnji, te od zla kušnje Mesiha Dedždžala.)[195]

22. Predavanje selama

Potom bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam na desnu i lijevu stranu.“Predavao je selam na desnu i lijevu

[195] Buhari, 1377 i Muslim, 588 (spomenuta verzija je Muslimova)

stranu..." [196] "...toliko da mu je se vidjela bjelina obraza, izgovarajući:

"ES-SELAMU ALEJKUM VE RAHMETULLAH, ES-SELAMU ALEJKUM VE RAHMETULLAH[197]

ZIKROVI IZA FARZA NAVEDENI OD POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAKON SELAMA

Pošto bi predao selam, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi izgovorio:

- «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ (ثلاثاً) اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ، وَمِنْكَ السَّلاَمُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ».

1. Estagfirullah (tri puta), (Allaha za oprost molim)

Zatim bi proučio:

2. Allahumme entes-selamu ve minkes-selamu tebarekte ja zel-dželali vel-ikram.
(Allahu, Ti si Mir i Ti ga daješ, blagodaran si Ti, Posjedovatelju Veličine i Plemenitosti.)[198]
Također bi proučio na kraju svakog propisanog namaza:

---

[196] Muslim, 582
[197] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 914.

[198] Muslim, 591.

- «لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَلاَ نَعْبُدُ إِلاَّ إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ».

LĀ ILĀHE ILLALLAHU VAHDEHŪ LĀ ŠERĪKE LEH, LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU VE HUVE ‘ALĀ KULLI ŠEJ’IN KADĪR. LĀ HAVLE VE LĀ KUVVETE ILLĀ BILLĀHI; LĀ ILĀHE ILLALLĀHU, VE LĀ NA’BUDU ILLA IJJĀHU, LEHUN-NI’METU VE LEHUL-FADLU VE LEHUS-SENĀUL HASENU. LĀ ILĀHE ILLALLĀHU MUHLISĪNE LEHUD-DĪNE VE LEV KERIHEL-KĀFIRŪN. (Nema Boga osim Allaha Jednoga. Koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć. Nema pomoći niti moći osim sa Allahovom pomoću i moću. Nema boga osim Allaha i nikoga mimo Njega ne obožavamo. Njemu pripada blagodat, dobročinstvo i lijepa pohvala. Nema Boga osim Allaha. Njemu iskreno vjeru ispovijedam, makar se nevjernicima to i ne dopadalo.)[199]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi i sljedeću dovu:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.

LĀ ILĀHE ILLALLĀHU VAHDEHŪ LĀ ŠERĪKE LEH, LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU VE HUVE ‘ALA KULLI ŠEJ’IN KADĪR. ALLĀHUMME LĀ MANI’A LIMĀ E’ATAJTE VE LA

199 Muslim, 594.

MU'TIJE LIMĀ MENA'TE, VE LĀ JENFE'U ZEL-DŽEDDI MINKEL-DŽEDDU. (Nema boga osim Allaha Jednoga. Koji nema druga. Njemu pripadaju vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć. Nema pomoći niti moći osim sa Allahovom pomoći i moći. Allahu, niko ne može spriječiti ono što si Ti dao, a niti dati ono što Ti ne daješ. Nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage.) [200]

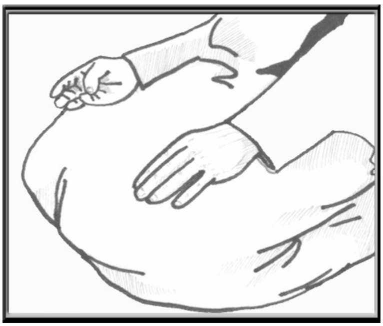
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio je ashabe da na kraju svakog propisanog namaza po trideset i tri puta prouče:

3. Subhanallah , Elhamdulillah i Allahu ekber , (Slava Allahu i svaka Mu hvala. Allah je najveći.)[201]

To je ukupno devedeset i devet puta.
Kod Muslima stoji da se ovaj zikr upotpuni stotinom koja glasi:

لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

LA ILAHE ILLALLAHU VAHDEHU LA ŠERIKE LEH, LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU VE HUVE 'ALA KULLI ŠEJ'IN KADIR, (Nema boga osim Allaha Jednoga. Koji nema druga. Njemu pripadaju vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć).

Onaj ko ovo izgovori bit će mu oprošteni (manji) grijesi makar bili poput morske pjene.[202]

---

200 Buhari, 844 i Muslim, 593.
201 Buhari, 843.
202 Muslim, 597.

Od Abdullaha Ibn Amr, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: ”Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zikr čini svojom desnom rukom.”[203]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: ”Ko na kraju svakog propisanog namaza prouči Ajetul-Kursijj (255. ajet sure El-Bekare) ne dijeli ga od ulaska u Džennet ništa osim smrt.”[204]

Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko prouči Ajetul-Kursijj na kraju svakog fard-namaza, bit će u Allahovoj zaštiti sve do narednog namaza.”[205]

4. Ajetul-Kursijj

﴿ اللَّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

“ALLAHU LA ILAHE ILLA HUVEL-HAJJUL-KAJJUM, LA TE’HUZUHU SINETUN VE LA NEVM. LEHU MA FIS-SEMAVATI VE MA FIL-ERD. MEN ZELLEZI, JEŠFE'U 'INDEHU ILLA BI IZNIH, JA’LEMU MA BEJNE EJDIHIM VE MA HELFEHUM VE LA JUHITUNE BI ŠEJ’IN MIN ILMIHI ILLA BIMA ŠAE’, VESI'A KURSIJJUHUS-SEMAVATI VEL-ERD, VE LA JE’UDUHU HIFZUHUMA VE HUVEL-ALIJJUL-AZIM.” (Allah je – nema boga osim Njega - Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez

[203] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1502.
[204] Mudžmiuz-zevaid, 10/128.
[205] Et-Taberani sa hasen senedom, *u El-kebiru i El -evsatu*

dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Prijestol Njegov obuhvata i nebesa i zemlju, i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!)

5. Sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas proučiti po jednom poslije svakog namaza. Ukbe Ibn Amir, radijallahu anhu, kaže: ”Naredio mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da na kraju svakog namaza učim sure El-Felek i En-Nas.”[206] Taberani dodaje i suretul-Ihlas.

6. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također podsticao ashabe da neposredno poslije selama sabaha i akšam-namaza po deset puta prouče:

لاَ إِلـهَ إِلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

“LĀ ILĀHE ILLALLĀHU VAHDEHŪ LĀ ŠERĪKE LEH, LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU BI JEDIHIL-HAJRU JUHJĪ VE JUMĪTU VE HUVE ALĀ KULLI ŠEJ’IN KADĪR.” (Nema Boga osim Allaha Jednoga. Koji druga nema. Njemu pripada vlast i hvala. U Njegovoj Ruci je svako dobro, oživljava i usmrćuje. On nad svim ima moć.)[207]

Ovo je potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Postoji još zikrova koji se navode da ih je Poslanik, sallallahu

---

206 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1523 i Et-Tirmizi, 2903.
207 Et-Tirmizi, 3474 i kaže da je hasen., garib, sahih, a Albani ga ocjenjuje kao daif.

alejhi ve sellem, učio, a mogu se naći u zbirkama sunnetskih dova i hadiskim djelima.

Poslije akšama dodati:

اللَّهُمّ إنِّي أسْألُكَ الْجَنَّةَ الَّلهُمَّ أجِرْنِي مِنَ النّارِ

ALLĀHUMME INNI ES'ELUKEL-DŽENNETE, ALLĀHUMME EDŽIRNI MINEN-NĀR (proučiti sedam puta) Allahu moj molim te za Džennet, Allahu moj, sačuvaj me Džehenemske vatre.

DA LI SE ZIKR UČI ZAJEDNIČKI ?

Nije zabilježen nijedan pouzdan i jasan rivajet da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio sa ashabima zajednički džematski zikr, niti bilo ko iz najboljih generacija ili uleme kroz dugi niz stoljeća.

Šejhul-Islam, govoreći o zikru nakon namaza, kaže: "Nema niko pravo da uvede nešto od dova i zikrova nakon namaza osim onoga što se navodi u Sunnetu, jer se to smatra uvedenim stvarima u vjeri, a Allah, dželle še'nuhu, to nije dozvolio.

Zajednički zikr je zapostavljanje Sunneta Allahovoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A njime bivaju ometani oni koji zakasne na namaz. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to strogo zabranio.

Nije preneseno u hadisima da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao svoje ruke u dovi na kraju namaza. Vidimo da džematlije aminaju za imamom, ali ne čuju njegovu dovu, a amin (Bože uslišaj) se kaže na kraju dove kada se zna i čuje šta dovi.
Potiranje lica nakon dove poslije namaza također nije Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, Sunnet. A tako ni učenje El-Fatihe nakon svega toga nije zabilježeno u hadiskim

zbirkama. Ovakav zikr vodi ka spajanju farda i sunneta (podne, akšama, jacije i džume-namaza), a Poslanik je to zabranio.

Šejhul - Islam Ibn-Tejmijje kaže: "Sunnet je rastaviti propisane od dobrovoljnih namaza, jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ispravnim predajama da je zabranio spajanje (fard) namaza sa (sunnet) namazom, osim ako se između njih nešto progovori ili se klanjač pomjeri s mjesta.[208] Muavija, radijallahu anhu, kaže da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ne spajamo namaz sa drugim namazom osim da između toga progovorimo ili izađemo.[209] S obzirom na ovo, očita je greška klanjača koji spajaju sunnete sa selamom fard-namaza, ne osvrćući se na zabranu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Suprotno je praksi Allahovog poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se iza sunneta zikri, jer se u osnovi oni klanjaju kod kuće. Uvođenje u običaj onoga što nije radio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili mjenjanje njegova Sunneta je uvođenje u vjeru nečega što nije u osnovi propisano, a to je zabranjeno.

Propisano je dizanje glasa učeći zikr poslije farz-namaza (svakom klanjaču za sebe) , po onome što je ispravno prenešeno od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, koji je rekao: 'U vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi su podizali glas pri zikru nakon završetka ljudi sa farz - namazom.' Isto je tako rekao:'Znao sam po tome - kada bih čuo - da su završili sa namazom.'[210]

Ovim se ne ometaju u namazu oni koji su kasnije prispjeli u džemat niti to pometa one koji zikre, jer se glasovi pomješaju, pa se ne raspoznaju, te se čuje nešto slično zujanju koje ne ometa klanjača i učače.

---

[208] Vidi: Svojstva Poslanikovog namaza, str.182.

[209] Muslim, 883.

[210] Fetve Stalne komisije, 7/116.

SUNNETI PRIJE I SUNNETI POSLIJE FARZA

TABELA NAMAZA I REKATA

<table>
<tr><th rowspan="2">NAMAZ</th><th colspan="2">SUNNETI PRIJE FARZA</th><th rowspan="2">FARZ</th><th rowspan="2" colspan="2">SUNNETI POSLIJE FARZA</th></tr>
<tr><th>Pritvrđeni</th><th>Nepritvrđeni</th></tr>
<tr><td>SABAH</td><td>2</td><td>-</td><td>2</td><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td>PODNE</td><td>2 + 2</td><td>-</td><td>4</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>IKINDIJA</td><td>-</td><td>2 + 2</td><td>4</td><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td>AKŠAM</td><td>-</td><td>2</td><td>3</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td rowspan="2">JACIJA</td><td rowspan="2">-</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">2</td><td>NOĆNI NAMAZ + VITR</td></tr>
<tr><td>1-11</td></tr>
<tr><td>DŽUMA</td><td colspan="2">2 TEHIJJETUL-MESDŽID</td><td>2</td><td colspan="2">2 U KUĆI ILI
2 + 2 DŽAMIJI</td></tr>
</table>

SABAHSKI SUNNETI

U hadisu kojeg prenosi Ummu-Habiba, radijallahu anhu, dokaz je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno klanjao dva rekata prije sabaha. Prenosi se od Aiše, radijallahu anhu, da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dva kratka rekata između ezana i ikameta prije sabah-namaza."[211] Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na sabahskom sunnetu učio sure El-Kafirun i suru El-Ihlas. [212]

PODNEVSKI SUNNETI

U pouzdanim hadisima se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od podnevskih sunneta klanjao:

- dva rekata prije podne-namaza i dva poslije;,[213]
- četiri prije i dva poslije;[214]
- četiri prije i četiri poslije. [215]

Najbolji je drugi način, tj. četiri rekata prije i dva poslije, klanjajući dva po dva rekata, jer je to bliže dokazima. A mogu se klanjati četiri rekata i sa jednim selamom.[216]

---

[211] Buhari, 1159-60 i Muslim, 724.
[212] Muslim, 726.
[213] Buhari, 937 i Muslim, 729.
[214] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 424.
[215] Ibid
[216] Vidi :Fikhus-Sunne, 1/140 i Et-Tuhfe 2/435.-436.

Osnova je da se podnevski sunneti sastoje od šest rekata koji ulaze u dvanaest pritvrđenih sunneta u toku dana i noći, za koje je obećana velika nagrada. U hadisima su spomenuta još dva načina koja su isto tako od Sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

IKINDIJSKI SUNNET

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ponekad klanjao dva rekata prije ikindijskog farz - namaza. [217]

Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao četiri rekata prije ikindije. [218] Ibn-Omer, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Allah se smilovao osobi koja prije ikindije klanja četiri rekata.”[219]

Ova četiri rekata se klanjaju po dva sa dva selama zbog hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „Namaz po noći i danu je od po dva rekata.“[220]

Ovi sunneti su nepritvrđeni, tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je ponekad izostavljao za razliku od sabahskih i podnevskih sunneta koje je redovno klanjao.

---

[217] Hadis je hasen. Ebu-Davud, 1272.
[218] Hadis je hasen. Et-Tirmizi, 429.
[219] Hadis je hasen. Ebu-Davud 2/23 ; Et-Tirmizi.2/295 ; Ahmed, 2/117.
[220] Hadis je hasen. Ahmed, 2/26,51 ; Ebu-Davud, 2/65 (br. h. 1295) ; Nesai, 3/227 (br. h. 1666) ; Et-Tirmizi, 2/491 (br. h. 597) ; Ibn-Madže, 1/419 (br. h 1322).

AKŠAMSKI SUNNETI PRIJE FARZA

Abdullah el-Muzeni, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Klanjajte prije akšama dva rekata. To je dva puta ponovio, a treći put je kazao ‘onaj ko hoće’.” [221]

AKŠAMSKI SUNNETI POSLIJE FARZA

Ummu-Habiba, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko u toku dana i noći klanja dvanaest (dobrovoljnih) rekata, sagradit će mu se kuća u Džennetu.”[222] To su četiri rekata prije podne, dva poslije, dva poslije akšama, dva poslije jacije i dva prije sabah-namaza. ” [223]

Aiša, radijallahu anhu, kaže: ”Klanjao bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, akšam-namaz, a kada bi se vratio kući klanjao bi još dva rekata.”[224]

JACIJSKI SUNNET PRIJE FARZA

Od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije preneseno da je klanjao sunnete prije jacije - namaza, (iz jedne predaje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se može zaključiti da prije jacijskog farza ima namaz. Od Ibn-Mugaffela, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[221] Buhari, 1183.
[222] Muslim, 728.
[223] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 415.
[224] Muslim, 730 i Ibn-Madže, 1164.

rekao: ”Između svakog ezana i ikameta ima namaz,” i to je ponovio tri puta, a potom rekao: ”**...** onome ko želi da klanja.”[225]

JACIJSKI SUNNET POSLIJE FARZA

Prethodno smo spomenuli hadis od Ummu-Habibe, radijallahu anhu, koja prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko u toku dana i noći klanja dvanaest rekata, sagradit će mu se kuća u Džennetu. ... dva poslije jacije...”[226]

[225] Buhari, 624 i Muslim, 624.
[226] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 415.

PROPISI VEZANI ZA NAMAZ

NEMA RAZLIKE IZMEĐU NAMAZA ŽENE I MUŠKARCA

Sve što smo spomenuli od abdesta do zikra vrijedi isto za ženu kao i za muškarce. Naime, nema ispravnih šerijatskih dokaza u Kur'anu i Sunnetu koji upućuju da se namaz muškarca, po svojoj formi, razlikuje od namaza žene. Naprotiv, postoje dokazi koji dokazuju suprotno tome i koji pobijaju takvo mišljenje. Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Klanjajte onako kako vidite mene da klanjam,"[227] općenite su i vrijede za svakog muslimana i muslimanku. Drugačije bi bilo samo ako bi došao dokaz koji mijenja ovo pravilo.

Ibrahim Nehai kaže: "Žena sjedi u namazu isto kao i muškarac." Prenosi se od Ummi Derdaa da je sjedila u namazu kao što sjede i muškarci, a bila je izraziti poznavalac fikhskih propisa.[228]

NAKLANJAVANJE PROŠLIH NAMAZA

Onaj ko zaboravi namaz ili ga prespava, obavezan ga je klanjati kad se sjeti ili kad se probudi.
U tefsiru kur'anskog ajeta se kaže:

---

227 Buhari, 631
228 Buhari, 145, poglavlje: " Kako se sjedi na tešehhudu", prije hadisa 828.

"I namaz obavljaj, da bih ti uvijek na umu bio." *(Ta-ha, 14.)* tj. klanjaj prilikom sjećanja na Mene.

Potvrda ovome su riječi koje su zabilježene u dva najispravnija "Sahiha" od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prespava namaz ili ga zaboravi, otkup za njega je da ga klanja kada ga se sjeti. Nema drugog otkupa za namaz."[229]

Također se prenosi od Ebu-Katade da je rekao: "Spomenuli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, slučaj kada su prespavali namaz, pa je rekao: ‚Ne smatra se nemarom ono što se u snu propusti. Nemar je u stanju budnosti. Ako neko od vas zaboravi klanjati namaz ili ga prespava, neka ga klanja kada se sjeti." [230]

A od Enesa, Ibn Malika se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko zaboravi namaz, neka klanja kada se sjeti." [231]

Međutim, ko svjesno izostavi namaz, po mišljenju većine učenjaka, dužan je naklanjati ga, iako grijeh ostaje, jer namaz nije obavljen u njegovom vremenu. Propušteni namaz treba odmah naklanjati. Prvo klanja propušteni namaz, pa tek onda redovni namaz u čijem vaktu se čovjek nalazi.

Kada je riječ o naklanjavanju namaza onda treba skrenuti pažnju na jedno pogrešno i veoma rašireno shvatanje o ovom pitanju. Radi se o uvjerenju velikog broja muslimana, da je moguće naklanjati namaze koji su godinama bez razloga propuštani naklanjavajući pet dnevnih namaza u posebnim prigodama kao što je ramazan, 27. noć i sl.

---

229 Buhari, 597 i Muslim, 684.

230 Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 177 i Ibn-Madže, 698.

231 Buhari, 597 i Muslim, 684.

Namaz se ne smije ostaviti ili odgoditi osim u šerijatski određenim prilikama kao što smo već spomenuli kada smo govorili o propisima hajza, nifasa, putovanja itd.

Postoje dvije vrste Allahovih naredbi:

1. Vremenski neograničene općenite naredbe koje se mogu obavljati u bilo kojem vremenu;

2. Naredbe koje su ograničene vremenom koje se obavljaju u samo za njih propisanom vremenu, a one se dijele na dvije podvrste:

- naredba čije vrijeme određeno za njeno obavljanje traje samo onoliko koliko traje izvršenje te naredbe, kao što je post mjeseca Ramazana.
- naredba čije vrijeme traje duže od vremena potrebnog za njeno obavljanje, kao što je namaz.

Određeno vrijeme za obavljanje ovakvog vadžiba je šart (uslov) da bi njihovo obavljanje bilo ispravno i prihvatljivo. Tako se džuma ne može obaviti subotom jer to nije za nju određeno vrijeme, niti se hadždž može obaviti osim u mjesecima hadždža, niti se stajanje na Arefatu može obaviti u nekom drugom danu, osim 9-tog Zul-Hidždžeta. Isto tako i pet dnevnih namaza ne mogu se obaviti osim u određenom vremenu za njih, izuzimajući onoga ko namaz slučajno prespava ili ga zaboravi klanjati, te će ga klanjati odmah nakon što se sjeti ili probudi. Međutim onaj ko namaz ne klanja u njegovom vremenu, namjerno ga izostavljajući, ne može ga naklanjati nakon isteka namaskog vremena, zbog toga što je klanjanje namaza u njegovom

određenom vremenu ispred svih ostalih šartova namaza. Tako, onaj ko ne može ispuniti neki od preostalih šartova u namaskom vremenu, npr., okretanje prema kibli, propisno odijevanje, čistoća itd., neće zbog toga odgađati namaz kako bi ispunio te šartove, nego će obaviti namaz onako kako može, vodeći računa da ga obavi u njegovom vremenu, bez obzira što nije ispunio ostale šartove. Dokaz za navedeno su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.: ”Ko ostavi ikindiju, propala su mu djela.”[232]

”Koga prođe ikindija, pa kao da je uništio svoj imetak i porodicu.” [233] Da mu je ispravan namaz nakon njegovog vremena, tj. ikindija u noći (akšamsko vrijeme) ne bi se poredilo sa gubitkom imetka i porodice i ne bi mu propala djela.

Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Ko klanja jedan rekat ikindije prije nego što sunce zađe, stigao je klanjati ikindiju, a ko klanja jedan rekat sabaha prije nego što sunce izađe, stigao je klanjati sabah.”[234] Da je ispravan namaz onoga ko ga namjerno izostavi, a zatim ga klanja izvan njegova vremena, tj. ikindiju u noći, a sabah u danu, onda ovi hadisi ne bi imali nikakva značenja.”[235] Ovdje treba imati na umu olakšice koje su došle u hadisima u vezi s klanjanjem podne u ikindijsko vrijeme i akšama u jacijskom vremenu, što je spomenuto u poglavlju o spajanju namaza.

[232] Buhari, 553.
[233] Buhari, 552 i Muslim, 626.
[234] Buhari, 556 i Muslim, 608.
[235] Ibn-Kajjim, Es-salatu ve hukmu tarikiha, str. 93.-97.

ŠERIJATSKI SUD O ONOME KO OSTAVI NAMAZ

Svi islamski učenjaci se slažu da onaj ko zaniječe obavezu obavljanja namaza da je time izašao iz vjere, makar ga i obavljao.

Razilaženje, pak, nastaje po u pogledu onoga ko ostavlja namaz bez poricanja njegove obaveznosti. U svjetlu dokaza iz Kur'ana i Sunneta može se zaključiti da je ispravno mišljenje o ovom pitanju da je i to kufr, iako je jedan broj uleme zauzeo drugačiji stav.

Stav imama Ahmeda, a što zastupa i imam Ibn-Kajjim je da takva osoba, bliži je dokazima, a od toga je:

"Ono što razdvaja čovjeka od širka i kufra jeste ostavljanje namaza. (Između čovjeka i širka, čovjeka i kufra je ostavljanje namaza)"[236] "Ugovor koji razdvaja nas i njih jeste namaz, pa ko ga ostavi nevjernik je."[237] "Ashabi nisu smatrali ostavljanje nijednog naređenog djela kufrom, osim namaza."[238] Imam Ibn-Hazm u svom djelu "El-muhalla" kaže: "Preneseno je od Omera, Abdur - Rahman Ibn Avfa, Muaza Ibn Džebela, Ebu - Hurejre i drugih ashaba, da je kafir onaj ko namjerno ostavi jedan namaz, te istekne njegovo vrijeme, i da je takav murted – otpadnik od vjere.

On kaže da ne zna da se iko od ashaba suprotstavio ovom mišljenju."[239]

Oni koji smatraju da se za ostavljanje namaza izvršava smrtna kazna su: Sufjan es-Sevri, El-Evzai'i, Abdullah Ibn Mubarek, Hammad Ibn Zejd, Veki'i Ibn el-Džerrah, Malik Ibn Enes, Eš -Šafi'ijj, Ahmed Ibn Hanbel, Ishak Ibn Rahuvejh.

---

[236] Muslim, 82.
[237] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 2621 i Ibn-Madže, 1709.
[238] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 2622.
[239] Ibn-Hazm, El-muhalla, 1/242.

Dokazi koji govore u prilog navedenog

Riječi Uzvišenoga:

"... i ubijajte mušrike gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru... (*Et-Tevba, 5.)*

Tako je naređeno kao što se vidi u ajetu, da se mušrici ubijaju sve dok se ne pokaju i ne počnu obavljati namaz i davati zekat, a po tome se raspoznaje vjernik od nevjernika.

Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.:

"Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog božanstva osim Allaha i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov poslanik, i obavljaju namaz i daju zekat. Pa kada to učine, zaštitili su svoje imetke i svoje živote (svoju krv) od mene osim pred pravom Islama, a pred Allahom će za to odgovarati (je su li bili iskreni u tome ili ne)."[240]

Ovaj hadis upućuje na propis o smrtnoj kazni na dva načina:

- Da je Poslaniku naređeno da ratuje protiv njih dok ne počnu obavljati namaz, da su njihovi imeci i životi poslije toga zaštićeni osim pred pravom Islama, a namaz je najveće pravo kojim nas Islam obavezuje. [241]

---

[240] Buhari, 25 i Muslim, 22.

[241] Ibn-Kajjim, Es -salatu ve hukmu tarikiha, str. 33.

Treba napomenuti da postoje uslovi pod kojima se izvršava smrtna kazna nad onim koji ostavi namaz:

- Da bi se protiv pojedinca podigla optužba, dovoljno je da ostavi jedan namaz – po mišljenju: Es – Sevrija i Malika što je općenito prihvaćen stav u šafijskom i hanbelijskom mezhebu. Ovu kaznu izvršava islamski vladar, a ne pojedinci samovoljno;

- Da se onaj koji ostavi namaz prije izricanja presude pozove na pokajanje.

- Da se ne izvršava kazna dok se ne pozove na obavljanje namaza, pa to odbije;

- Da namaz kojeg je spojio ne bude od namaza koji se može spojiti sa sljedećim, kao što je podne sa ikindijom i akšam sa jacijom. Tako se ovaj propis ne primjenjuje na njega dok ne istekne vrijeme i drugog namaza, tj. ikindije u prvom i jacije u drugom slučaju.

Kada se čovjek smatra od onih koji su napustili namaz?

Kada se čovjek pozove na namaz, pa odbije da ga klanja riječima: "Neću da klanjam!" i ne obavi ga, tako da istekne vrijeme pomenutog namaza, smatra se onim koji je odbacio i napustio namaz.

Drugo mišljenje je da se čovjek ne smatra od onih koji su ostavili namaz sve dok se ostavljanje namaza ne ponovi više

puta od nekog pojedinca i ustraje na neobavljanju namaza, a to je ostavljanje najmanje tri namaza i ne pokaje se do isteka vremena četvrtog namaza. [242]

Ovaj propis se ne može odnositi na našu situaciju, iz više razloga:

1. Izvršavanje šerijatskih kazni je isključivo pravo islamske vlasti.

2. Šerijatske kazne se ne sprovode ukoliko postoji šubha (sumnja) da optuženi ima neki izgovor, a izgovori većine onih koji ostavljaju namaz u našem podneblju su brojni, od čega je njihovo nepoznavanje šerijatskih propisa, a posebno nepoznavanje ovog propisa.

O KLANJANJU U OBUĆI

Od Sunneta je ponekad klanjati u obući. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Razlikujte se od židova, oni ne klanjaju u papučama i mestvama.”[243]

Kada je Enes Ibn Malik upitan da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u papučama, odgovorio je: ”Da.” [244]

Također se i od Abdullaha Ibn Amra, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: ”Vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja bos, a i u papučama.”[245]

---

242 Ibid, str .41

243 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 652.

244 Buhari, 386 i Muslim, 555.

245 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 653.

ŠTA KVARI NAMAZ ?

Namaz kvari sljedeće:

1. Izostavljanjeje nekih od sastavnih dijelova namaza, ukoliko se on u toku namaza ili neposredno nakon završetka namaza ne nadoknadi. U tom smislu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog čovjeka koji nije ispunio ta'dili erkan tj. da se nije propisano uspravljao i zadržavao, a to su ruknovi – opominje riječima: "Vrati se i ponovo klanjaj jer nisi klanjao (kako treba)!"[246]

2. Jelo i piće, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je u namazu zauzetost."[247]

3. Izgovaranje bilo čega što nije vezano za namaz u svrhu njegova popravljanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ovom namazu ne priliči bilo šta od običnog govora ljudi."[248]

4. Smijeh u namazu. Pod ovim se misli na glasno smijanje a ne na smijanje u sebi (osmijeh). U tom smislu se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: "Osmijeh ne kvari namaz, ali ga kvari smijanje naglas."(Taberani)
Glasno smijanje ne kvari abdest bez obzira bilo u namazu ili izvan njega, jer nema ispravnog dokaza za to.[249]

5. Veći i češći pokreti u namazu, jer su oni u suprotnosti sa skrušenošću i smirenošću u njemu. Što se tiče manjih pokreta

---

[246] Buhari, 6251 i Muslim, 398.
[247] Buhari, 1199 i Muslim, 538.
[248] Muslim, 537.
[249] Fetve stalne komisije, 7/94.

kao što su namještanje turbana, prelaska naprijed za jedan korak da bi se popunila praznina u saffu ili jednog pokreta ruke, to ne kvari namaz.

ŠTA JE DOZVOLJENO (MUBAH) U NAMAZU?

1. Napraviti mali pokret zbog namještanja odjeće i sl., jer se u vjerodostojnim predajama bilježi da je to i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio;

2. Nakašljati se u slučaju potrebe;

3. Izravnati saff, tako što će se onaj koji nije izravnao saff pomjeriti naprijed ili nazad, ili onoga ko stoji do njega povući malo naprijed, ako je izostao ili nazad, ako je mašio ostale u saffu, ili premjestiti nekoga na desnu stranu ukoliko je stao sa lijeve. U tom smislu od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je jednom prilikom, noću, stao da klanja, pa je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, stao da za njim klanja sa njegove lijeve strane, na što ga je on uzeo i proveo na svoju desnu stranu:[250]

4. Zijevnuti i pri tome staviti ruku na usta. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Zijevanje u namazu je od šejtana, pa ukoliko se nekom od vas počne zijevati, neka se suzdrži koliko može.”[251]

[250] Buhari, 699 i Muslim, 763 .
[251] Buhari, 3289 i Muslim, 2994.

5. Pomoći imamu ako ovaj pogriješi u učenju u namazu ili ga, ukoliko je šta u namazu zaboravio, na to podsjetiti riječima "SubhanAllah"! U tom smislu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Neka onaj kome se šta u namazu desi (pa se pomete) kaže "SubhanAllah!"[252]

6. Zaustaviti i ne dozvoliti nikome da ispred njega prolazi dok klanja. U tom smislu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas odredi sebi nešto za sutru (stub, zid, ogradu i sl.) i tu stane da klanja, pa neko ispred njega (tj. između njega i sutre) htjedne proći, neka mu ne da proći, a ako ovaj htjedne nasilu proći, neka ga spriječi silom, jer je to šejtan."[253]

7. Ubiti zmiju i škorpiju ukoliko ove – dok je on na namazu – pođu prema njemu ili se pred njim isprieče. U tom smislu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao :"Ubijajte dvije crne životinje, čak i kad ste u namazu: zmiju i škorpiju!" [254]

8. Rukom se počešati po mjestu koje svrbi, jer to – budući da to spada u sitne pokrete – ne kvari namaz.

9. Išaretom dati znak rukom onome ko nazove selam, jer je to činio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je rekao: "Pitao sam Bilala: 'Kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvraćao na selam kada bi mu ga nazvali dok je u namazu?' On je kazao: 'Pokretom ruke.' "[255]

---

[252] Buhari, 1234 i Muslim, 421.
[253] Buhari, 509 i Muslim, 505
[254] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 390 i Ibn-Madže, 1245.
[255] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 368 i Ibn-Madže, 1017.

10. Dozvoljeno je ženi da drži dijete kada je u namazu, s tim da ga spusti pri ruku'u i sedždi.

ŠTA JE MEKRUH (POKUĐENO) U NAMAZU?

1. Okretati se i gledati u stranu, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je to ono što šejtan krade od čovjekova namaza“[256]

2. Dizati pogled u nebo, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Šta je to sa nekim ljudima pa u namazu bacaju pogled u nebo?! Oni će, uistinu, ili sa tim prestati, ili postati slijepi.“[257]

3. Podbočavati se, tj. stavljati ruke na kukove u namazu. U tom smislu, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se čovjek, dok klanja, podbočava. [258]

4. Zadizati razasutu kosu ili odjeću skupljati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao :“Naređeno mi je da mi na sedždi sedam kostiju dodiruje tlo, da ne skupljam odjeću i ne zadižem kosu.“[259]

5. Preplitati prste ili njima pucketati. Od Ka’ba Ibn Udžreta se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Kada

---

[256] Buhari, 751.
[257] Buhari, 750 i Muslim, 428.
[258] Buhari, 1220 i Muslim, 545.
[259] Buhari, 816 i Muslim, 490.

neko od vas uzme abdest onako kako ga treba uzeti, zatim izađe prema mesdžidu, neka ne preplićе prstima, jer je on već u namazu."[260]

6. Uklanjati rukom pijesak, (trunje i prašinu) sa više od jednog pokreta sa mjesta gdje se čini sedžda. Prenosi se od Muajkiba da je upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o uklanjanju kamenčića u namazu (prilikom sedžde), pa mu je rekao: "Ako to baš moraš učiniti, onda samo jedanput."[261]

7. Zabavljati se bilo čim što odvraća pažnju i skrušenost u namazu, kao što je igrati se bradom i odjećom ili zagledati se u šare po ćilimima i zidovima itd., jer se to kosi sa Poslanikovim riječima: "Nemojte ustajati dok me ne vidite i budite smireni. " (Isto tako, zabranjeno je žuriti u mesdžid kada se čuje ikamet. Naređeno je da se na namaz ide smireno, jer žurba prouzrokuje zadihanost koja je suprotna smirenosti potrebnoj za namaz.) [262]

8. Učiti Kur'an na ruku'u i sedždi, jer se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: "Zabranjeno mi je da na ruku'u i sedždi učim Kur'an."[263]

9. Trpjeti malu i veliku nuždu,

10. Klanjati gladan ako je jelo spremno i postavljeno. U tom smislu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nema namaza kada se postavi hrana."[264]

---

[260] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 386.
[261] Buhari, 1207 i Muslim, 546.
[262] Buhari, 909.
[263] Muslim, 479.
[264] Muslim, 560.

KADA JE ZABRANJENO KLANJATI

U sljedećih pet vremena zabranjeno je klanjati:

1. Nakon što se klanja sabah pa do izlaska sunca.

2. Od izlaska sunca pa dok sunce ne odskoči za dužinu jednog koplja (petnaest minuta).

3. Kada je sunce tačno na sredini neba, pa dok ne pređe malo prema zapadu (sedam minuta).

4. Nakon klanjanja ikindije pa dok sunce ne požuti i izgubi jačinu sjaja.

5. I otkako požuti i izgubi jačinu sjaja pa dok ne zađe.

Dokaz za ovo su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Nema namaza poslije ikindije sve dok sunce ne zađe, niti poslije sabaha sve dok sunce ne izađe.”[265] U drugoj predaji se navodi: ”Zaista, ono izlazi između šejtanskih rogova.”[266] Od Ukbe Ibn Amir el-Džuhenija prenosi se da je rekao: ”Tri su perioda kada nam je Poslanik zabranio da klanjamo u njima ili ukopavamo mrtve: kada sunce izlazi sve dok se ne podigne, kada stane na sredini neba sve dok se ne nagne prema zapadu i kada se približi zalasku sve dok ne zađe.”[267]

---

[265] Buhari, 581 i Muslim, 828.
[266] Muslim, 828.
[267] Muslim, 831.

MJESTA NA KOJIMA NIJE DOZVOLJENO KLANJATI

To su:

- mezarje (groblje)
- crkva,
- smetljište,
- klaonica,
- sredina puta,
- torovi deva,
- hammam (kupatilo),
- iznad Ka'be.

Prenosi se od Ebu-Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Cijela zemlja je mesdžid (mjesto činjenja sedžde i klanjanja) osim kupatila i groblja."[268]

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio klanjanje na sedam mjesta: na smetljištu, u klaonici, u grobljima, nasred puta, u kupatilu, u oboru deva i na krovu Ka'be.[269] El-Bera' Ibn Azib, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne klanjajte u oborima deva, jer su one od šejtana."[270] Ebu-Bekr Ibn El-Arebi, u komentaru Tirmizijine zbirke, smatra da postoji ukupno trinaest mjesta na kojima i prema kojima nije dozvoljeno klanjati. Pored navedenih on je spomenuo još šest: prema mezarima, nužnicima, crkvama, sinagogama, slikama i kipovima i u mjestima koja je zadesila Allahova kazna.

---

[268] Et-Tirmizi, 317 ; Darimi, 1390 ; Ebu-Davud, 492. Šejh Albani ga ocjenjuje sahihom u Sahih sunenu Ebu-Davuda, 1/144.
[269] Hadis je daif. Et-Tirmizi, 346 – i Ibn-Madže, 746 .
[270] Ebu-Davud, 493; Sahih sunen Ebi-Davuda od šejh Albanija, 1/144.

NAMASKI RUKNOVI
(sastavni dijelovi namaza)

To su osnovni dijelovi namaza bez kojih namaz nije ispravan.

Onome ko je u stanju da stoji, dužnost je stajati na nogama kad klanja farzove, jer onome ko je u stanju stajati na nogama, farz namaz obavljen sjedeći nije ispravan. Ovo je zato što Uzvišeni Allah kaže**:**

”... i pred Allahom ponizno stojte!” *(El-Bekare, 238.)*

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Imranu Ibn Husajnu: ”Ako možeš, klanjaj stojeći, a ako ne možeš, onda sjedeći, a ako ne možeš ni sjedeći, onda ležeći na strani.”[271] To znači ako je u stanju stajati onda neće sjedeći klanjati namaz.

2. Zanijetiti, tj. srcem odlučiti da se želi klanjati određeni namaz. Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Djela se mjere prema namjeri.”[272]

3. Početni tekbir, tj. izgovoriti riječi “Allahu ekber!” Dokaz za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Ključ namaza je čistoća (tj. biti pod abdestom). On počinje sa izgovaranjem tekbira, a završava se sa predavanjem selama.”[273]

---

[271] Buhari, 1117.
[272] Buhari, 1 i Muslim, 1907.
[273] Hadis je hasen- sahih. Ebu-Davud, 61 ; Et-Tirmzi, 3 i Ibn-Madže, 275.

4. Proučiti El-Fatihu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Onome ko ne prouči El-Fatihu namaz nije ispravan.”[274] Izuzetak od ovoga je samo muktedija (onaj ko klanja za imamom) i to na onim namazima u kojima imam uči naglas, jer je Uzvišeni rekao**:**

”A kada se uči Kur’an vi ga slušajte i šutite!” *(El-Ea’raf, 204.)*

Naređeno je da se šuti i sluša učenje imama. U tom smislu su i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”Kada imam donese tekbir, donesite ga i vi, a kada uči šutite (i slušajte njegovo učenje).”[275] Međutim, kada imam uči u sebi, učit će obavezno i onaj koji klanja za njim (muktedija).

5. Pregeti se u namazu (učiniti ruku’).

6. Spustiti se na sedždu.

7. Smiriti se na ruku’u, sedždi, kijamu i sjedenju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čovjeku koji nije propisno obavio namaz, rekao: ”... dok se potpuno ne smiriš.”[276] Ovo mu je ponovio vezano za ruku’, sedždu i sjedenje, dok mu je vezano za kijam rekao da na njemu bude uspravljen.

---

[274] Buhari, 765 i Muslim, 394.
[275] Muslim, 404.
[276] Buhari, 6251.

8. Predati selam. Dokaz za to su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.: ”Ključ namaza je čistoća. On počinje sa izgovaranjem tekbira, a završava se predavanjem selama.”[277]

9. Sjediti na posljednjem sjedenju dok ne preda selam, jer se namaz ne može završiti dok se ne preda selam, niti se selam može drugačije predati osim sjedeći. Dokaz za ovo su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ”... a završava se predavanjem selama.”[278]

10. Pridržavati se redoslijeda u izvršavanju navedenih farzova, tako da se, npr., ne uči “El-Fatiha” prije nego što se donese početni tekbir, ili da se ne čini sedžda prije nego što se obavi ruku’ itd., jer je forma obavljanja namaza u potpunosti vjerodostojno prenesena od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavajući svoje ashabe kako će klanjati, je rekao: ”Klanjajte onako kako mene vidite da klanjam”[279]Prema tome, u namazu se svi sastavni dijelovi moraju obaviti na njihovo vrijeme, tj. ništa se ne smije obaviti prije ni poslije nego što je propisano. U suprotnom, namaz nije ispravan.

---

[277] Hadis je hasen- sahih. Ebu-Davud, 61; Et Tirmzi, 3 i Ibn-Madže, 275.
[278] Hadis je hasen- sahih. Ebu-Davud, 61 ; Et Tirmzi, 3 i Ibn-Madže, 275.
[279] Buhari, 631.

NAMASKI VADŽIBI

To su radnje koje se moraju učiniti u toku namaza, a ako klanjač izostavi neke od njih, u tom slučaju dužan je učiniti sehvi-sedždu.

1. Poslije proučene El-Fatihe na sabahu, prva dva rekata podne, ikindije, akšama i jacije proučiti još po jednu suru ili nešto iz Kur'ana. Dokaz za to je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako se prenosi, na prva dva rekata podne-namaza iza proučene El-Fatihe redovno učio još po jednu suru. Ponekad bi koji ajet proučio glasnije da i ashabi čuju,[280] a na zadnja dva rekata samo El-Fatihu.

2. Imam (onaj ko klanja) sam izgovora: "Semi'Allahu limen hamideh Rabbena ve lekel-hamd", a onaj ko klanja za imamom (muktedija) samo "Rabbena ve lekel-hamd" U tom smislu se od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se uspravio poslije obavljenog ruku'a proučio bi Semi'Allahu limen hamideh (Allah čuje onoga ko Ga hvali). Potom bi, dok je još na kijamu, izgovorio: "Rabbena ve lekel-hamd" (Gospodaru naš, Tebi pripada svaka hvala);[281]

Također se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada imam izgovori Semi'allahu limen hamideh – vi recite Allahume, Rabbena ve lekel-hamd!"[282]

---

[280] Buhari, 759 i Muslim, 451.
[281] Buhari, 789 i Muslim, 392.
[282] Buhari, 735 i Muslim, 414.

3. Na ruku'u izgovoriti Subhane rabbijel-azim! (Neka je hvaljen Gospodara moj Veličanstveni),[283] a na sedždi Subhane rabbijel-ea'la! (Neka je hvaljen Gospodar moj Svevišnji).

4. Izgovarati tekbir prilikom svakog spuštanja i dizanja, kao što je preneseno u hadisima.[284]

5. Prvo sjedenje (tešehhud) na kome se uči Et-Tehijjatu.

6. Proučiti riječi tešehhuda.

7. U noćnim namazima učiti naglas na prva dva rekata farz-namaza a u ostalim rekatima farz-namaza kao i u dnevnim namazima učiti u sebi. To je Sunnet.

8. Učiti u sebi na namazima za koje je propisano da se uči u sebi. Ovo se odnosi na farz-namaze. Što se tiče nafila, na dnevnim je Sunnet učiti u sebi, a na noćnim naglas. Izuzetak su samo noćne nafile na kojima bi učenje naglas moglo smetati drugima, pa je u takvom slučaju mustehab (lijepo) učiti u sebi.

9. Na zadnjem sjedenju, poslije proučenog tešehhuda, donijeti salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od Fedale Ibn Ubejda, radijallahu anhu, se prenosi da je kazao: "Jednog dana dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još sjedio u džamiji, dođe neki čovjek i poče klanjati. Čim je sjeo, reče: 'Allahu, oprosti mi! Allahu, smiluj mi se!' Na to će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Klanjaču, požurio si. Kada na namazu sjedneš, prvo prouči et-tehijjatu i salavate na mene, pa tek onda upućuj dovu i moli. Potom je došao drugi čovjek, koji je nakon što je klanjao i sjeo, proučio prvo et-tehijjatu i salavate

[283] Muslim, 772 i Et-Tirmizi, 262
[284] Buhari, 785 i Muslim, 392.

na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Klanjaču, sada moli, bit će ti uslišano.’[285]

[285] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1481, Et-Tirmizi, 3477 i En-Nesai, 1284.

NAMASKI SUNNETI

To su radnje koje treba raditi u toku namaza, ali ako se ne obave, namaz nije pokvaren. Ne treba učinitii sehvi-sedždu, ali je propušteno nešto što je bolje.

Namaski Sunneti su:

1. Na početku proučiti dovu koja glasi:

- «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وتَعَالَى جَدُّكَ، ولا إِلَهَ غَيْرُكَ».

SubhanekAllahumme ve bi hamdike ve tebarekesmuke ve te‘ala džedduke ve la ilahe gajruke! [286] Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje Ime, uzvišena je Tvoja velicina i nema boga osim Tebe.

Može se proučiti i neka druga dova koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio.

2. Na prvom rekatu svakog namaza u sebi proučiti „euzubillu“, a na svakom rekatu “bismillu“. U tom smislu, Uzvišeni kaže:

“Kada hoćeš da učiš Kur’an, zatraži od Allaha zaštitu od šejtana prokletog.“ *(En-Nahl, 98.)*

3. Okrenutih dlanova prema kibli dići ruke u visini ramena ili ušiju prilikom izgovaranja početnog tekbira i tekbira za ruku‘, te

[286] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 243 i Ibn-Madže, 806.

prilikom vraćanja sa ruku'a i kod ustajanja sa prvog sjedenja. U tom smislu se od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, prenosi da je rekao: "Kada bi stao da klanja, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi podigao ruke u visini ramena, a zatim izgovorio: „Allahu ekber". Kada bi htio sageti se na ruku', opet bi ih isto tako podigao. To bi učinio i kada bi digao glavu sa ruku'a, izgovarajući: Semi'Allahu limen hamideh! Rabbena ve lekel-hamd"![287]

4. Poslije proučene El-Fatihe, izgovoriti „Amin"! U tom smislu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se prenosi da bi, kada bi proučio ´gajril magdubi alejhim ve leddalin´ dugo otežući izgovorio „Amin"![288]

Aiša, radijallahu anha, također, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najviše na čemu nam židovi zavide je nazivanje selama i vaše izgovaranje amin u namazu."[289]

5. Na sabahu i na podne namazu učiti duže sure, s tim što se na sabahu uči duže nego na podne, na ikindiji i jaciji srednje a na akšamu kraće. U komentaru Muslimova Sahiha En-Nevevi kaže: "Vidljivo je razilaženje među učenjacima o tome koliko iz Kur'ana treba proučiti na kom namazu. Međutim, oni su kazali da je Sunnet na sabahu i na podne učiti duže sure, s tim što se na sabahu uči duže nego na podne, na ikindiji i jaciji srednje a na akšamu kraće."[290]

6. Između dvije sedžde proučiti dovu.

---

[287] Buhari, 736 i Muslim, 390.
[288] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 248.
[289] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 856.
[290] Komentar Muslimovog Sahiha, poglavlje, 4/145.

7. Na sjedenju u namazu sjediti onako kako se prenosi da je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

8. Na kijamu, u visini prsa,držati ruke desnu po lijevoj.

9. Na sedždi se obratiti dovom Allahu, dželle še'nuhu.

10. Na posljednjem sjedenju poslije proučenih salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, proučiti dovu o zaštiti od Džehennema, kaburske kazne, od iskušenja u životu i na samrti i od iskušenja Mesiha Dedždžala.

11. Poslije selama na desnu stranu predati selam na lijevu stranu.

12. Poslije predanog selama pojedinačno izgovoriti poznate sunnetske dove i zikrove na način kako je zabilježeno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (vidi str. 88-93)

SEHVI-SEDŽDA U NAMAZU

Da bi se poznavali propisi sehvi-sedžde nužno je naučiti ruknove namaza i njegove vadžibe jer se propisi sehvi-sedžde upravo vezuju za njih.

To je jedan od osnovnih razloga zbog čega treba poznavati razliku između namaskih radnji, ruknova, vadžiba i sunneta.

Sehvi-sedžda je propisana u svim namazima osim na dženazi, prilikom sedžde tilaveta i sehvi-sedžde.

Sehvi-sedžda se dijeli, obzirom na njene uzroke, na četiri vrste:

1. Kada klanjač doda neku radnju

- Ako doda neku radnju koja je od namaza kao što je peti rekat, treća sedžda, drugi ruku' i sl. U tom slučaju klanjač će učiniti sehvi-sedždu nakon što preda selam na obje strane, to jeste predat će selam od namaza a zatim će učiniti još dvije sedžde i ponovo predati selam bez ponavljanja tešehhuda.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao podne-namaz sa pet rekata pa su mu rekli: "Je li se namaz povećao? " Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: "A zašto? " na šta oni dodaše, "Klanjao si pet rekata!" Pa je učinio dvije sedžde i predao selam.[291]

[291] Buhari, 1226 i Muslim, 571.

- Kada klanjač doda neku radnju koja nije od namaza kao što je koračanje, oblačenje, namještanje kape i turbana, češanje, obaziranje i sl.

Ako ta radnja bude iz potrebe, neće mu pokvariti namaz makar izgledalo da je učinio puno pokreta. Međutim, ako to uradi bez nužde i potrebe, onda se gleda na količinu i veličinu te radnje, te da li je namjerno ili iz zaborava. Ako pokreti budu mnogobrojni i namjerni, namaz je pokvaren. Po preferijajućem mišljenju namaz će biti pokvaren ako radnja bude mnogobrojna pa makar i iz zaborava u tolikoj mjeri da onaj ko posmatra tog klanjača nema utisak da je on u namazu.

Ako, pokreti budu mali makar i namjerni, takav postupak je pokuđen ali namaz je ispravan, s tim da će mu nagrada za namaz biti umanjena kao što je igranje sa satom ili nepotrebno češanje.

2. Kada klanjač zaboravi neku namasku radnju

a) Zaborav namaskih ruknova

- ako je taj rukn početni tekbir, u tom slučaju klanjač nije ni stupio u namaz, te ga mora obnoviti;

- ako zaboravi neki drugi rukn u namazu, onda imamo tri situacije:

- **Prva situacija:** Kada klanjač se sjeti da je izostavio taj rukn tek onda kada je počeo sa učenjem na sljedećem rekatu. Onda je rekat na kojem je to zaboravio neispravan, a na njegovo mjesto će računati rekat u kojem se nalazi.

- **Druga situacija:** Ako klanjač se sjeti da je zaboravio neki rukn prije nego što počne sa učenjem El-Fatihe na narednom rekatu, tada će se vratiti da obavi taj zaboravljeni rukn i ponovit će sve radnje iza njega do novog rekata. Npr., na sedždi se sjetio da je zaboravio proučiti El-Fatihu, obaveza mu je da se odmah vrati na kijam, zatim prouči El-Fatihu, učini ruku, vrati se sa ruku'a i tek onda ode na sedždu i nastavi klanjati. Na kraju namaza će učiniti sehvi-sedždu prije selama.

- **Treća situacija:** Kada se klanjač sjeti da je zaboravio neki rukn nakon što je predao selam. Ukoliko se sjetio toga neposredno poslije selama prije nego je izgubio abdest ili s nekim razgovarao nevezano za namaz, onda će klanjati jedan rekat koji će mu nadomjestiti propust i prije selama će učiniti dvije sedžde. Međutim, ako se toga sjeti nakon što je izgubio abdest ili razgovarao nevezano za namaz onda će obnoviti namaz.

b) Zaborav namaskih vadžiba

- Ako klanjač zaboravi vadžib onda se neće vraćati da ga nadoknadi, nego će samo učiniti sehvi-sedždu prije selama. Dokaz za ovo je hadis od Abdullaha Ibn Buhajna: "Klanjao nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata a zatim ustao na treći, nije sijedio, pa su i ljudi ustali za njim i klanjali. Kada je bio na kraju namaza, dok smo

čekali da preda selam, donio je tekbir i uradio dvije sedžde prije selama, a onda predao selam."[292]

c) Zaborav namaskih Sunnet

- U tom slučaju neće činiti sehvi-sedždu, kao i u slučaju da doda neku radnju koja je inače Sunnet u namazu, ali na drugim rekatima, kao da doda suru u četvrtom rekatu ili prouči "subhaneke" na drugom rekatu.

3. Kada klanjač posumnja u namaz

Ukoliko klanjač posumnja da je nešto zaboravio od ruknova ili vadžiba propis je sljedeći:

a) Kada klanjač posumnja u broj rekata koji je klanjao, računat će da je klanjao manje, jer je u to siguran pa ako sumnja da li je klanjao dva ili tri rekata uzet će da je klanjao samo dva rekata i na kraju namaza će učiniti sedždu prije selama. Pripovijeda se da je jedne prilike, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije drugog rekata, preskočivši prvo sjedenje (et-tehijjatu), ustao direktno na treći rekat i da je prije selama učinio sehvi-sedždu, dodavši kasnije: "Kada neko od vas u namazu posumnja da li je klanjao tri ili četiri rekata, neka odbaci sumnju tako što će za osnovu uzeti ono u što je siguran (a to je manji broj), a potom, prije selama, neka učini sehvi-sedždu. Ako u takvom slučaju bude klanjao pet (umjesto četiri) rekata, to će mu biti šefa'at za

[292] Buhari 829, Muslim 570.

njegov namaz, a ako bude klanjao četiri, tačno koliko i treba, to će ostaviti šejtana pokunjena nosa."[293]

b) Ako klanjač posumnja da li je izostavio rukn. Tu imamo tri situacije:

- **Prva situacija:** Ako klanjač posumnja da je izostavio rukn na prethodnom rekatu, tad će rekat u kojem se nalazi računati umjesto prethodnog rekata u čiju ispravnost sumnja.

- **Druga situacija:** Ako klanjač posumnja da je izostavio rukn na istom rekatu u kojem se trenutno nalazi, tada će se vratiti do toga rukna i obavit će ga kao i sve radnje poslije njega.

Ovdje je postupak isti kao i kod izostavljanja nekih radnji u namazu, jer je osnovno pravilo u ovome da je u ono u što se sumnja kao da je i izostavljeno.

- **Treća situacija:** Ako se klanjaču pojavila sumnja nakon što je obavio namaz i izašao iz njega, u tom slučaju neće se obazirati na svoju sumnju.

---

[293] Muslim, 571.

4. Kada klanjač nije siguran da li je obavio rukn ili vadžib, ali preovladava mišjenje da ga je učinio

U tom slučaju klanjač će upotpuniti namaz prema tom preovladavajućem mišljenju i učiniti će sehvi-sedždu poslije selama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Kada neko od vas posumnja u namazu neka odabere ono što smatra ispravnijim (u drugoj predaji: "Neka odabere ono što je bliže istini"). Neka učini sehvi "sedždu."[294] Kod Buharije još stoji: "… i neka učini sehvi sedždu poslije selama."

NAPOMENA:

Pri činjenju sehvi-sedžde prije ili poslije selama nije potrebno ponovo učiti "Et-Tehijatu" nego je ispravno neposredno poslije sehvi-sedžde predati selam kao što to bilježi Buhar.[295]

---

294 Muslim,572.
295Buhari, 1228.

SEDŽDA-TILAVET

(Sedžda prilikom učenja Kur’ana)

Kada musliman prouči neki od ajeta u kome se spominje sedžda ili čuje da ga je neko drugi proučio, Sunnet mu je učiniti sedždu. To će učiniti tako što će donijeti tekbir (Allahu ekber) pri spuštanju na sedždu i dizanju sa sedžde. Na samoj sedždi će izgovariti:

«سَجَدَ وَجْهِيَ لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ، ﴿فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ﴾»

SEDŽEDE VEDŽHĪ LILLEZĪ HALEKAHŪ VE SAVVEREHŪ VE ŠEKKA SEM’AHŪ VE BESAREHŪ BI HAVLIHĪ VE KUVVETIHĪ FE TEBĀREKELLĀHU AHSENUL-HĀLIKIN! (Moje lice pada na sedždu Onome Koji ga je stvorio i oblikovao i Koji mu je Svojom moći i snagom dao sluh i vid. Neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj.)[296]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o ovoj sedždi je rekao: ”Kada čovjek prouči neki od ajeta sedžde i učini sedždu, šejtan se povuče u stranu i počne plakati i govoriti: “Teško meni! Naređeno mu je da učini sedždu, pa ju je učinio i

---

[296] Muslim, 771 i Et-Tirmizi, 580.

zaslužio Džennet, za razliku od mene, kome je, također, bilo naređeno da je učini, pa sam bio neposlušan i tako zaslužujem Džehennem.'[297]

Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, je kazao: „Činili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sedždu u (surama) 'Ikre` bismi rabbikellezi halek' i Izes-sema un šekkat'. "[298]

[297] Muslim, 81 i Ibn-Madže, 1052.
[298] Buhari, 766 i Muslim, 578.

NAMAZ MUSAFIRA I BOLESNIKA

SKRAĆIVANJE NAMAZA

Koji se namazi skraćuju i kako?

Od pet dnevnih namaza skraćuju se samo oni od četiri rekata (podne, ikindija i jacija) i to tako da se umjesto četiri klanjaju samo dva rekata na kojima se uči El-Fatiha i nešto iz Kur'ana. Akšam i sabah se ne skraćuju jer akšam ima tri, a sabah dva rekata.

Propisanost skraćivanja

Skraćivanje namaza (sa četiri rekata) propisano je riječima Uzvišenog:

"Nije vam grijeh da namaz na putovanju skratite, kada se bojite da će vam nevjernici neko zlo nanijeti." *(En-Nisa`,101.)*

S druge strane, upitan o skraćivanju namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “To je milostinja koju vam Allah daje, pa primite Njegovu milostinju!”[299]

---

[299] Muslim, 686.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno je, dok je sa svojim ashabima bio na putu, skraćivao namaz sa četiri rekata na dva, tako da se sa sigurnošću to ubraja u pritvrđeni Sunnet (sunneti-muekkede).

Udaljenost na kojoj je propisano skraćivanje namaza

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odredio udaljenost putovanja na kome počinje skraćivanje namaza, nego su to poslije njega, na osnovu putovanja na kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skraćivao namaz, procjenjivali ashabi, tabi`ini i imami islamskog prava i vjerozakona (fikha).
Ustanovili su da je to otprilike udaljenost od mjesta boravka koju pješak pređe za četiri dana i noći ili najmanje oko 48 milja. Otuda je onome ko kakvim poslom krene na put a udaljen je najmanje 48 milja i više (81 km) Sunnet skraćivati namaz od četiri rekata (podne, ikindija i jacija) na dva.

Početak i kraj skraćivanja namaza

Putnik (musafir) svoje namaze počinje skraćivati od momenta napuštanja svoga mjesta boravka i skraćuje ih sve dok se ponovo ne vrati u svoje mjesto, ma koliko put trajao. Međutim, u slučaju da u jednom mjestu odluči ostati duže od četiri dana, namaz neće skraćivati dok se nalazi u tom mjestu, nego će ih klanjati kao i kod kuće. To zato što mu se u tom slučaju pružaju uvjeti za odmor i prestaju opasnosti i zauzetosti brigama oko putovanja zbog kojih je skraćivanje namaza i propisano.

Doduše, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ostao je na Tebuku dvadeset dana i za sve to vrijeme skraćivao je

namaz.[300] Međutim, islamski učenjaci smatraju da je to učinio zato što prvobitno nije imao namjeru ostati toliko dugo.

Nafile na putu

Dok je na putu, musliman može izostavljati nafile koje inače obavlja (pritvrđene i nepritvrđene namaze). Izuzetak su jedino sabahski sunneti i vitr-namaz koje nije lijepo izostavljati.

Od Ibn-Omera se prenosi kada su ga upitali: ”Zašto ne klanjaš nafilu (na putovanju)“, da je rekao: ”Kada bih klanjao nafile, klanjao bih čitav namaz.”[301]

Međutim, ukoliko putnik hoće, bez ikakve bojazni da učini bilo kakav mekruh, može klanjati šta god hoće od nafila. U tom smislu se pripovijeda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao putnik klanjao duha-namaz od osam rekata, kao i to da je, vraćajući se sa puta kući, klanjao nafilu na leđima svoje jahalice.

Prenosi se od Abdullaha Ibn Amra, a ovaj prenosi od svoga oca: ”Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako klanja (nafile) na svojoj jahaćoj životinji onako kako se ona usmjerila.“[302]

Ovdje treba napomenuti:

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada propustio sabahski sunnet i vitre, bio na putovanju ili ne. Sabahski sunnet je najvredniji od propisanih sunneta. U hadisu koji se prenosi od Aiše, radijallahu anha, stoji da Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

300 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1235.
301 Muslim, 689.
302 Buhari, 1093.

sellem, nije ništa više čuvao od nafila koliko je čuvao sabahski sunnet."[303]

Od Aiše se također prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Dva rekata sabahskog sunneta vredniji su od dunjaluka i onoga što je na njemu."[304] Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao vitr na putu ne silazeći sa jahalice.[305] Od Džabira Ibn Abdullaha se prenosi i da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nafilu jašući, a nije bio okrenut prema kibli."[306]

Skraćivanje namaza je Sunnet za sve putnike

Propisi o skraćivanju namaza važe za sve vrste putnika i u tom pogledu nema nikakve razlike između onoga ko putuje pješke, jaše na jahaćoj životinji, putuje nekim od modernih prijevoznih sredstava kao što su: automobil, voz, avion i sl. Iz ovog pravila se izuzima jedino mornar s obzirom da mu je brod u jednu ruku neka vrsta doma. U tom slučaju ne samo da nije Sunnet kratiti namaz, nego ga treba klanjati čitava.

303 Buhari, 1169 i Muslim, 724.
304 Muslim, 725.
305 Buhari, 999.
306 Buhari, 1094.

SPAJANJE NAMAZA

Propisnost spajanja namaza

Spajanje namaza je olakšica koju je na putu dozvoljeno koristiti. Izuzetak od ovog predstavlja spajanje podne i ikindije na Arefatu i akšama i jacije na Muzdelifi, jer je to Sunnet i tu nema drugog izbora. U tom smislu se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Arefatu sa jednim ezanom i dva ikameta spojio i zajedno klanjao podne i ikindiju, te da je, kada je stigao na Muzdelifu, isto tako sa jednim ezanom i dva ikameta spojio i zajedno klanjao akšam i jaciju.[307]

Kako se spajaju namazi?

Spajanje namaza se vrši tako što će putnik klanjati podne i ikindiju zajedno: ili na početku podnevskog vremena ili na početku ikindijskog vremena, a akšam i jaciju zajedno: ili u akšamsko vrijeme ili u jacijsko vrijeme.

U tom smislu se i od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi: da je jednog dana na Tebuku odgodio podne namaz, pa je podne klanjao zajedno sa ikindijom, te akšam i jaciju zajedno. Bilo je to za vrijeme njegova pohoda na Tebuk.[308]

U slučaju jake kiše, mraza ili vjetra, ukoliko bi im se zbog toga bilo teško vratiti u džamiju da tamo klanjaju jaciju, stanovnicima naseljenog mjesta je dozvoljeno u akšamsko vrijeme spojiti i zajedno klanjati akšam i jaciju. Dokaz je predaja

[307] Muslim, 1218.
[308] Ibid, 706.

od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz koje saznajemo da je prilikom jedne hladne kišne noći naredio mujezinu da kaže: ”Klanjajte u svojim boravištima.”[309]

Također je bolesniku, ukoliko klanjanje svakog namaza u tačno njegovo vrijeme teško može izdržati, dozvoljeno spojiti i klanjati podne sa ikindijom i akšam sa jacijom. Osnovni razlog za spajanje namaza je upravo teško podnošenje. Zato je svakome ko ima opravdanu teškoću dozvoljeno spojiti spomenute namaze. Dakle, ukoliko se muslimanu čak i u mjestu njegova boravka ispriječi kakva nužda, teškoća, strah ili opravdana opasnost po život, čast ili imetak, dozvoljeno mu je spojiti i zajedno klanjati navedene namaze. Ovo tim prije što je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike spojio namaze kada nije bio ni na putu niti je padala kiša. U tom se smislu, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: “Jedne je prilike Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini je klanjao sedam, a drugi put osam rekata, spojivši podne sa ikindijom i akšam sa jacijom.”[310]

NAMAZ BOLESNIKA

Ako bolesnik ne može klanjati stojeći, oslonjen na nešto, klanjat će sjedeći. Ako ne može klanjati ni sjedeći, klanjat će ležeći na boku, a ako ne može ni tako, onda će klanjati ležeći na leđima ispruženih nogu prema kibli. Pri tome treba paziti da mu je sedžda niža od ruku`a, a ako ih nije u stanju učiniti onda će ih učiniti išaretom. U svakom slučaju, namaz se ne može izostaviti i mora se klanjati onako kako se može. U tom smislu se od

[309] Buhari, 666.

[310] Buhari, 543 i Muslim, 705 - svakako sa jednim ezanom i dva ikameta.

Imrana Ibn Husajna, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Imao sam hemoroide, pa sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, upitao o namazu, (tj. kako da klanjam), pa mi je rekao: "Klanjaj stojeći, a ako ne možeš onda sjedeći. Ako ni tako ne možeš, onda ležeći na boku!"[311]
U svakom slučaju, Allah nikoga ne zadužuje preko njegovih mogućnosti.

NAMAZ U PRIJEVOZNOM SREDSTVU (VOZ, AUTO, AVION I BROD)

Ispravan je namaz u prijevoznom sredstvu, bez pokuđenosti u zavisnosti od mogućnosti klanjača. Od Ibn-Omera, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: 'Upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o namazu na brodu?' Rekao je: 'Klanjaj na njemu stojeći, osim ako se bojiš potopa.' [312]

Od Abdullaha Ibn Ebi-Utbe se prenosi da je rekao: "Putovao sam sa Džabirom Ibn Abdullahom, Ebu-Seidom el-Hudrijem i Ebu-Hurejrom na brodu, pa su klanjali stojeći u džematu. Imamili su im neki od njih a mogli su klanjati na kopnu." [313]

---

[311] Buhari, 1117.
[312] Ed-Darekutni. Hakim po šartovima Buharije i Muslima.
[313] Se'id Ibn Mensur

VRSTE NAMAZA

DŽUMA-NAMAZ

Džuma-namaz je vadžib (stroga obaveza) propisana riječima Uzvišenog:

O vjernici, kada se u petak na namaz pozove, kupoprodaju ostavite i pođite da namaz obavite.” *El-Džumu'a, 9.)*

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Ili će ljudi prestati izostavljati džumu, ili će Allah zapečatiti njihova srca tako da će postati nehajni.”[314]

Pripreme za džumu-namaz:

1. Okupati se, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Okupati se petkom obaveza je svake punoljetne osobe.”[315]

2. Obući čisto odijelo i namirisati se. Od Ebu-Seida prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Kupanje petkom je vadžib svake punoljetne osobe, i da opere zube i da

[314] Muslim, 865.
[315] Buhari, 879 i Muslim, 846.

se namiriše ako ima mirisa." Jedan od ravija hadisa Amr Ibn Sulejm kaže: "Što se tiče kupanja, svjedočim da je vadžib, a što se tiče zuba i mirisa, Allah najbolje zna da li je vadžib ili nije, ali tako stoji u hadisu." [316]

3. Poraniti i otići u džamiju prije početka namaskog vremena. U tom smislu su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ko se okupa u petak onako kao što se uzima gusul, zatim u prvom satu ode u džamiju, imat će nagradu kao da je za kurban zaklao devu.

Ko ode u drugom satu imat će nagradu kao da je za kurban zaklao kravu, a ko ode u trećem satu imat će nagradu kao da je za kurban zaklao rogatog ovna. Ko ode u četvrtom satu, imat će nagradu kao da je za kurban zaklao kokoš, a ko ode u petom satu, imat će nagradu kao da je žrtvovao jaje, a kad imam izađe, meleki prisustvuju slušajući hutbu." [317]

4. Kada se uđe u džamiju klanjati dva rekata tehijjetul-mesdžida. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nijedan čovjek se neće okupati petkom i što bolje može očistiti, a da mu Allah ne oprosti što je između te i slijedeće džume."[318]

Prije džume-namaza ne postiji propisana nafila određena brojem rekata, osim tehijjetul-mesdžida, pa je mustehab da čovjek ispuni to vrijeme od ulaska u mesdžid do početka hutbe namazom, učenjem Kur'ana i zikrom.

Što se tiče nafile poslije džumanskog farza Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je samo dva ili četiri rekata. Od Ibn-Omera,radijallahu anhu, prenosi se da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao poslije džume dok ne bi

---

[316] Buhari, 880.

[317] Buhari, 881 i Muslim, 850.

[318] Buhari, 883.

došao kući, gdje bi klanjao dva rekata."[319] Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik., sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Kada neko od vas klanja džumu, neka iza toga klanja četiri rekata."[320]

Nema proturječnosti između ova dva hadisa. Jedan ukazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio klanjanje u džamiji, a drugi da je klanjao kod kuće dva. Tako ako čovjek klanja u džamiji ovu nafilu, klanjat će četri rekata, dva po dva, a ako klanja kod kuće klanjat će dva rekata.

Što se pak tiče mišljenja koje je rašireno kod našeg naroda da pored džume klanjaju i podne radi toga što sumnjaju u ispravnost džume bez halifinog imenovanja imama. Ovakav način razmišljanja je neosnovan i neispravn sa šerijatskog stanovišta, jer čovjek ne smije obavljati namaz, ukoliko je nesiguran u njegovu ispravnost. Osim toga, petkom nije propisano klanjanje podne-namaza za onoga ko klanja džumu, nego samo za onoga ko ne klanja džumu kao što su žene i putnici. Ovo je još jedna od novotarija protiv kojih se trebamo boriti, podučavajući ljude ispravnim islamskim lahkim propisima, jer čovjek ne samo da nema nagradu klanjajući podne poslije džume s ovakvim uvjerenjem, nego postoji opravdana bojazan da će time grijeh zaraditi.

5. Kada se imam pojavi prekinuti svaki razgovor i nepotrebne radnje kao što je igranje prstima ili poigravanje sa resama na sedžadi i sl., jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako na džumi, dok imam govori, makar i svome najbližem drugu do tebe kažeš: 'Šuti!'- učinio si besmislicu."[321]

[319] Buhari, 937 i Muslim, 882.
[320] Muslim, 881.
[321] Buhari, 934 i Muslim, 851.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također kaže: "Ko za vrijeme džume bude razgrtao kamenčiće učinio je besmislicu"[322]

6. Ako je gužva kada se uđe u džamiju ne gurati se, ne gaziti preko svijeta i ne razdvajati ih u safovima, jer je to mekruh. U tom smislu su i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Sjedi i ne ezijjeti (ne uznemiravaj) druge!"[323] "Ne razdvajaj dvojicu u saffu!"[324] Ove riječi su upućene čovjeku kojeg je vidio da gazi preko ljudi.

7. Uoči petka ili u petak proučiti suru El-Kehf, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko u petak prouči suru El-Kehf od te do slijedeće džume će ga pratiti i obasjavati svjetlo."Ebu-Seid el-Hudrijj, radijallahu anhu, kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na dan džume prouči suru El-Kehf, osvjetlit će ga svjetlo (nur) između dvije džume."[325]

8. Petkom što više učiti dove, jer u tom danu ima čas u kojem će, ako se zadesi da se u njemu Allahu uputi dova, Allah sigurno uslišati dovu i dati ono što se zamoli. Dokaz za to su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Petkom ima jedan čas u kome, ako ga nađe vjernik, Allaha, dželle še'nuhu, neće ni za kakvo dobro zamoliti, a da mu ga Allah neće dati i uslišati dovu."[326]

U vezi sa spomenutim časom po jednom mišljenju se navodi da je to vrijeme od momenta kada se imam popne na minber dok se ne završi namaz, (tj. ne preda selam), a po drugom, poslije ikindije.

---

322 Muslim, 857.
323 Hadis je sahih, Ebu-Davud, 118.
324 Buhari, 911.
325 Nesai i Hakim.
326 Buhari, 935 i Muslim, 852.

O EZANU ZA DŽUMU

Od Saiba Ibn Jezida prenosi se da je rekao: “U vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, ezan se učio onda kada se imam popne na minber i kod uspostavljanja namaza (tj. ikamet). Kada je (na vlast) došao Osman, on je uveo i treći ezan koji je učen na Ez-Zevrau.”[327]

U vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,, Ebu-Bekra i Omera petkom se za džumu-namaz učio samo jedan ezan, i to u džamiji, nakon što se imam popne na minber, i ikamet prije klanjanja džumanskih farzova. Kada je Osman postao halifa, on je uveo još jedan ezan koji je učen izvan džamije u Ez-Zevrau, a prije ranije ustanovljenog ezana.

Buharija smatra da je Ez-Zevra’ mjesto u medinskoj čaršiji nedaleko od Poslanikove džamije.

Ibn-Bettal smatra da je Ez-Zevra’ jedan oveći kamen koji se nalazio na ulazu u Poslanikovu džamiju.

Ibn-Madže bilježi predaju u kojoj stoji da je: Osman uveo i treći ezan koji je učen na jednoj kući (u Medini) koja se zvala Ez-Zevra.

Osman je, ustvari, uveo drugi ezan, koji je učen kao prvi i to izvan džamije. U ovoj predaji je spomenut kao treći zato što je neki ravija hadisa i ikamet zbog njegove sličnosti nazvao ezanom.

Ovo ne znači da je Osman, radijallahu anhu, uveo novotariju u vjeru, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko bude živio poslije mene vidjet će mnoga razilaženja. Držite se moga Sunneta i Sunneta pravednih upućenih halifa (Ebu-Bekra, Omera, Osmana i Alije)...”[328]

Ezan ima svoju osnovu od vremena Resula, sallallahu alejhi ve sellem, a to što je Osman, radijallahu anhu, uveo još

---

[327] Buhari, 912.

[328] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 4607.

jedan ezan da se uči prije nastupanja namaskog vremena imalo je praktičnu korist kako bi ljudi na vrijeme došli u džamiju kada su se više bavili dunjalukom i trgovinom nego njihovi prethodnici.

Ovaj Sunnet bi trebalo danas oživjeti na pravi način, jer su ljudi danas više zauzeti dunjalukom, nego što su bili u vrijeme Osmana, radijallahu anhu.

VITR NAMAZ

Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Neka vaš zadnji namaz u noći bude vitr.”[329]

U predaji od Džabira, radijallahu anhu, stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko se boji da će prespavati neka klanja vitr na početku noći (tj. neposredno poslije jacije-namaza), a ko može ustati na kraju noći da ga klanja, neka to učini. Zaista u to vrijeme meleki prisustvuju namazu, a to je bolje.”[330].

Ebu-Ejjub Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Vitr namaz je obaveza, pa ko želi neka ga klanja pet rekata, ko želi tri, a ko želi neka klanja jedan rekat.” [331]

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: ”Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao više od jedanaest rekata, bilo u ramazanu ili nekom drugom mjesecu. Klanjao bi četiri rekata, a ne pitaj o njihovoj ljepoti i dužini, još jednom četiri pa onda tri rekata, pa sam mu rekla: “Allahov

---

[329] Buhari, 998 i Muslim, 751.

[330] Muslim, 755

[331] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 1422 i Ibn-Madže, 1190.

Poslaniče, hoćeš li spavati prije nego klanjaš vitr?“ On je odgovorio: “Aiša, moje oči spavaju ali moje srce ne spava.“ [332]

Ona, također, prenosi da bi ponekad klanjao jedanaest rekata, predavajući selam na svaka dva rekata i klanjajući na kraju jedan rekat vitra.”[333]

Jedan od pouzdano prenesenih načina klanjanja vitr-namaza jeste da se prvo klanjaju dva rekata, kako je već opisano potom preselami, a zatim klanja još jedan rekat, ovaj se rekat klanja isto kao i početni rekat s tim što se poslije rukua vrati na kijam (stajanje) dignu ruke i prouči dova, poslije koje se ide na sedždu i završi namaz na propisani način.

Ubejj Ibn Ka’b, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao vitr sa tri rekata, učeći na prvom rekatu ”Sebbihisme Rabbikel-E’ala (suretul - E’ala), na drugom rekatu “Kul ja ejjuhel-kafirun” (suretul - Kafirun) a na trećem “Kul huvallahu ehad” (suretul-Ihlas) i kunut prije rukua.”[334]

Et-Tirmizi dodaje da je na trećem rekatu osim “Kul huvallah” učio i “Kul e’uzu bi rabbil-felek” i “Kul e’uzu bi rabbin-nas.”[335] Nakon kunuta i selama bi rekao :”Subhanel-Melikil-Kuddus” (Slavljen je Vladar Sveti), otežući treći put. (Nesai, Ibn-Madže, s tim što se kod njega na trećem rekatu uz suretul-Ihlas dodaje suretul-Felek i suretun-Nas, Ebu Davud)

Ibn-Omer, radijallahu anhuma i Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio kunut-dovu poslije rukua.[336]

Hasan Ibn Ali, radijallahu anhu, prenosi da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio dovi koja se uči na kunutu vitr - namaza:

---

[332] Buhari, 1139 i Muslim, 738.

[333] Muslim, 736.

[334] Hadis je sahih. En-Nesaii, 1699.

[335] Hadis je sahih. 463.

[336] Buhari ; Muslim

«اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، [وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ]، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ».

"ALLAHUMMEHDINĪ FĪMEN HEDEJTE, VE ĀFINĪ FĪMEN ĀFEJTE, VE TEVELLENĪ FĪMEN TEVELLEJTE, VE BARIK LĪ FĪMA E'ATAJTE, VE KINI ŠERRE MA KADAJTE FE INNEKE TAKDĪ VE LA JUKDA ALEJKE, INNEHU LA JEZILLU MEN VĀLEJTE (VE LA JEIZZU MEN ĀDEJTE) TEBĀREKTE RABBENA VE TEALEJTE." (Allahu, uputi me među one koje si već uputio. Oprosti mi s onima kojima si već oprostio. Preuzmi pažnju nada mnom s onima nad kojima si je već preuzeo. Sačuvaj me od zla odluka koje si već donio, jer Ti propisuješ stvari, a ne obratno. Ne uzdiže se onaj koga si Ti već odbacio. Blagoslovljen si, Gospodaru naš i Uzvišen.)[337]

Sunnet je da se kunut dova uči iza ruku´a zbog sahih hadisa koji su preneseni o tome.[338]

Hadisi u kojima se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio kunut dovu kada bi digao glavu sa ruku´a na posljednjem rekatu i rekao Semiallahu limen hamideh rabbena ve lekel hamd, su mnogobrojni.[339]

---

337 Hadis je sahih. En-Nesai, 1745; Ebu-Davud, 1425 i Ibn-Madže, 1178.

338 Fetve Stalne komisije, 7/48.

339 Rivajeti o kunutu na farz namazima: Buhari, 5/35,171, 1/193, 8/155 (br. h. 804, 1006, 2932, 3386, 4560, 4598, 6200, 6393, 6940); Muslim, 1/467.-468. (br. h. 675 i476); Ahmed 2/255, 337, 470; Ebu-Davud, 2/141.-142. (br. h. 1440, 1442); Nesai, 2/201.-202. (br. h. 1073, 1074, 1075); Et-Tirmizi, 5/227.-228. (br. h. 3004, 3005) ; Bejheki 2/198.

TRAVIH-NAMAZ

Teravija je Sunnet za muškarce i žene. Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko klanja uz ramazan (teravih- namaz), vjerujući i nadajući se (nagradi), bit će mu oprošteni (mali) grijesi koje je počinio.”[340]

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: ”Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je teraviju u džamiji, a za njim je klanjalo mnogo svijeta. Potom je klanjao i druge noći, pa se broj klanjača povećao. Treće noći su se okupili, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne izađe među njih. Ujutro im je rekao: ‚Vidio sam da ste se okupili i ništa drugo me nije spriječilo da vam se pridružim osim bojazni da vam se teravija ne propiše kao farz'. ”[341]

Od Aiše, radijallahu anha, također se prenosi, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u ramazanu, niti u nekom drugom mjesecu klanjao više od jedanaest rekata.[342]

Međutim, pouzdano se zna da su ashabi u vrijeme hilafeta Omera, Osmana i Alije klanjali dvadeset rekata teravije, što je mišljenje većine pravnika hanefijske, hanbelijske i šafijske škole.
Od nekih islamskih učenjaka prenosi se da je Sunnet klanjati teraviju i vitre jedanaest rekata, a ostatak do dvadeset rekata je mustehab To je mišljenje i hanefijskog pravnika imama Kemala Ibnul-Humama, koji to obrazlaže na ovaj način: ”Dokazi presuđuju da je Sunnet u dvadeset rekata ono što je bilo u praksi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ostatak je mustehab (lijepo). U Buharijinom i Muslimovom "Sahihu" zabilježeno je da je to jedanaest rekata s vitrama. Prema tome, Sunnet je po usulu

[340] Buhari, 37 i Muslim, 759.
[341] Buhari, 2012 i Muslim, 761.
[342] Muslim, 738.

naših (hanefijskih) šejhova osam rekata, a ostatak (od 12 rekata) je mustehab"[343]

Osnova je, da je Sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mustehab činiti, dok su u ovom slučaju ostali rekati također mustehab po Sunnetu Hulefair-rašidina koje nam je naredio Resul, sallallahu alejhi ve sellem, da slijedimo.

Noćni namaz teravije u ramazanu dozvoljeno je klanjati u džematu. Kod većine islamskih pravnika vrednije ga je klanjati u džematu.

Nije posebno određeno šta će se učiti na teraviji. Međutim, prenosi se da su ashabi dugo učili na teraviji, oslanjajući se na štapove zbog dugog kijama u namazu. Nisu izlazili iz džamije do pred zoru, kada bi požurili s pripremanjem sehura da ne prođe vakat. Učili bi suretul-Bekare na osam prvih rekata (to je 48 prvih stranica iz Kur'ana), a ako bi se to učilo na dvadeset rekata, brojali bi to kao olakšicu. Muslim prenose od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao deset rekata predajući selam na svaka dva i završavajući s jednim rekatom vitr-namaza.[344]

BAJRAM-NAMAZI

Ramazanski bajram i Kurban-bajram su kao vadžib pritvrđeni sunneti. Uzvišeni Allah ih je zapovijedio riječima**:**

"Mi smo ti, uistinu, mnogo dobra dali, zato se Gospodaru svome klanjaj i kurban kolji!" *(El-Kevser,1-2.)*

---

[343] „Ramazanski Post" Muharem Štulanović str.12

[344] Muslim, 736.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne samo da ih je redovno klanjao, nego je i drugima naređivao da ih klanjaju, pozivajući na njih čak žene i djecu, tim prije što su to dva obreda Islama i manifestacije kroz koje se pokazuju iman, bogobojaznost i snaga muslimana.

Kako se klanja bajram-namaz?

Bajram namaz se klanja tako što će svijet, učeći tekbire, rano ujutro izaći na musallu (otvoreni prostor), gdje će, kada sunce odskoči za nekoliko metara, izaći imam i bez ezana i ikameta klanjati dva rekata bajram-namaza.

Od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr i Omer bajram-namaze su klanjali prije hutbe, a potom bi održali hutbu."[345]

Od Džabira Ibn Semure, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao:

"Sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, više puta sam bajrame klanjao bez ezana i bez ikameta."[346]

Na prvom rekatu imam će zajedno sa početnim donijeti ukupno sedam tekbira koje će za njim džemat ponavljati. Na drugom rekatu će zajedno sa tekbirom za kijam donijeti ukupno pet tekbira.

Prenosi Amr Ibn Avf el-Muzeni da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u oba bajrama izgovarao sedam tekbira prije učenja na prvom, i pet tekbira prije učenja na drugom rekatu.[347]

---

[345] Buhari, 963 i Muslim, 888.

[346] Buhari, 960 i Ebu-Davud, 1147.

[347] Hadis je Hadis je hasen. Ebu-Davud, 1151.

Od Nu'mana Ibn Beširа, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: “Vjerovjesnik,sallallahu alejhi ve sellem, je na bajramima i džumi učio Sebbihisme rabbikel-ea'la i Hel-etake hadisul-gašije. Nekada bi se (bajram i džuma) zadesili u jednom danu i on bi ih na njima učio.“[348]

NAMAZ PRILIKOM POMRAČENJA SUNCA I MJESECA

Namaz koji se klanja pri pomračenju Sunca i Mjeseca je pritvrđeni sunnet kako za muškarce, tako i za žene. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio ga je riječima: ”Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka koji se ne pomračuju ni radi čije smrti, niti rođenja. Kada vidite da se pomrače, klanjajte!”[349]

Namaz pri pomračenju Sunca i Mjeseca klanjat će se tako što će se svijet bez ezana i ikameta sastati u džamiji. Kada se svijet sabere i pomračenje Sunca počne, imam će sa prisutnima klanjati dva rekata, pri čemu će za svaki rekat obaviti po dva kijama na kojima uči Kur'an i dva ruku'a, učeći duže i zadržavajući se na ruku'u i sedždi duže nego obično.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: ”U doba Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca, pa je Vjerovjesnik ustao i sa svijetom klanjao namaz. Učenje Kur'ana je odužio, pa se sageo na ruku'u i oduljio ga, podigao glavu i Kur'an opet dugo učio, ali kraće od učenja na prvom stajanju. Zatim se opet sageo na ruku'u i ostao dugo na ruku'u, ali nešto kraće od prvog ruku'a, ispravio glavu, učinio dvije sedžde, ustao na noge i na drugom rekatu učio isto. [350]

---

[348] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 533 i Ibn-Madže, 1119.
[349] Buhari, 1041 i Muslim, 901.
[350] Buhari, 1044 i Muslim, 901.

Na kraju (namaza) ustao je na noge i rekao: “Do pomračenja Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog nečije smrti, niti nečijeg života, nego su to dva očita Allahova znaka koje pokazuje svojim robovima, pa kada to vidite, tražite utočište u namazu.“[351]

DUHA NAMAZ

Vrijeme ovog namaza počinje kad sunce odskoči za jedno koplje tj, petnaest minuta nakon izlaska sunca i traje do zevala, tj. kada sunce bude na pola neba prije podne namaza što traje nekih sedam minuta, a najbolje je kada se sunce još više od jednog koplja podigne i ugrije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ”Namaz pobožnih je kada ugrije sunce izjutra.”[352]

Duha-namaz se sastoji od najmanje dva, a najviše osam rekata.

Ebu-Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Svako jutro na svaki vaš zglob se daje sadaka, svaki tesbih je sadaka, svako (izgovoreno) “elhamdulillah“ je sadaka, svako (izgovoreno) “la ilahe illallah“ je sadaka, svaki (izgovoren) tekbir je sadaka, naređivanje dobra je sadaka, odvraćanje od pokuđenog je sadaka, a sve to zamjenjuje dva rekata duha-namaza.”[353]

Kome prođe vitr-namaz pa ga ne klanja po noći, onda će klanjati jedan rekat duha-namaza više nego što klanja vitr-namaz.

[351] Buhari, 1047 i Muslim, 901.
[352] Muslim, 748.
[353] Muslim, 720.

ISTIHARA-NAMAZ

Ko ima namjeru učiniti neku dozvoljenu radnju, a dvoumi se da li je to za njega dobro ili nije, Sunnet mu je da klanja dva rekata mimo farza, u bilo koje doba noći ili dana i na njima uči šta hoće nakon El-Fatihe. Poslije toga se obrati Allahu dovom u kojoj će Ga moliti da mu ukaže na ono što je bolje.

Prenosi se da je Džabir, radijallahu anhu, rekao: ”Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je istihari u svim poslovima, kao što nas je podučavao kakvoj suri iz Kur’ana. Govorio je: ‚Kad neko od vas hoće nešto uraditi neka klanja dva rekata mimo farza, a zatim neka zamoli:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ، وَلاَ أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ ـ وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ ـ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي ـ أَوْ قَالَ: عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ ـ فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي ـ أَوْ قَالَ: عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ ـ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ.

”ALLAHUMME, INNI ESTEHIRUKE BI’ILMIKE VE ESTAKDIRUKE BIKUDRETIKE, VE ES’ELUKE MIN FADLIKEL-‘AZIMI, FE INNEKE TAKDIRU VE LA AKDIRU, VE TA’LEMU VE LA EA’LEMU, VE ENTE ‘ALLAMUL-GUJUB! ALLAHUMME, IN KUNTE TA’LEMU ENNE HAZEL-EMRE (SPOMENUTI DJELO) HAJRUN LI FI DINI, VE ME’AŠI VE ‘AKIBETI EMRI FA KDURHU LI VE JESSIRHU LI SUMME BARIK LI FIHI, VE IN KUNTE TA’LEMU ENNE HAZEL-EMRE (SPOMENUTI GA) ŠERRUN LI FI DINI VE ME’AŠI, VE ‘AKIBETI EMRI, FASRIFHU ‘ANNI, VASRIFNI ‘ANHU, VA-KDUR LIJEL-HAJRE HAJSU KANE, SUMME RADDINI BIHI !

(Allahu , tražim izbor znanjem Tvojim i tražim pomoć, pomoću Tvojom i tražim da me obaspeš velikom dobrotom Tvojom, jer Ti si sve kadar, a ja nisam. Ti znaš, a ja ne znam i Ti sve tajne dobro znaš. Allahu, ako je prema Tvom znanju ovo pitanje (spomenuti ga) za mene, u pogledu moje vjere, moga života i moga svršetka dobro, ti mi ga odredi, olakšaj i učini sretnim i blagoslovnim, a ako je prema Tvom znanju pitanje (spomenuti ga) za mene loše u pogledu moje vjere, moga života i moga svršetka, onda ga od mene otkloni, odvrati me od njega i odredi za mene dobro gdje god to bilo i zadovolji me s tim!)"[354]

Svoju potrebu (želju) treba spomenuti kod riječi enne hazel-emre/da je ovo pitanje ...

Istihara se klanja samo u pogledu stvari koje su dozvoljene (mubah), a ni u kom slučaju u vezi s onim što je naređeno ili zabranjeno, jer musliman ne može praviti izbor kad su u pitanju stvari koje su mu naređene ili zabranjene.

Nije uslov da se nakon klanjanog istihara-namaza mora nešto vidjeti u snu, već ponekad čovjek ako ništa ne sanja osjeti u sebi želju i volju za nečim ili odbojnost prema tome.

DŽENAZA-NAMAZ

Kada musliman umre, farz-kifaje je klanjati mu dženazu, isto kao i okupati ga, umotati u ćefine i ukopati ga. Ako to uradi jedna grupa muslimana, sa ostalih je spala obaveza. Sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženazu umrlim muslimanima.

Dženaza-namaz se klanja tako što će se prvo zanijjetiti srcem, a ne riječima (za jednu ili više osoba) i dižući ruke

[354] Buhari, 6382 i Et-Tirmizi, 480.

izgovoriti tekbir (Allahu ekber). Poslije tekbira proučiti El-Fatihu, zatim donijeti drugi tekbir dižući ruke, nakon kojeg će se donijeti salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا
بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

“ALLAHUMME SALLI ‘ALA MUHAMMED.
VE ‘ALA ALI MUHAMMED. KEMA SALLEJTE ‘ALA IBRAHIM.
VE ‘ALA ALI IBRAHIM INNEKE HAMIDUMMEDŽID.
ALLAHUMME BARIK ‘ALA MUHAMMED. VE ‘ALA ALI MUHAMMED. KEMA BAREKTE ‘ALA IBRAHIM. VE ‘ALA ALI IBRAHIM, INNEKE HAMIDUMMEDŽID.”[355]

Potom izgovoriti treći tekbir dižući ruke, nakog kojeg će se proučiti dova za umrlog, a zatim donijeti četvrti tekbir. Poslije četvrtog tekbira ako hoće proučit će dovu ili će odmah predati selam samo na jednu stranu i to desnu.

Što se tiče dova koje se uče, prenosi se u hadisu od Ebu-Abdur-Rahmana Avf Ibn Malika, radijallahu anhu, koji kaže: ”Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je klanjao dženazu, pa sam od dove koju je proučio zapamtio slijedeće riječi:

---

[355] Buhari, 3370 i Muslim, 406.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ والثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَاراً خَيْراً مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلاً خَيْراً مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجاً خَيْراً مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ.

(ALLAHUMMEGFIR LEHU VERHAMHU VE `AFIHI VA`FU ANHU, VE EKRIM NUZULEHU VE VESI` MUDHALEHU VAGSILHU BIL MAI VES-SELDŽI VEL-BERED VE NEKKIHI MINEL - HATAJA KEMA NEKKAJTES-SEVBEL EBJEDA MINED-DENES, VE EBDILHU DAREN HAJREN MIN DARIHI VE EHLEN HAJREN MIN EHLIHI VE ZEVDŽEN HAJREN MIN ZEVDŽIHI VE EDHILHUL- DŽENNETE VE EI`ZHU MIN AZABIL-KABRI VE AZABIN-NARI.) 'Gospodaru naš, oprosti mu, smiluj mu se, sačuvaj ga (kazne) i grijehe mu izbirši! Podari mu lijepo mjesto u Džennetu i kabur mu učini prostranim! Očisti ga vodom, snijegom i ledom. Obaspi ga Svojom neizmjernom milošću i učini ga od grijeha čistim kao što očistiš bijelu odjeću od prljavštine. Oprosti mu sve grijehe! Zamijeni mu kuću boljom od njegove kuće, obitelj boljom od njegove porodice, ženu boljom od njegove! Uvedi ga u Džennet i sačuvaj ga od kaburskog azaba i (džehenemske) vatre!'

Ravija kaže: "Poželio sam (zbog ove dove) da sam ja taj mejjit!"[356]

[356] Muslim, 963.

NAMAZ U STRAHU

Namaz u strahu (salatul-havf) propisan je kao namaz u toku borbe, a način njegova obavljanja spomenut je u Kur'anu:

"Kada ti budeš među njima i budeš zajedno namaz obavljao, neka jedni s tobom namaz obavljaju i neka svoje oružje uzmu; i dok budete obavljali namaz neka drugi budu iza vas, a onda neka dođu oni koji još nisu obavili namaz pa neka i oni obave namaz sa tobom, ali neka drže oružje svoje i neka budu oprezni..." *(En-Nisa', 102.)*

Od Ibn-Omera se prenosi: "Bio sam sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu prema Nedždu, pa smo se susreli sa neprijateljom, te smo zauzeli položaje prema njima.

Zatim je ustao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da klanjamo, te je ustala jedna grupa i klanjala s njim, a druga je bila okrenuta prema neprijatelju.

S prvom je klanjao jedan rekat (a drugi rekat su klanjali sami), a potom su se povukli na mjesto onih koji nisu klanjali, a ovi su došli na mjesto njih i klanjali sa njim jedan rekat. Zatim je on, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, a oni su ustali i svako za sebe klanjao još jedan rekat."[357]

Ako se neprijatelj ne nalazi u pravcu Kible, jedna skupina će klanjati s imamom, jedan ili dva rekata zavisno od toga da li je namaz dvorekatni ili četverorekatni, a potom će ga napustiti i sami upotpuniti namaz. Nakon što oni završe i stanu nasuprot neprijatelja, doći će druga skupina, a imam koji ih je čekao na namazu, klanjat će s njima ono što mu je ostalo od namaza, te će oni, nakon njegovog selama, upotpuniti svoj namaz.

Ako se neprijatelj nalazi u pravcu Ka'be, svi će klanjati zajedno, ali će na sedždu za imamom ići samo prva skupina, dok

---

[357] Buhari, 942.

će druga pratiti neprijatelja. Kad se oni vrate sa sedžde, tek tada će druga skupina ići na sedždu, i tako cijeli namaz.
Ima još nekih oblika namaza u strahu.

Kada se strah još više pojača i bojni redovi se poremete, svako će klanjati onako kako može: idući, jašući okrenut u pravcu Ka'be ili ne, spuštajući se na ruku i sedždu koliko mogne. Ruknovi koje ne mogne obaviti spadaju s njega.

KIJAMUL-LEJL (NOĆNI NAMAZ)

Noćni namaz je veoma poželjan s obzirom da Allah, dželle še'nuhu, pohvaljuje one koji obavljaju noćni namaz i ubraja ih u Svoje odabrane robove, te kaže:

”I oni koji provode noći, pred Gospodarom svojim sedždu čineći i stojeći. *(El-Furkan, 64.)*

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: ”Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je noću toliko da bi mu čak stopala naticala, pa sam mu rekla: “Zašto to radiš, o Allahov Poslaniče, kad ti je oprošteno ono što si počinio i što ćeš počiniti?“ On mi je odgovorio: “Zar da ne budem zahvalan rob?“ [358]

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Najbolji post poslije ramazana je u Allahovom mjesecu muharremu, a najbolji namaz nakon farzova je noćni namaz (kijamul-lejl).”[359]
Noćni namaz nema precizirani broj rekata.

---

[358] Buhari, 1130 i Muslim, 2819.
[359] Muslim, 1163 i Et Tirmzi, 740.

Najbolje je slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji u ramazanu ni izvan njega nije klanjao više od jedanaest rekata, kao što prenosi Aiša, radijallahu anha.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također podsticao na noćni namaz. Od Abullaha Ibn Selama, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao :"O ljudi, nazivajte selam, dijelite hranu, i klanjajte noću dok svijet spava, ući ćete u Džennet u miru."[360]

Prve generacije običavale su klanjati sa dugim rekatima, pa su tako na jednom rekatu učili i do dvjesto ajeta.Noćni dobrovoljni namaz se može klanjati pojedinačno i u džematu.

TESBIH - NAMAZ

Prenose Ebu Davud, ibni Madže i ibni Huzejme rivajet o ovome namazu koji se sastoji od četri rekata sa posebnim zikrovima na kijamu, ruku'u, sedždama i između njih, za koji se obećava oprost svih grijeha. U njemu se preporučuje njegovo klanjanje svaki dan ili jednom u mjesecu ili jednom u godini ili jednom u životu.

Kaže hafiz Abdul-Azim ibni Abdil-Kavijj El-Munziri u svojoj knjizi "Et-Tergibu vet-Terhib" (poticaji i upozorenja) koja je prevedena i na naš jezik, na str.114. «Ako je ispravan haber (vijest), u srcu ostaje nešto u pogledu ovog lanca prenosilaca.» Čudno je kako je ova rečenica izostavljena u prijevodu, kada ona ukazuje na sumnju samog autora ovog djela u ispravnost ovog predanja. Dalje nastavlja autor i kaže: »Prenosi ga Ibrahim ibnul Hakem od svog oca od Ikrime kao mursel (daif) i ne spominje ibn Abbasa.

---

[360] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 2485 i Ibn-Madže, 1334.

Kaže Hafiz Ibni Hadžer: “Prenosi se ovaj hadis mnogim putevima, a i od jedne skupine ashaba, a najbolji je ovaj Ikrimin (daif) hadis“. I kaže: “A istina je da su svi putevi kojima je prenesen slabi, a hadis Ibni Abbasa je blizak uslovima hasena (dobrog), ali je nastran zbog jačine (ferdijjeta) osamljenosti u njemu i nepostojanja nekoga da ga prati (mutabia), niti da mu svjedoči (šahid) sa prihvatljive strane i suprostavljanja njegovog načina obavljanja obliku ostalih namaza. Iako je Musa ibni Abdul Aziz, prenosilac hadisa, iskren (sadik), dobar(salih) neprihvatljiva je od njega ova osamljenost. Daifom ga smatra Ibnu Tejmije i El-Mizzi, a Ez-Zehebi je zastao kod njega, kako prenosi Ibni Abdul Hadi od njih u svom «Ahkjamu» (Es-Sujuti, El-Lealiul Masnuah fil Ehadisil Mevduah, 2/37)

Kaže Ebu Bekr ibni Ebi Davud: “Čuo sam svog oca (Ebu Davuda) da kazuje: -Nema o tesbih namazu sahih hadis do ovoga.“ A Muslim ibni El-Hadždžadž kaže: “Ne prenosi se o ovom hadisu bolji lanac prenosilaca od ovog.“ Što znači da je ovo najbolji postojeći rivajet, a on je slab. Kaže imam Ahmed: »Nije sahih (nije ispravnog lanca prenosilaca) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. “Kaže Šejhul Islam Ibni Tejmijje: “Taj hadis je laž na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nije ga niko od imama ubrajao u pohvaljene radnje.“

Poznati islamski učenjak šejh Muhammed ibni Salih El-Usejmin kaže: “Ko razmisli o njemu nači će nastranost čak i u pogledu šerijata, pošto je ibadet ili koristan srcu i nužan je ispravnosti srca pa je propisan u svakom vremenu i svakom mjestu, ili nije koristan pa nije ni propisan, a spomenuto u hadisu o njemu da se klanja svaki dan ili svake sedmice ili svakog mjeseca ili jednom u životu, ne postoji u Šerijatu nešto slično ovome, što ukazuje na njegovu nastranost u lancu prenosilaca i tekstu i u pravu je onaj koji kaže, kao što je rekao Šejhul Islam, da je laž. (El-Usejmin, El-Hilafu bejnel Ulemai, 24/25)

Pored rečenog, nemoguče je da nešto tako važno ne bude općepoznato i prihvaćeno među ashabima, kada znamo njihovu privrženost Islamu i njegovim propisima.
Nije ispravno raditi po ovakvom slabom predanju, jer je ono u vezi s propisom vjere koji se može uzeti samo iz prihvatljivih rivajeta.
Allah, subhanehu ve teala, najbolje zna.

M E S DŽ I D

ADABI MESDŽIDA

Od onoga čim je Uzvišeni Allah počastio ovaj ummet je i to što mu je zemlja čistom i mesdžidom (tj. da na njoj može klanjati) učinjena.

Dakle, musliman će obaviti namaz gdje god se našao, osim na mjestima gdje je zabranjeno klanjati.

Ebu Zer radijallahu anhu, kaže: ”Pitao sam: O Allahov Poslaniče! Koji je prvi mesdžid na Zemlji? Odgovorio je: “Mesdžidul-haram“. (Ka'ba u Mekki). Pitao sam: “Koji poslije?“ Odgovorio je: “Mesdžidul-aksa (u Kudusu)“. Pitao sam: 'Koliko je vremena između njih prošlo?' Odgovorio je: “Četrdeset godina“. Zatim je rekao: “Gdje god te namaz zadesi klanjaj, tu ti je mesdžid. U drugoj predaji: “Sva je ona (tj. zemlja) mesdžid.“[361]

U hadisu od Osmana, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko radi Allaha mesdžid izgradi, želeći time Allahovo zadovoljstvo, Allah će mu napraviti kuću u Džennetu.”[362]

---

[361] Buhari, 335 i Muslim, 521.
[362] Buhari, 450 i Muslim, 533.

VRIJEDNOSTI ODLASKA I BORAVKA U MESDŽIDU

Uzvišeni Allah kaže:

"Allahove mesdžide održavaju oni koji vjeruju u Allaha i Sudnji dan." *(Et-Tevbe, 19.)*

Prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ode u mesdžid i vrati se, za svaki odlazak i povratak, Allah mu pripremi mjesto u Džennetu."[363]

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, se također prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od vas je neprestano u namazu dok god ga namaz zadržava. Ne sprječava ga da se vrati svojoj porodici ništa drugo do namaz. "[364]

Prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki donose salavat na jednog od vas dok god je u mesdžidu na mjestu gdje je klanjao sve dok ne izgubi abdest ili dok ne ustane, (govoreći) : 'Allahu, oprosti mu', 'Allahu smiluj mu se.' "[365]

TEHIJJETUL-MESDŽID

Tehijjetul-mesdžid je namaz pozdrava (poštovanja) mesdžidu. Prenosi Ebu-Katade da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas dođe u mesdžid neka klanja dva rekata prije nego što sjedne."[366]

---

[363] Buhari, 622 i Muslim, 669.
[364] Buhari; Muslim; Ebu-Davud, 470.
[365] Buhari; Muslim; Ebu-Davud, 469.
[366] Buhari, 444 i Muslim, 714

Ovaj namaz se klanja prilikom svakog ulaska u bilo koji mesdžid prije nego se sjedne. Nije ograničen samo na prvu posjetu u životu dotičnom mesdžidu, kako to neki misle. Isto tako nema smetnje da se klanja tehijjetul mesdžid iza ikindije jer je to namaz sa povodom.

NAJVREDNIJI MESDŽIDI

Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Namaz u Mesdžidul-Haramu (Ka'bi u Mekki) ima nagradu sto hiljada namaza, a namaz u mome Mesdždidu (u Medini) ravan je hiljadu namaza, a u Mesdžidul-aksau (u Kudusu) kao pet stotina namaza.” (Bejheki)

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Namaz u mome Mesdžidu je bolji od hiljadu namaza u nekom drugom mesdžidu, osim Mesdžidul-Haramu. Namaz u Mesdžidul-Haramu je bolji od sto hiljada namaza u nekom drugom Mesdžidu ”[367]

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ne priprema se jahalica, (ne priprema za put), osim radi tri mesdžida: Mesdžidul-haram, ovaj moj Mesdžid i Mesdžidul-Aksa.”[368]

To znači da se ne ide na put da bi se mahsus posjetile neke džamije osim ove tri, jer su sve ostale na istom stepenu.

Određivanje neke džamije da se naročito posjeti znači smatrati je boljom i vrednijom od drugih za što nema dokaza u Allahovoj, dželle še’nuhu, vjeri i to predstavlja uvođenje novotarija. Osnova u svim vjerskim poslovima je da moraju imati dozvolu da se rade.

---

[367] Hadis je sahih. Ibn-Madže, 1406.
[368] Buhari, 1189 i Muslim, 1397.

Ovim mesdžidima se dodaje Mesdžidu Kuba', jer ga je naročito posjećivao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i preporučio da se posjećuje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Namaz obavljen u džamiji Kubi vrijedi kao umra."[369]

Ibn Omer, radijallahu anhu, je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je svake subote pješke ili na jahalici dolazio u džamiju Kuba."[370]

Ovdje treba izvesti jasan zaključak, a to je da kada nije dozvoljeno posebno obilaziti druge džamije mimo spomenutih, kako bi bilo dozvoljeno posebno i mahsus obilaziti, i to u naročito određeno vrijeme, druga mjesta koja ljudi veličaju i uzdižu i na taj način ih uspostavljaju kao svetkovine i praznike.

To je pokuđena stvar i novotarija u vjeri, te u njoj nije dozvoljeno učestvovati. Primjer za to je godišnji odlazak na Ajvatovicu, u Kariće, Lastavicu, Živčiće, Konju i sl.

UKRAŠAVANJE MESDŽIDA

Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi ne počnu nadmetati mesdžidima."[371]

Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije mi naređeno uzdizanje (visoko podizanje) mesdžida."[372]

---

[369] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 324 i Ibn-Madže, 1411.
[370] Buhari, 1191 i Muslim, 1399.
[371] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 449.
[372] Hadis je sahih.Ebu-Davud, 448.

Ebu-Davud dodaje da je Ibn Abbas rekao: "Sigurno je, i nema nikakve sumnje da ćete ukrašavati mesdžide kao što ukrašavaju židovi i kršćani svoje bogomolje."[373]

Ibn Huzejme, radijallahu anhu, prenosi da je Omer, radijallahu anhu, naredio gradnju mesdžida, govoreći: "Zaštiti ljude od kiše, a čuvaj se da ga farbaš (bojiš) u crveno ili žuto pa da ih tako dovedeš u iskušenje."

ODRŽAVANJE MESDŽIDA

Mesdžidi su kuće ibadeta i zato se moraju čuvati od nečistoća i neugodnih mirisa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Zaista ovim mesdžidima ne dolikuje mokrenje i nečistoća. Oni su da bi se u njima Allahu zikr činio i za učenje Kur'ana."[374]

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je jedne prilike držao hutbu vidio ispljuvak na zidu mesdžida prema kibli, pa se naljutio. Zatim je to obrisao i zatražio da mu donesu šafrana (miris), te njime to premazao i rekao: "Allah je ispred vas dok klanjate, pa nemojte pljuvati ispred sebe."[375]

Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude jeo bijeli ili crveni luk, prasu, neka se ne približava našem Mesdžidu. Zaista meleka uznemirava ono što uznemirava čovjeka."[376]

---

373 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 448.
374 Buhari, 219 i Muslim, 285.
375 Muslim, 548 i Ebu-Davud, 479.
376 Buhari, 854 i Muslim, 564.

UKOPAVANJE UMRLIH U DŽAMIJSKE HAREME

Jedan od običaja koji se udomačio u našim krajevima u prošlosti, a čiji tragovi su i danas prisutni jeste ukopavanje umrlih u haremima džamija i mesdžida, tj. u njihovom dvorištu i oko njih. To je u suprotnosti sa šerijatskim propisima i samim tim je neispravno. Mjesta za klanjanje moraju biti odvojena od mezarja i kaburova. Dokazi o zabrani klanjanja na takvim mjestima spomenuti su u podnaslovu o mjestima na kojima nije dozvoljeno klanjati.[377] Izgleda da su oni koji su to radili imali namjeru odati posebnu počast pojedinim ljudima time što su ih ukopavali uz džamije, a samim tim i da bi ih se živi više sjećali i nešto im proučili. Kako Islam nije po nahođenju ljudi, niti namjera opravdava neispravan postupak, jasno je da su time pogriješili i učinili šerijatski nedozvoljeno djelo. Isti je slučaj sa gradnjom i podizanjem turbeta. Stvar je još gora kada su neki ljudi prinuđeni u posebnim prilikama, zbog tjeskobe prostora, da klanjaju u džamijskom haremu prema i na kaburovima. U najmanju ruku kaburovi bi se morali odvojiti od džamije i mesdžida zidom kako bi predstavljali zasebnu cjelinu. Tako se ne bi direktno vidjeli iz džamije ili iz harema, a oni koji su u pravcu kible nužno je da se izmjeste na druga mjesta. Postupak koji je najispravniji i ne ostavlja bilo kakve sumnje jeste da se svi kaburovi oko džamija i mesdžida izmjeste na mezarje. Za to nema šerijatske smetnje kada se za tim ukaže potreba kao što je ova.

[377] vidi str.129.

POKUĐENOST TRAŽENJA IZGUBLJENOG, KUPOPRODAJE I RECITIRANJE STIHOVA U DŽAMIJI

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Ko čuje čovjeka kako traži ono što je izgubio u mesdžidu neka kaže: “Allah ti to ne vratio, jer, zaista, mesdžidi nisu za to izgrađeni.”[378].

Hadis ukazuje na zabranu korištenja mesdžida za oglašavanje takvih svari, iako ne mora biti da je to izgubio u mesdžidu, već može biti na bilo kojem mjestu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio recitiranje stihova u mesdžidu. Zabranio je kupoprodaju i zabranio je halke (da ljudi sjede u halci radi učenja ili dersa) prije džume.[379]

PODIZANJE GLASA U MESDŽIDU

Zabranjuje se podizanje glasa u mesdžidu, tako što to može uznemiriti klanjača, makar se radilo i o učenju Kur'ana. Iz ovoga se izuzima predavanje i hutba.

Od Ibn-Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao ljudima dok su oni klanjali, a svoje glasove su bili podigli učeći Kur'an, pa je rekao: ”Zaista klanjač doziva (moli) svoga Gospodara, pa neka gleda čime doziva i ne podižite glasove jedni nad drugima učeći Kur'an.”

Od Ebu-Seid el-Hudrija prenosi, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u itikafu u mesdžidu, zatim je čuo da neki povisuju svoj glas učeći Kur'an, pa je otkrio zastor i rekao: ”Zar svaki od vas ne moli svoga Gospodara? Ne uznemiravajte jedni

[378] Muslim, 568.
[379] Hadis je hasen. Et-Tirmizi, 322.

druge i neka niko od vas ne podiže glas iznad drugog učeći Kur'an."[380]

GOVOR U MESDŽIDU

Kaže En-Nevevi: "Dozvoljen je govor u Mesdžidu govorom koji je mubah o onome što je u vezi s dunjalukom, a i o drugim stvarima u granicama dozvoljenog. Pa čak ako dođe i do smijeha.

U hadisu koji prenosi Džabir Ibn Semure, radijallahu anhu, kaže se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ustao sa mjesta na kojem je klanjao sabah sve dok sunce ne bi izašlo, a kada bi izašlo ustao bi." Nastavlja Džabir, pa kaže: 'Govorili bismo o džahilijjetu i smijali bismo se.'"[381]

PREPLITANJE PRSTIJU

Pokuđeno je preplitanje prstiju prilikom izlaska u mesdžid i u mesdžidu prilikom čekanja namaza, a nije pokuđeno mimo ovoga.

Od Ka`ba se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao :"Kada neko od vas uzme lijepo abdest, zatim izađe, namjeravajući da ode u mesdžid, neka ne prepliće prstima, jer je on u namazu."[382]

---

[380] Ebu-Davud; Nesai.
[381] Muslim, 670.
[382] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 562 i Et-Tirmizi, 386

OBAVEZA KLANJANJA FARZ NAMAZA U DŽEMATU PUNOLJETNIM MUŠKARCIMA

Kaže Allah, dželle še'nuhu,*:*

"Namaz obavljajte i zekat dajite i zajedno sa onima koji klanjaju i vi klanjajte." *(El-Bekare, 43.)*

Ovaj ajet govori o obavezi klanjanja namaza u džematu i učestvovanju zajedno s onima koji ga klanjaju u obavljanju istog. Da se hoće ovim ajetom ukazati samo na obavljanje namaza, ne bi stajalo naglašeno i jasno na kraju ajeta ***"Obavljajte ga zajedno sa onim koji ga obavljaju."***

O samoj naredbi namaza u džematu govori se na početku 102. ajeta sure En-Nisa':

"Kada ti budeš među njima i kad odlučiš da zajedno s njima klanjaš, neka jedni s tobom namaz obavljaju i neka svoje oružje uzmu; i dok budete na sedždi, neka drugi budu iza vas, a onda neka dođu oni koji još nisu obavili namaz pa neka i oni klanjaju s tobom, ali neka budu oprezni i neka drže oružje svoje."

Po logici stvari, ako bi ikome bilo odobreno izostavljanje zajedničkog namaza, zbog vjerovatnoće da se na njih okomi neprijatelj, prvi bi na to polagali pravo oni u redovima okrenutim neprijatelju. Ali pošto ni njima nema te olakšice, više je nego jasno da je obavljanje namaza u džematu jedna od bitnih dužnosti i da nema dozvole da se od toga izostane.

Neki slijepac je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći dozvolu za nedolaženje u džemat. Rekao je da mu je kuća daleko i da nema vodiča, a na putu ima divljih zvijeri, te je spomenuo još opravdanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve

sellem, ga je upitao: ”Čuješ li ezan?” On odgovori: ”Da” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ”Odazovi se!” U drugoj predaji stoji: ”Ne nalazim za tebe opravdanje.”[383]

Osman Ibn Affan, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko klanja jaciju-namaz u džematu, kao da je proveo pola noći u dobrovoljnom namazu. Ko klanja sabah u džematu, kao da je čitavu noć klanjao.”[384]

Ebu-Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Najteži namazi za munafike su jacija i sabah-namaz. Da znaju kakva se vrijednost krije u njima, dolazili bi na njih makar puzeći. Htio sam jednom (narediti da se klanja), da odredim nekoga ko će predvoditi namaz ljudima, a da se ja zaputim sa nosačima drva do onih koji ne dolaze u džemat, pa im popalim kuće.[385]

Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zaokuplja me misao da naredim namaz, da se uči ikamet, te da odredim čovjeka da klanja ljudima kako bih pošao sa ljudima koji bi ponijeli breme drva i zapalili kuće onim ljudima koji ne prisustvuju zajedničkom namazu.”[386]

Od Abdullaha Ibn Mes’uda, radijallahu anhu, prenosi se da kaže: ”Koga veseli da se sutra sa Allahom sretne kao musliman neka vodi računa o ovim namazima na koje se poziva. Allah je vašem Poslaniku propisao uputu i njene zakone, a vi, ako biste klanjali u svojim kućama kao ovaj neposlušnik u svojoj kući, napustili biste Sunnet svog Poslanika i zalutali biste. Koji god čovjek upotpuni svoj abdest, a potom se uputi u jednu od džamija, Allah mu za svaki korak upiše dobro djelo, uzdigne ga

---

[383] Muslim, 653.
[384] Muslim, 656 i Ebu-Davud, 555.
[385] Buhari, 657 i Muslim, 651.
[386] Buhari, 644 i Muslim, 65.

za stepen i tim korakom mu izbriše jedan od grijeha. U moje vrijeme od njega (zajedničkog namaza) je izostajao samo licemjer, čije je licemjerstvo bilo općepoznato. Čovjeka su dvojica unosili sve dok ne stane u saff."

U drugoj predaji stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je podučavao sunnetskim uputama, a jedna od njih je namaz u džamiji iz koje se čuje ezan."[387]

U tom smislu su i Poslanikove sallallahu alejhi ve sellem riječi: "Nema te trojice koja zajedno žive – svejedno, bilo u naseljenom mjestu, ili pustinji – pa ne klanjaju u džematu, a da ih šejtan neće savladati. Zato se držite džemata, jer vuk jede ovce odvojene od stada."[388]

Zajednički namaz je vrijedniji od pojedinačnog za dvadeset i sedam stepeni, a u nekim predajama za dvadeset i pet stepeni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Zajednički namaz nadmašuje pojedinačni za dvadeset i pet stepeni."[389]

U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Čovjekov namaz obavljen u džematu vredniji je od njegovog namaza obavljenog u kući ili radnji za dvadeset i nekoliko deredža (stepenova). Kada neko od vas lijepo i pažljivo uzme abdest, pa samo zbog namaza u džematu i ni radi čega drugog krene u džamiju, Allah za svaki njegov korak sve dok ne uđe u džamiju, za jedan stupanj uzdigne njegov položaj i oprosti po jedan manji grijeh, tako da kada uđe u džamiju tretira se da je u namazu sve dok radi namaza u njoj boravi. Uz to, sve dok ste na mjestu na kome ste klanjali, meleki vas ne prestaju blagosiljati i moliti Allaha riječima:'Allahu, oprosti mu grijehe! Allahu smiluj mu se!' "[390]

---

387 Muslim, 654.
388 Hadis je hasen. Ebu-Davud, 547; En-Nesai, 847.
389 Buhari, 619 i Muslim, 650.
390 Buhari, 647 i Muslim, 649.

ŽENE I DŽEMAT

Ukoliko ne postoji bojazan da će svojim prisustvom izazvati pometnju (fitnu) među muškarcima ili da bi mogle doživjeti kakvu neugodnost, ženama je dozvoljeno klanjati u džamiji.

U tom smislu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: " Ne zabranjujte Allahovim robinjama da odlaze u džamiju. Ako već odlaze u džamiju, neka onda ne koriste miris.

U suprotnom, ako se neka od njih namiriše, nije joj dozvoljeno klanjati u (džematu) u džamiji."[391]

Drugom prilikom Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Koja god od žena klanja s nama jaciju neka se ne miriše!"[392]

Općenito, ženi je najbolje klanjati u njenoj odaji. U tom smislu su i riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,: "Za njih su najbolje njihove odaje."[393]

Žena može biti imam drugim ženama, s tim što ona kao imam ne prolazi naprijed nego staje u sredinu. Dokaz za to je činjenica da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Ummi-Vereki, Nevfelovoj kćerci, da može imati mujezina i kao imam klanjati svojim ukućanima."[394]

Da li će žene proučiti ikamet kada htjednu zajednički obaviti namaz u ženskom džematu ?

Ezan i ikamet nisu propisani ženama već samo muškarcima. Ako prouče ikamet, ne smeta, a ako ga ne prouče, nisu griješne, jer su ezan i ikamet vadžib samo muškarcima.[395]

---

391 Buhari, 865 i Muslim, 442 i Ebu-Davud, 565.
392 Muslim, 443.
393 Hadis je sahih. Ebu-Davud, 567.
394 Hadis je hasen. Ebu-Davud, 592.
395 Šejh Ibn-Usejmin, Fetve o ženskim pitanjima, str. 66.

KAKO NAUČITI DJECU NAMAZU

Prenosi Amr ibn El-As da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Naredite svojoj djeci namaz u sedmoj godini, a udarite ih zbog namaza u desetoj godini i rastavljajte ih u postelji.“[396]

Prije svega roditelj treba da čini dovu Allahu, subhanehu ve teala, za svoje dijete kao što je to činio Ibrahim a.s.: ¨**Gospodaru moj, učini me uspostavljačem namaza a i potomke moje, Gospodaru naš, Ti uslišaj molbu moju.**¨[397] a na drugom mjestu u Kur'anu Allah, dželle šenuhu, kaže**: ¨I oni koji govore: Gospodaru naš, podari nam od žena naših i djece naše radost i učini nas predvodnicima bogobojaznih.**¨[398] Ovo znači da oni mole Allaha, subhanehu ve teala, da im iz njihove kičme izvede djecu koja će Njemu biti pokorna, obožavati Njega Jedinog, Koji nema druga.
...učini nas predvodnicima bogobojaznih.¨ tj. vođama za kojim će se povoditi u dobru i koji će voljeti da njihov ibadet bude povezan sa ibadetom njihove djece i njihovih potomaka i da njihova uputa bude takva da koristi drugima, jer time se postiže najveća nagrada, najljepše stanište i utočište. U ovom pogledu prenosi se da je Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ¨Kad čovjek umre, prestaju mu se bilježiti njegova djela osim u tri slučaja; ako iza sebe ostavi dobro dijete, ili nauku, ili kakvo drugo dobro djelo iz koga će proisticati korist drugima.[399]

396 Ebu Davud, h. 495.
397 Sura Ibrahim, ajet 40.
398 Sura El-Furkan, ajet 74.
399 Muslim, Vasijjet, 14. Ebu Davud, Vesaja, 14. Tirmizi, Ahkjam, 36.

Do sedme godine djeca praktično vide svoje roditelje kako uzimaju abdest i klanjaju namaz. Kada vide svoje roditelje kako licem padaju na sedždu svome Gospodaru, kako skrušeno stoje u namazu, potpuno predani Allahu i odvojeni od svega što je oko njih, to ima veliki uticaj na djecu. Na taj način oni spoznaju veličinu Allaha, subhanehu ve teala, i uče se načinu obavljanja namaza kojeg zavole. Djecu koja razaznaju možemo voditi u džamiju gdje će upoznati učene i biti u prisustvu onih koji praktično primjenjuju propise namaza kako bi im se srca vezala za Allahove kuće. Pored toga, želja za oponašanjem starijih prirodna je težnja kod djece koja smatraju da je ispravno sve ono što rade stariji, a roditelji su kod njih najbolji i iznad svih drugih ljudi. Posavjetovat ćemo ih kako će se ponašati u džamiji i šta ne smiju raditi.

Kad napuni sedam godina onda mu se namaz naređuje i to bez prisile, na osnovu hadisa Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u kojme kaže: “Naredite svojoj djeci namaz u sedmoj godini“, Tada mu se naređuje i ono što prethodi namazu kao što je taharet i pokrivanje stidnih djelova tijela. Povremeno roditelj treba da ukaže na vrijednost namaza navodeći dokaze iz Kur'ana i Sunneta kako bi se kod djece formirala predstava o važnosti namaza.

Nema ništa loše u tome da roditelj ponekad nagradi dijete zbog redovnog obavljanja namaza, ali to ne treba stalno činiti. Pokloni koje daje mogu biti raznoliki.

Roditelj treba omiljene stvari kod djece da poveže sa namazom, kao na primjer da će vrijeme izleta odrediti u određenom namaskom vremenu. Isto tako dobro je vezati sve termine sa djecom za određeno namasko vrijeme kako bi naučili da rasporede svoje obaveze na osnovu namaskih vremena.

Nakon desete godine dijete treba navikavati da pored farzova obavlja i propisane sunnete, da teži ka obavljanju noćnog namaza, makar on bio i kratak.
Ukoliko dijete od desete godine propušta namaze, i pored prije preduzetih mjera učenja i navikavanja i podsticanja, roditelj je dužan da ga opomene, posavjetuje i da mu navede šerijatske dokaze o namazu.

Roditelj će postupiti sa djetetom na način kako bi ga privolio i ohrabrio u obavljanju namaza. Ukoliko bi dijete nekada propustilo namaz, na lijep način će mu se ukazati na grešku. Ukoliko bude ustrajno u propuštanju namaza, roditelj će ga tajno ukoriti pokazujući nezadovoljstvo na svom licu. Ako ni to ne bude koristilo, tada će roditelj pribjeći novoj kaznenoj mjeri i ukoriti dijete pred ostalim članovima porodice i njegovim drugovima, ali neće ga ponižavati ili vrijeđati.

Ako dijete i nakon toga ustraje u propuštanju namaza, tad će roditelj biti strožiji prema njemu. Ukorit će ga, neće govoriti sa njim, neće sjediti sa njim, niti se šaliti, a zabranit će mu neke omiljene stvari. Ukoliko takva kazna ne urodi plodom, tada će roditelj upotrijebiti fizičku kaznu na osnovu hadisa: “A udarite ih zbog namaza u desetoj godini“. Donijet će prut i staviti ga na vidljivo mjesto.

Kazna “udarcima“ može biti pod slijedećim uslovima:

- da ne udara dijete zbog svake sitnice prije desete godine,
- da odgajatelj zna da su batine sredstvo kojim se želi poboljšati stanje djeteta, a ne sredstvo za ponižavanje, omalovažavanje, duševno izobličavanje i osvetu kojom roditelj želi isprazniti iz sebe srdžbu i na taj način se duševno rasteretiti. Batine su samo nužnost u odgoju čime se želi dobro djetetu, a roditelj je dužan da ne pribjegava toj vrsti kazne dok je u stanju srdžbe,

- udarac ne smije biti jak i da ostavlja posljedice. Zbog toga će se upotrijebiti prut ili slično.Treba izbjegavati udarce u lice i osjetljve dijelove tijela i udarce na jedno mjesto, ostavljajući vremenski razmak između dva udaraca kako bi prošla bol od prvog udarca,
- potrebno je da kazna odgovara veličini greške i njenoj vrsti,
- da se ne ponavlja kazna kako ne bi izgubila svoj efekat i prestala da ima ikakva uticaja na dijete;
- u slučaju da dijete zatraži pomoć od Allaha i zaštitu od Njega Uzvišenog roditelj je dužan prekinuti kažnjavanje.

U slučaju da roditelj ne počne da navikava dijete na namaz od njegove sedme godine, neće ga udariti nakon njegove desete godine zbog propuštenja namaza, već će prvo početi da ga uči namazu i da ga navikava na njega.

KO PREDVODI NAMAZ U DŽEMATU

Od Ebu-Mesuuda el Bedrija se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ”Neka ljude u namazu predvodi onaj koji najbolje uči Kur’an, a ako su u učenju isti, onda onaj koji najbolje poznaje Sunnet, pa ako su u poznavanju Sunneta isti, onda koji je prije učinio hidžru, a ako su i u tome isti, onda onaj koji je prije primio Islam (a u drugoj predaji: onaj koji je stariji). Neka nijedan čovjek ne predvodi drugoga u namazu u njegovoj vlasti (kući, džamiji u kojoj je on imam) i neka u njegovoj kući ne sjeda na njegovo mjesto osim da mu dozvoli.”[400]

Iz prethodnog hadisa zaključujemo da će džemat predvoditi onaj koji najbolje poznaje Kur’an i najbolje ga uči, zatim onaj koji najbolje poznaje propise vjere i tako dalje.

---

[400] Muslim, 673.

Ova dva prva kriterija presudna su uz starosnu dob ako su isti u poznavanju Kur'ana i propisa, kao što stoji u hadisu: "Neka vam imam bude stariji od vas." U drugoj predaji: "a bili smo približni u učenju Kur'ana."[401]

Ovo se odnosi na obavljanje namaza u džema'atu van mesdžida u kojima su imenovani imami, a u tom slučaju oni su najpreči da predvode džem'at, makar se među prisutnima našao neko ko bolje poznaje Kur'an i propise vjere.

Kada su u pitanju propisi vezani za imama treba napomenuti da imam ne smije biti na mjestu koje je uzvišenije od mjesta na kojem klanjaju muktedije. U tom smislu je hadis od Huzejfe, radijallahu anhu, kada je podsjećao Ammara Ibn Jasira na ovaj propis: "Zar nisi čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‚Kada neko od vas predvodi džem'at neka ne staje na više (uzdignutije) mjesto od onoga na kojem su oni.' „[402]

Još je važno napomenuti da namaz nije dozvoljeno klanjati za onima za koje znamo da praktikuju one novotarije koje izvode iz vjere (kao što su bid'ati havaridža, šiija i sufija u čijem vjerovanju i ibadetu ima širka; vjerovanje da je Allah na svakom mjestu svojim bićem, upućivanje dova Poslaniku i nekim evlijama u kaburima i turbetima ili živim šejhovima.)

Međutim, dozvoljeno je klanjati za griješnikom i onim čije nam je stanje nepoznato. Nismo dužni prije namaza o tome raspitivati.

Pod griješnikom se smatra svako onaj ko je učinio neki od velikih grijeha ili ustrajava na nekom od malih grijeha. Onima koji postavljaju i imenuju imame haram je da na ovo odgovorno mjesto postavljaju takve ljude.

---

[401] Ibid, 674.

[402] Hadis je hasen. Ebu-Davud, 598.

PRISPIJEVANJE U DŽEMAT

Pristajanje za imamom u bilo kojem položaju da ga zateknemo.

Kada džematlija uđe u džamiju i vidi da je namaz već počeo, dužan je odmah pristupiti za imamom u namaz, ma u kojem položaju u namazu bio; ruku'u, sedždi, sjedenju ili kijamu. To će učiniti tako što će donijeti početni tekbir i onda početi slijediti imama u dotičnom namazu gdje ga je zatekao. U tom smislu su i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi :"Kada neko od vas uđe u džamiju i zatekne imama na namazu, neka odmah za njim pristane i neka čini ono što čini imam!"[403]

Pristajanje za imamom na ruku'u

Ako muktedija stigne imama na ruku, računa se da je stigao na dotični rekat, s tim što će donijeti prvo početni tekbir, a zatim tekbir za ruku`. Potvrda za to su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Kada pristignete na namaz dok sam na sedždi, idite na sedždu i nemojte to ni u što od rekata računati, a ko stigne na rekat stigao je na namaz."[404]

Naklanjavanje propuštenog nakon što imam preda selam

Kada imam preda selam, muktedija će ustati i naklanjati ono što je propustio, s tim što može birati između dvije mogućnosti:

---

[403] Hadis je sahih. Et-Tirmizi, 591.

[404] Hadis je hasen. Ebu-Davud, 893.

Prvo, da mu propušteno bude kraj namaza, postupajući po Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: ”Klanjajte ono što ste stigli, a dopunite onim što ste propustili!”[405] (Ukoliko je npr. na akšamu prispio na treći rekat, nakon što imam preda selam, ustat će i završiti namaz klanjajući još dva rekata, pri čemu će na prvom rekatu proučiti El-Fatihu i jednu suru, zatim sjesti i proučiti et-tehijjatu, a potom ustati na treći rekat. Na drugom će proučiti samo El-Fatihu, poslije čega će obaviti sjedenje i predati selam).

Drugo, da mu propušteno bude početak namaza, postupajući po Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: ”...a ono što vam je prošlo naklanjajte!”[406]
Ukoliko je npr., na akšamu prispio na drugi rekat, nakon što imam preda selam, ustatat će i naklanjati prvi rekat koji je propustio i na njemu naglas proučiti El-Fatihu i jednu suru, a nakon toga obaviti sjedenje i predati selam.
Kod većine učenjaka je ovo mišljenje radžih (jače) i praktičnije.

Bitno je naglasiti da se naklanjavanje ili upotpunjavanje prilikom prispijevanja u džemat vrši na način da se uskladi sa krajem namaza tako da, ako su nam ostala dva rekata s početka akšam-namaza onda ćemo, nakon što imam preda selam, klanjati ta dva rekata, s tim što ćemo sjesti na svakom od njih kao da klanjamo zadnja dva rekata akšama. Ako smo propustili tri rekata četverorekatnog namaza, onda ćemo klanjati jedan rekat i sjesti i proučiti et-tehijjatu, a potom klanjati još dva rekata.

---

[405] Buhari, 635 i Muslim, 602.
[406] Muslim, 602

UČENJE IZA IMAMA

Onaj ko klanja za imamom ne treba učiti kada čuje imama da uči naglas. Dokaz za to su riječi Uzvišenog Allaha:

"A kada se uči Kur`an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani." *(El-E'araf, 204.)*

Ahmed, Seid Ibn Musejjeb, Hasan, Ibrahim, Muhammed Ibn Ka`b i Zuhri smatraju da je ovaj ajet objavljen za namaz. Zejd Ibn Eslem i Ebu- Alije kažu: "Ashabi bi učili iza imama pa je objavljeno:

'A kada se uči Kur`an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani.' *(El-E'araf, 204.)*

Prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Imam treba da se slijedi. Kada donese tekbir donesite ga i vi, a kada uči šutite."[407]

Ebu-Hurejre prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, pa je rekao: "Da li je iko od vas učio u vrijeme moga učenja? " Pa je jedan čovjek odgovorio: "Da, Allahov Poslaniče". Zatim je rekao: "Šta ja to vidim da se nadmećemo u Kur`anu? - pa su ljudi prestali učiti dok je Allahov Poslanik učio naglas u toku namaza, nakon ovoga.[408]

U dnevnim namazima kada imam uči u sebi tada će i muktedija učiti, jer nije ispravno da cijelo vrijeme stajanja u namazu šuti kada ne čuje i ne zna šta imam uči, a namaz je uspostavljen radi spominjanja Allaha i učenja a ne da se šuti. Vidjeli smo rivajete da bi ashabi učili i za vrijeme glasnog učenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,, pa je to zabranjeno i ostalo je da uče u sebi kada i imam uči u sebi.

---

[407] Muslim, 404.

[408] Hadis je sahih. Ebu-Davud, 826 ; Et-Tirmizi, 312.

Šutnjom se ne postiže skrušenost koja je neophodna u namazu, već učenjem i razumijevanjem onoga što se uči i razmišljanjem o tome.

GREŠKE KLANJAČA PRILIKOM NAMAZA

- *Pošto je namaz stub Islama i prvo za što će čovjek biti pitan na Sudnjem danu pa će se prema tome i ostala ljudska djela mjeriti, potrebno je ukazati na neke greške klanjača kako bi se otklonile i namaz postigao svoj cilj. Od tih greški je:*

- Izgovaranje nijjeta riječima što nije radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te je novotarija koje se nužno kloniti. Nijjet je u srcu i mislima.
- Nerazmišljanje u namazu o onome što se uči i lutanje mislima, a čovjeku se upisuje od njegovog namaza onoliko koliko je prisutan mislima u njemu.
- Brzo klanjanje i nezadržavanje na ruku'u i sedždi, te između njih čime se ne uspostavlja tadili erkan tj. smirenost, što je rukn – jedan od temelja namaza, te se ne ostvaruje skrušenost u namazu.
- Svođenje namaza na formalnost i nemarnost u pogledu načina i kvaliteta klanjanja tako da se uče uvijek jedne te iste sure i ajeti i uopšte se ne vodi računa o duhu namaza i osjećaju da čovjek stoji pred Gospodarem svih svjetova i da se Njemu Uzvišenom obraća.
- Namještanje odjeće prilikom klanjanja ili češanje i nepotrebne i suvišne radnje koje smanjuju skrušenost.
- Odgađanje klanjanja namaza do pred kraj njegovog isteka, a potrebno ga je odmah klanjati kada on nastupi.

- Klanjanje pod pritiskom prirodne potrebe; prije namaza treba promijeniti abdest ukoliko je to potrebno.
- Razgledanje oko sebe, a treba gledati u mjesto sedžde.
- Nepregibanje dovoljno na ruku'u kao i pretjerano pregibanje držeći se za cjevanice; ispravno je da leđa budu poravnata, a glava u visini leđa i da se rukama drži za koljena.
- Spuštanje laktova na zemlju prilikom sedžde, a oni moraju biti podignuti.
- Nespuštanje nosa zajedno sa čelom na sedždi, a treba spustiti oboje.
- Nespuštanje dlanova ruku u potpunosti na zemlju prilikom sedžde, a potrebno ih je spustiti zajedno sa prstima ruku.
- Nesavijanje prstiju nogu prilikom sedžde ili njihovo podizanje, a potrebno je saviti ih okrenute u pravcu kible i ne podizati ih sa zemlje.
- Prilikom sjedenja stavljanje jedne noge preko druge ili sjedanje između nogu na zemlji; potrebno je sjesti na lijevu nogu, a prste desne noge podviti okrenute prema kibli.
- Zatvorenih očiju klanjati, a potrebno je da budu otvorene.
- Šutiti iza imama kada uči u sebi na dnevnim i noćnim farz namazima, a potrebno je učiti Fatihu i nešto iz Kurana na prva dva rekata, a Fatihu na rekatima poslije njih, jer je namaz uspostavljen radi spominjanja Uzvišenog Allaha, a ne da se u njemu šuti. Kada imam uči naglas muktedija šuti i sluša učenje imama.
- Klanjanje sunneta odmah iza farzova i ne odvajanje jednih od drugih, a potrebno je među njima napraviti vremenski razmak sunnetskim zikrom ili odlaskom na drugo mjesto.
- Izbjegavanje namaza u džematu bez opravdanog razloga za odsustvo muškaraca, a obaveza je klanjati u džematu u džamiji ili bar u džematu na drugom mjestu prema mogućnosti.
- Nespajanje nogu klanjača kada klanjaju u džematu, a šejtan prolazi između njih kada postoji razmak između nogu

jednih i drugih klanjača. Noge jednog klanjača ne trebaju biti previše sastavljene niti previše rastavljene.

- Raditi bilo koju radnju prije imama nije dozvoljeno, a raditi je u isto vrijeme sa imamom je pokuđeno. Potrebno je sve radnje u namazu vršiti iza imama nakon što ih on uradi.
- Izgovaranje i muktedije (klanjača) iza imama (semiallahu limen hamideh) nakon što to imam izgovori, a potrebno je reći iza izgovaranja imama (rabbena lekel hamd), a ako doda ovome još riječi hamden kesiren tajjiben mubareken fihi, to je još bolje.
- Prolazak ispred klanjača dok ovaj klanja i nepostavljanje sutre tj. pregrade kao zaklona od prolaska ljudi ispred njega.
- Pucketanje prstima u toku namaza.
- Neprekidanje klanjanja kada neko izgubi abdest u toku namaza zbog stida i ustručavanja od ljudi, a potrebno je odmah otići i uzeti abdest i iznova se priključiti džematu, te naklanjati ono što je prošlo.
- Ustajanje onoga koji je zakasnio u džemat od početka da naklanja ono što ga je prošlo iza imama prije nego što imam preda selam, a treba to uraditi nakon što imam preda selam.
- Uljepšavanje svog namaza radi ljudi i njihove pohvale nije dozvoljeno i poništava sevab za dotično djelo. Namaz mora biti samo u ime i radi Uzvišenog Allaha želeći i nadajući se Njegovoj nagradi i zadovoljstvu.
- Nepoznavanje propisa u vezi s namazom, kao što je sehvi sedžda i kada i kako se ona čini, prispijevanje u džemat i kako naklanjati propuštene rekate nakon što imam preda selam, koji su namaski ruknovi, šartovi, vadžibi, sunneti i sl.
- Ovo se može naučiti i pročitati u knjigama koje govore o namazu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što su prevedene hadiske zbirke (Buharija, Muslim, Tirmizija), ”Put pravog muslimana”, ”Namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, ”Namaz u Islamu” i druge.

Musliman ne smije biti nemaran i nezainteresovan u pogledu poznavanja svoje vjere i rada po njoj.

Neka nam Uzvišeni Allah pomogne na putu Njegovog zadovoljstva.

Ovim su, u kratkim crtama, sa Allahovom, subhanehu ve teala, pomoću, završena predviđena poglavlja o namazu koje smo željeli objediniti na jednom mjestu i olakšati zainteresovanima. Molimo Uzvišenog Stvoritelja da ovo skromno djelo primi od nas, da nam oprosti slabosti i propuste i pomogne nam na putu istine. Amin!

TUMAČ ARABIZAMA I DRUGIH MANJE POZNATIH RIJEČI IZ ORIJENTALNIH JEZIKA

Abdest - vjersko pranje određenih dijelova tijela prije stupanja u namaz

Ashab - Resulullahov, Allah ga blagoslovio i spasio, sljedbenik koji je živio i vidio ga u njegovo vrijeme.

Azab - patnja, kazna

Bismilla - Skraćenica od Bismillahir-rahmanir-rahim (U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!) Rečenica kojom počinje svako poglavlje Kur'ana, osim sure Beraet (Et-Tevbe)

Dova - molba Bogu

Džamija - muslimanska bogomolja

Džehennem - pakao, vatra

Džemat - skupina, područje jedne džamije, skupno obavljanje namaza

Džennet - raj

Džunup - nečist, neokupan nakon polnog odnosa ili ejakulacije u snu

Ensarija - Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, pristalica iz Medine

Ezan - obznana o nastupu namaskog vremena; poziv na skupno obavljanje namaza

Fadilet - vrijednost, odlika, vrlina

Fard (d) - farz, obligatna dužnost

Fardi-ajn - obligatna prvostepena dužnost koja se odnosi na svaku osobu

Fardi-kifaje - obligatna dužnost koja se odnosi na skupinu

Gaflet - nemar, nehat, ravnodušnost

Gusul - Kupanje iz pokornosti Uzvišenom Allahu, dželle še'nuhu, nakon ejakulacije ili polnog odnosa kao priprema za namaz, učenje Kur'ana, Tavaf...

Hadždž - hodočašće u Mekku u određenom periodu

Haram - strogo zabranjeno
Hilafet - vladavina halife
Hutba - govor, predavanje petkom i bajramom
Ibadet - pobožnost, boguugodna radnja
Ibn - sin, skraćeno b.
Ikamet - oglašavanje stupanja u namaz
Imam - vođa, starješina, osoba koja predvodi skupinu klanjača u džamiji ili zajedničkom klanjanju
Istihaza - vanredno krvarenje kod žene koje se javlja nakon završetka mjesečnog ili porođajnog ciklusa
Išaret - znak, pokret, gest
Kibla - Ka'ba, strana prema kojoj se muslimani okreću u namazu
Kijam - stajanje u namazu
Kafir - nevjernik, bezbožnik, nezahvalnik
Kiraet - učenje Kur'ana
Kunut-dova - posebna dova koja se uči u nekim namazima kao, npr., na vitr-namazu
Mekruh - pokuđeno, odvratno
Melek - duhovna bića koja su u pokornosti Uzvišenom Stvoritelju
Mendub - pohvalno, lijepo
Meni - sperma
Mesh - potiranje mokrom rukom
Mezheb - pravac, pravni sistem u šerijatskom pravu
Mezi - svijetla sluz koja se javlja iz polnog organa uslijed nadražaja, a prije sjemena
Misvak - vrsta četke za zube od posebnog drveta
Mujezin - osoba koja uči ezan i ikamet
Mustehab - lijepo, pohvalno
Muktedija - osoba koja klanja za imamom
Mu'min - iskreni, ispravni vjernik, musliman
Musafir - putnik
Musalla - mjesto za klanjanje
Mušrik - idolopoklonik, mnogobožac
Nafila - dobrovoljni ibadet
Namaz - klanjanje
Nijjet - namjera, nakana, naum
Odžunupiti - postati nečist usljed ejakulacije ili polnog odnosa
Rek'at - dio namaza, koji se sastoji od stajanja, učenja, ruku'a i dvije sedžde

Rivajet - predaja
Rukn - sastavni, temeljni dio
Ruku' - pregibanje preko polovine tijela u namazu
Sadaka - milostinja
Saff - red klanjača postrojenih radi namaza
sallallahu alejhi ve sellem -Kaže se nakon spominjanja Poslanika i znači: Allah ga blagoslovio i spasio
Salavat - blagoslov, milost, izgovaranje riječi: Allahumme salli 'ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammed
Sahabijka - žena koja je živjela u Poslanikovo vrijeme, vidjela ga i bila muslimanka
Sedžda - dio namaza kada se licem, nosom i čelom, prstima nogu, koljenima i dlanovima spušta na zemlju
Sedžda-tilavet -sedžda koja se obavlja nakon što se prouči ajet iz Kur'ana u kojem se naređuje činjenje sedžde.
Sehur - jelo pred zoru, "ručak" uz ramazan
Sehvi-sedžda - sedžda koja se čini na kraju namaza radi nekog propusta ili greške učinjene u njemu
Sened - lanac prenosilaca hadisa-riječi, djela, odobravanja i opisa Allahovog poslanika Muhammeda ,sallallahu alejhi ve sellem
Selam - pozdrav, riječi: "Es-selamu alejkum ve rahmetullah", završni čin namaza
Sunnet - praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Sve ono što je on govorio, radio i odobrio
Sevab - nagrada
Sura - poglavlje Kur'ana (ima ih 114)
Sutra - štap ili neki drugi viši predmet postavljen pred osobu koja klanja na otvorenom prostoru.
Šart - uslov
Šefa'at - zauzimanje, zagovor na Sudnjem danu
Šehadet - očitovanje, svjedočenje, izgovaranje riječi "Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu"
Šejh - učenjak, učitelj
Šerijat - Islamski zakon utemeljan na Kur'anu i Sunnetu
Ta'dili erkan - lagahno spuštanje tijela na ruku' i sedždu i propisno uspravljanje i zadržavanje između njih
Tavaf - obilazak oko Ka'be
Tefsir - tumačenje, objašnjenje, komentar Kur'ana

Tehijjetul-mesdžid - dva rekata dobrovoljnog namaza koji se klanja u počast džamiji uvijek prilikom ulaska u nju i prije sjedenja

Tejemmum - čišćenje zemljom ili zemljinom tvari usljed nedostatka vode, umjesto abdesta ili kupanja

Tekbir - Riječi "Allahu ekber" (Bog je najveći)

Tešehhud - sjedenje u namazu koliko se može proučiti Et-tehijjatu.

Ulema - Islamski učenjaci

Ummet - pristalice, sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem

Umra - posjeta Ka'bi uz izvršavanje propisanih radnji u svako doba, osim u doba redovnog hadždža

Vadžib - prvostepena dužnost kao i farz, prema mišljenju većine učenjaka. Prema Ebu-Hanifi to je drugostepena dužnost koja dolazi nakon farza

Vedijj - Sluz /sekret prostate/ koja se ponekad pojavljuje poslije napornog mokrenja.

Vesilet - najljepše mjesto u Džennetu

Zeval - podne, vrijeme kada sunce prođe

Zikr - izgovaranje Allahovih imena i drugih pobožnih riječi

LITERATURA

- Abdul-Medžid Aziz ez-Zindani, *El-Iman* (Prijevod: Hamza Subašić, bez izdavača, Sarajevo, 1998.)
- Abudul-Medžid Aziz ez-Zindani, *Jednoća Stvoritelja* (Prijevod: Sabaheta Ćeman, Visoki Saudijski Komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 1997)
- Ahmed Ferid, *Bistro more pobožnosti i suptilnosti* (Prijevod: Ebu-Muhamed es-Serid, Organizacija aktivne islamske omladine, Zenica, 1999.)
- Ali Ibn Ferid el-Hindi, *Skraćena zbirka fikhskih propisa* (Prijevod: Hasan Makić, Organizacija preporoda islamske tradicije Kuvajt,bez mjesta izdanja,bez godine.)
- Besim Korkut, *Prevod Kur'ana na Bosanski jezik*, (Mudžeme'u Hadimu-l-Haremejni, Medina, 1991.)
- *Buharijina zbirka hadisa* (Prijevod: Hasan Škapur, islamska zajednica u Republici Bosni i Hercegovini - Behrambegova medresa, Tuzla, 1994.)
- Ebu-Abdullah Musned el-Kahtani, *Četrdeset koristi namaza u džem'atu* (Prijevod: Sabahuddin Skejić,bez izdavača, bez mjesta izdanja, 1997.)
- Ebu-Bekr Džabir el-Džezairi, *Put pravog muslimana* (Prijevod: Ebu Muhamed Es-Serid, Organizacija aktivne islamske omladine, Zenica, 2000.)
- Et-Tantavi Ali, *Opći prikaz islamske vjere* (Prijevod: Enes Ljevaković i Ibrahim Husić, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 1996.)
- Grupa autora, *islamsko znanje* (Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo,1998.)
- Grupa autora, *Samo Allahu, dželle še'nuhu, pripada iskreno ispovijedanje vjere*, (Prijevod: Nedžad Balkan, Organizacija za afirmaciju islamskih znanosti, bez mjesta izdanja, 2000.)

- Hasan Kjafi Pruščak, *Bašča Namaza* (Prijevod: Muharem Štulanović, Sarajevo, 1999.)
- Ibn-Kesir, *Skraćena verzija Tefsira Kur'ana* (Prijevod: Grupa prevodilaca,Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2000.)
- Imad El-Misrij, *Shvatanja koja trebamo ispraviti*, (Organizacija aktivne islamske omladine, bez mjesta izdanja,bez godine.)
- Muhammed el-Musnid, *Fetve o ženskim pitanjima* (Prijevod: Muhamed Mehanović, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2000.)
- Muharem Štulanović, *Ramazanski Post*, (Prijevod: Džemil Aboud Muhamed, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 1996.)
- Muhjuddin Nevevi, *Izbor hadisa iz Rijadu-s-Salihina* (Prijevod: Fuad Sedić i drugi, Visoki Saudijski Komitet za pomoć BiH, Zagreb 1995.)
- Safet Kuduzović, *Svojstva Poslanikovog namaza,* Amman, Jordan, 2001
- Said el-Kahtani, *Hisnul Muslim* (Prijevod: Muhamed Mrahorović, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 1997.)
- Salih Kurdi, *Knjiga Hilal islamske Teme,* (Prijevod: Muhamed Đuliman i Husejn Ebu-Idris, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH Beč-Austrija, 1998 .)
- *Tirmizijina zbirka hadisa* (Prijevod i komentar: Mahmud Karalić, Elči Ibrahim-Pašina Medresa Travnik, Zenica, 1999.)

DODATAK

Transkripcija tri posljednje: Sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ١ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ٢ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ ٣ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ٤

<u>El-Ihlas</u>

KUL HUVALLAHU EHAD!
ALLAHUS-SAMED!
LEM JELID VE LEM JULED!
VE LEM JEKULLEHU KUFUVEN EHAD!

<u>Iskrenost</u>

Reci: „On Allah je – Jedan!
Allah je utočište svakom!
Nije rodio i rođen nije,
I niko Mu ravan nije!“

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ﴿١﴾ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِن
شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى
ٱلْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

El-Felek

KUL E’ŪZU BI RABBIL FELEK
MIN ŠERRI MA HALEK,
VE MIN ŠERRI GĀSIKIN IZĀ VEKAB,
VE MIN ŠERRIN-NEFFĀSĀTI FIL-UKAD,
VE MIN ŠERRI HĀSIDIN IZĀ HASED!

Svitanje

Reci: „Utičem se Gospodaru svitanja
od zla onoga što On stvara,
i od zla mrkle noći kada razastre tmine,
i od zla onih koji u čvorove pušu,
i od zla zavidljivca kad zavist ne krije! “

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَٰهِ
ٱلنَّاسِ ﴿٣﴾ مِن شَرِّ ٱلْوَسْوَاسِ ٱلْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ ٱلَّذِى
يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ ٱلنَّاسِ ﴿٥﴾
مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ ﴿٦﴾

<u>En-Nas</u>

KUL E’ŪZU BI RABBIN-NĀS,
MELIKIN-NĀS,
ILAHIN-NĀS,
MIN ŠERRIL-VESVASIL-HANNĀS,
ELLEZI JUVESVISU FI SUDURI-N-NĀS
MINEL-DŽINNETI VEN-NĀS!

<u>Ljudi</u>
Reci: „Tražim zaštitu Gospodara ljudi,
Vladara ljudi,
Boga ljudi,
Od zla šejtana – napasnika
koji zle misli unosi u prsa ljudi-
od džina i od ljudi!“

Ciljevi izdavača!

Islamska omladina Beč

- zalaže se za oživljavanje izvornog Islama utemeljenog na Kur'anu i Sunnetu
- bori se protiv svake novotarije u vjeri
- slijedi put ehli-Sunneta i Džemata, a uzor su joj prve najbolje generacije ovoga ummeta
- slijedi islamsku ulemu koja svoje stavove zasniva na Kur'anu i Sunnetu
- zauzima stav da je Islam vjera koja svojim plemenitim propisima obuhvata cjelokupni ljudski život, život pojedinca i zajednice, i nije ograničena samo na ibadete (obrede)
- bori se za oživljavanje i praktikovanje Allahovih propisa u svim porama života, što je prioritetni zadatak naše generacije
- bori se za pružanje pomoći pripadnicima Allahove vjere Islama i njihovom vraćanju ispravnom slijeđenju Kur'ana i Sunneta
- zagovara princip da je islamsko bratstvo put ka prosperitetu muslimana i njihovom zauzimanju vodećeg položaja koji im i pripada u svijetu
- sarađuje sa svim muslimanima u mjeri njihovog pridržavanja Kur'ana i Sunneta, zalažući se za brisanje partijskih i meshebskih razlika među muslimanima i
- zalaže se za sticanje i širenje šerijatskog znanja kojim se prepoznaje ispravan put ka uspjehu na dunjaluku i ahiretu.

"Na našem putu do uspjeha, držimo se Kur'ana i Sunneta"

S A D R Ž A J